RA ECHO
YA 'BƐFI NÚ'Ʉ BI MƐFI YA APOSTOL

Ra Zidada Jesu bi ña̱tcahʉ da mɛncahʉ ra Ma̱ca Nda̱hi

1 Núga drá Luca, nura mʉdi t'ofo dá ofo ne dá pɛhn'abʉ, zi cu Teofilo, ja ma̱ni gatho nú'a̱ te bi
'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nú'a̱ bi 'ñudi
desde ra pa'a̱ bi fʉta rá 'bɛfi,
2 asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i. Pe ante
da ma pa mahets'i, bi zofo yá apostol nú'ʉ xqui
huahni, ne po ra Ma̱ca Nda̱hi bi xipabi te mi ma
da 'yøt'e'ʉ.
3 'Mɛfa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i ne de
xqui yopa nte, nú'á̱ bi 'mʉcua má ñote ma pa, ne
mri 'ñudi ja yá apostol pa bi gamfri'ʉ gue ya xqui
yopa nte ma'na'qui, ne pa mi xipabi'ʉ de hanja ri
manda Aju̱a̱.
4 Y de mi ña̱ui yá apostol ante da ma'a̱ pa ma-
hets'i, bi 'ñembi'ʉ:
—Oxqui ma gui pøñhʉ de guecua Jerusale, ja da
'bʉhʉua asta hingui ha̱ñhʉ nú'a̱ xa ña̱'t'ahʉ Aju̱a̱ ra
Dada, nú'a̱ ya stá xi'ahʉ gue ma gui ha̱ñhʉ.
5 Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahʉ́ ya
'bestho ma da zø ra pa gui nxistehehʉ co ra Ma̱ca
Nda̱hi.

Ra Zidada Jesu bi mengui pa mahets'i

6 Y de mi ña̱ui yá apostol bi 'ñani'ʉ bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha gue nuya pabya ma gui umba ma'na'qui rá ts'ɛdi ra hnini Israel pa da ndạ?

7 Nu'bứ ra Zidada Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Hingo rí 'ñep'ahʉ gui pạhʉ ha'mʉ ma da 'yøt'a Ajuạ ra Dada nú'ạ xa bensɛ'ạ da 'yøt'e.

8 Nu'ahʉ, nu'ạ ma da nja, ma gui hạñhʉ rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi sta zøhø, ne ma gui dahʉ majuạni de gueque nuua Jerusale, ne gatho rá ngʉni Judea, ne nuni Nsamaria, ne gatho maxøgue rá ngʉni ra ximhai.

9 Nu mi uadi bi mạnga njabʉ ra Zidada Jesu bi njʉts'i pa mañạ ja yá thandi yá apostol. Nepʉ bi hyandi'ʉ gue bi go'ma 'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'ʉ ma'na'qui.

10 Nepʉ de mi nøts'e mi handa ra Jesu bi ma pa mahets'i, mi dạmfri'ʉ mi 'bahni yoho ya ɛnxɛ con gue'ʉ, mri hñe dega t'axi.

11 Y nú'ʉ ya ɛnxɛ'ʉ bi 'ñembabi ya apostol:

—Nú'ahʉ gyá me Galileahʉ, ¿te 'bɛ guí nø'tshʉ nuni mahets'i? Nura Jesu xcá hyanthʉbya xa ma pa mahets'i, go guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá hyanthʉ bi ma, njabʉ ma da mengui.

Bri thahna ra Matía pa rá mpøte ra Juda

12 Nepʉ yá apostol ra Jesu bi gại de ja ra t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale. Nurá ñabʉ de ra t'øhø pa ja ra hnini pɛ'tsa ngu 'na kilometro.

13 Y nu de mi zøni'ʉ mbo ja ra hnini, bi bøxa ja ra tøngu habʉ xqui mihi'ʉ, ne ja mi 'bʉhni ri gatho'ʉ, ra Pedro, ra Cobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo, ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ne ra Simu nú'ạ mi t'embi ra Selote, ne ra Juda rá cu ra Cobo.

14 Gatho'ʉ nzạntho mi munts'i mi apabi Ajuạ co
'nada ra mfeni, mahyɛgui co yá cu ra Jesu, ne ra
Maria rá nạnạ'ạ, ne ma'ra ya 'bɛhñạ.
15 Ha nuya pa'ʉ bi munts'ini ngu 'na nthebe ne
'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro bi 'mai madetho
de gue'ʉ ne bi 'ñembi'ʉ:
16 —Ma zi cu'ihʉ, pɛ'tsi te xi da njabʉ ngu nú'ạ
xqui mạnga ra Davi ne bi 'yofo ngu nú'ạ xqui
xipabi ra Mạca Ndạhi. Ra Davi bi mạ de ra Juda
nú'ạ to'o bi zixa ya jạ'i pa bá jʉ ma zi Hmuhʉ ra
Jesu.
17 Y nujʉ dí pạhʉ gue nu'ạ́ go gue'ạ nehe mrá
nxadi ra Jesu, ne mahyɛgui ndí pɛphʉ'ạ.
18 Nu'ạ́ bi pa ma zi Hmuhʉ ra Jesu, y co nú'ạ
ra bojạ bi t'umbi, bi thanga 'nara hai. Nepʉ nu'ạ́
bi dagui ma'mɛmfo, ne 'bestho bi fø rá mʉi ne bi
bønga yá xefo, y bi du.
19 Y gatho ya me Jerusale bi bạdi nú'ạ xqui
nja, hangue nu'ʉ́ bi hñu'mbabi nura hai'ạ de yá
hñạqui'ʉ Aceldama, rí bøni da 'ñena ra Hai dega Ji.
20 Pɛ'tsi te da njabʉ ngu nú'ạ xa t'ofo ja ra Mạca
T'ofo ja ya Salmo ne ena:
Dá nhuata rá ngu'ạ,
oto sti ma da 'mʉini.
Nehe ena:
Nu'ạ mrá 'bɛfihmạ'ạ, dá mɛ ma'na ra jạ'i.
21 Hangue mahyoni ga huañhʉbya 'na de nú'ʉ
to'o ndí 'ñohʉ gatho nú'ʉ ya pa ndá 'bʉhʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesu,
22 desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma mahets'i.
Nu'ạ tó'o ma ga huahnihʉ go gue'ạ ma da maxcahʉ
ga dahʉ majuạni gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu ya xa
yopa nte de ra du.

23 Nepʉ bi huahniˈʉ ˈnara cu rá thuhu ra Jose
nú'a̱ xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi t'embi ra
Justo, ne bi huahniˈʉ ma'na ra cu rá thuhu ra
Matía.
24 Nepʉ bi ˈyapabiˈʉ Ajua̱ ne bi ˈñena:

—Ma zi Dada'ihe, go gueˈe guí pa̱tca gatho ma
mfenihe, ˈñutcahebya de nuya yoho ya cu ˈbʉcua
toˈo de guehyʉ xcá huahni.
25 Nuˈi go guí pa̱di ndaˈña̱ de guehyʉ xcá huahni
pa da mɛpˈaˈi ne go di guehni dri apostol pa drá
mpøte ra Juda nú'a̱ toˈo bi ntsˈoqui ne bi ˈuegue bi
ma habʉ mri ˈñepi da ma.

26 Y nuˈʉ́ bi rifa ne bi zo rá thuhu ra Matía,
hangue ya bi ma ˈmede co nú'ʉ ˈrɛtˈamaˈra yá
apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzøtˈa nú'ʉ
ˈrɛtˈamayoho.

2

Xa zøhø ra Ma̱ca Nda̱hi

1 Nu mi zøhø ra pa de ra Pentecoste yá ngo ya
xodyo, gatho ya gamfri xqui muntsˈa ˈnadbʉ co
ˈnada ra mfeni.
2 Nepʉ mi da̱mfriˈʉ bi ntˈøde ˈnara ñʉni xi ntsˈɛdi
xqui ˈñe de mahetsˈi. Bi ntˈøde gatho mbo ra ngu
habʉ xqui muntsˈiˈʉ ngu ˈñena ˈnara da̱nga bʉnthi
xi ntsˈɛdi.
3 Ne ˈmɛfa bi hnequi ˈra ngu ya tˈʉca faspi maṉ̃a
de ja yá ña̱xu cada ˈna de nuto gatho mi ˈbʉhni.
4 Y gathoˈʉ bi hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi, ne bi mʉdi
bi ña̱ ˈramaˈnaˈño ya hña̱qui cada ˈna de gueˈʉ ngu
mi japabi ra Ma̱ca Nda̱hi da ña̱ˈʉ.

5 Nuya pa'ʉ mi 'bʉhni Jerusale 'raya xodyo xqui
'ñehe de habʉraza ya hai de ra ximhai, ne nu'ʉ́ xi
mi camfri Ajuạ ngu nú'ạ xqui t'utuabi.
6 Y nu de mi nt'øde nú'ạ ra dạnga ñʉni, ndunthi
ya jạ'i xi bi dạma munts'i habʉ mi 'bʉi ya cu, ne bi
'yø ngue'ạ mi øde yá hñạqui cada 'na de gue'ʉ.
7 Ne himi pạ te da beni, bi 'yø ne mri 'ñémbabi'ʉ:
—¿Ha gue hingo guehyʉ ya me Galilea núyʉ dí
øhʉ ñạ?
8 Nu'bʉ́ ¿hanja cada 'na de guecjʉ dí ø ma
hñạquihʉ nú'ạ dá pạhʉ desde dá 'bʉhʉ?
9 Ngue'ạ 'ra de guecjʉ dyá menguhʉ Partia ne
de Media, ne de Elam, ne de Mesopotamia, ne de
Judea, ne de Capadocia, ne de Mponto, ne de Asia.
10 Ne nu ma'ra de guecjʉ ya me Frigia, ne Pam-
filia, ne Egipto, ne 'raya hnini de Africa gueta
Cirene. Ne nu ma'ra de guecjʉ ya me Nroma, 'ra
majuạni ya xodyo ha nu ma'ra bi nxodyo hønsɛ
ngue'ạ ri dɛnga ma leyhʉ.
11 Ne nu ma'ra de guecjʉ ya me Creta ne Arabia.
Ha gatho nugaguihʉ dí øhʉ xicjʉ de ma hñạquihʉ
gra ñạ cada 'na de guehyʉ, ne xicjʉ de nuya dạnga
t'øt'e xa 'yøt'a Ajuạ.
12 Nepʉ nú'ʉ ya jạ'i'ʉ bi ntsø'mi ne mi tu yá mʉi
mri 'ñémba 'na ngu 'na:
—¿Xibya? ¿Te rí bømbyanạ?
13 Ha nu ma'ra mi øtbuhlatho mi ena:
—Nuyʉ́ xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofo ya jạ'i

14 Nu'bʉ́ ra ora'ạ ra apostol Pedro bi 'mai co nú'ʉ
má 'rɛt'ama'ra ya apostol, nepʉ bi ñạ nts'ɛdi'ạ, bi
'ñena:

—Núʼahʉ gyá me Judeahʉ ne gatho núʼahʉ guí ʼbʉhʉua Jerusale, ʼyøhʉ núna ma ga mạ pa gui pạhʉ.
15 Núyʉ guí øhʉ ñạ, hindi ti ngu guí beñhʉ, ngueʼạ ja nzʉnga gʉto xudi.
16 Núna guí hanthʉ, go guehna xqui mạnga ra bạdi Joel gue mi pɛʼtsi da njabʉ, y nubyá ya gá hyanthʉ bi nja ngu núʼạ bi mạñʼạ. Nuʼá bi ʼyofo njaua:
17 Ajuạ bi ʼñena: Nuya pa da ʼñepʉ,
ma ga pɛmpa ra Mạca Ndạhi gatho ya jạʼi de ra ximhai.
Nuri tʼʉhʉ ne ri tʼixuhʉ ma da ñạ co rá tsʼɛdi ra Mạca Ndạhi.
Nuya bạsjạʼi ma da hyanda ʼraya ntʼudi,
nuya ndạxjua ma da ʼui ya tʼi.
18 Ne nuya paʼʉ gatho núʼʉ pɛpqui, dra ʼñøhø que dra ʼbɛhñạ, ma ga pɛmpabiʼʉ ra Mạca Ndạhi pa da umba ra tsʼɛdi da ñạ.
19 Ne ma ga uʼtʼahʉ ʼraya dạnga ntʼudi nuni ma-hetsʼi
ne nuua ra ximhai,
dega ji, ne dega tsibi, ne dega ʼbifi.
20 Ma gui hyanthʉ ra hyadi hinda ma da unga ra ñotʼi, ma da ʼmɛxuui.
Nura zạnạ ngu ma da nji.
Nepʉ de gueʼạ ja da zøhø núʼạ ra pa de rá ʼñehe ra Zidada,
gueʼạ ra pa ma da hneca rá dạnga tsʼɛdiʼạ strá nsunda.
21 Ne gatho núʼʉ toʼo da ʼyapa ra Zidada da mpøhø, da pøhøʼạ.

22 Núˈahʉ gyá me Israelhʉ, ˈyødehʉ nuya ya noya
ma ga xiˈahʉ: Nuˈahʉ́ guí pa̱hʉ gue ra Jesu núˈa̱
mrá me Nasare bi ˈyøtˈa gatho núˈʉ ya tˈøtˈe ne
gatho núˈʉ ya ntˈudi bi ˈyøtˈe con gueˈahʉ po rá
tsˈɛdi Aju̱a̱, ngu guí pa̱sɛhʉ, y njabʉ bi hnequi gue
Aju̱a̱ xqui mɛhniˈa̱.
23 Pe nuˈá̱ bri da ja ri ˈyɛhʉ, nepʉ nuˈahʉ gá daphʉ
ja yá ˈyɛ ya ˈyøtˈatsˈoqui pa bi pontˈa ja ˈnara pontˈi
asta himbi du. Pe gatho núˈa̱ bi nja, bi njabʉ ngueˈa̱
Aju̱a̱ go bi bensɛ da njabʉ y núˈá̱ gueˈa̱ mrá pahaˈa̱.
24 Nuˈahʉ gá hyohʉ ra Jesu, pe nu Aju̱a̱ go gueˈa̱
bi ˈyøtˈe pa bi yopa nte maˈnaˈqui de ra du, ngueˈa̱
nura du otho rá tsˈɛdi pa da za̱miˈa̱.
25 Ra nda̱ Davi xqui ma̱ de gueˈa̱ ne xqui ˈñena:
Nuga dí pa̱di gue Aju̱a̱ nza̱ntho ˈbʉi con gueque
pa da maxcagui ne da ña̱ngagui.
26 Hangue nuga xi drí johya ne dí ña̱ co nura johya
dí pɛˈtsi.
Ne dí tøˈmi gue nu xcrá tu, ma ga yopa nte de ra
du.
27 Ngueˈa̱ nuˈi, ma Dadaˈi, hingui ma gui hopi ja da
gohni ma te ja ra du,
nixi gui hopi da ˈya ma ndoˈyo ja ra hai, ngueˈa̱ go
ri hma̱ca ˈbɛgogui.
28 Ngueˈa̱ nuˈi xcá ˈñutca ra ˈñu dega te,
ne ma gui ˈraca ˈnara da̱nga johya nu xcrá ˈbʉpʉ
mahetsˈi con gueˈe.
Guehna bi ma̱nga ra Davi ja ra Ma̱ca Tˈofo.
29 Núˈahʉ ma cuˈihʉ xcá muntsˈihʉua, xi ma-
juan̄i dí xiˈahʉ, xa du ma xitahʉ ra nda̱ Davi ne bi
ntˈaguiˈa̱, ne jaua rá ntˈagui asta mapaya.
30 Ra Davi mrá ˈmɛhni Aju̱a̱ hangue nuˈá̱ bi ma̱
núˈa̱ mri ˈbɛdi da nja. Ne mi pa̱di gue mi ma da

'mʉ 'nará t'ʉ pa drá mpøte'ą, ngue'ą njabʉ xqui ñą'tuabi Ajuą. Y nú'ą ra t'ʉ'ą go di gue'ą ra Cristo nú'ą xqui ñą'tuabi da mɛhni pa da ndą.

31 Hangue nura Davi 'ñena ya xqui hyanda nú'ą bi nja 'mɛfa, ne bi 'yofo gue mi pɛ'tsi da e da yopa nte ra Cristo nú'ą xqui hñuts'i Ajuą pa da ndą, ne himi ma ja da gohni rá te ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe hinda 'ya ja ra hai.

32 Y nuna ra Jesu dí mąñhe, nuje dí dahe majuąni gue Ajuą bi 'yøt'e pa bi yopa nte de ra du.

33 Hangue nubya po rá ts'ɛdi Ajuą ra Dada, bi ma pa mahets'i, ne ja bí huhni ja rá 'ñɛi ra Dada. Ne bá pɛhna ra Mąca Ndąhi ngu nú'ą xqui ñągui Ajuą ra Dada. Hangue gatho nú'ą guí hanthʉ ne guí øhʉbya, go ra Mąca Ndąhi øt'a njabʉ.

34 Pe ra ndą Davi hingo bi njʉts'i pa mahets'i, pe nu'ą́ bi mąñ'ą bi 'ñena:

Ajuą ra Dada bi 'ñemba ma zi Hmu:

"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi,

35 asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ʉ
ja nga'ti ri ua."

36 Nubyá, mahyoni da bądi gatho ya me Israel gue Ajuą ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa go di gue'ą dra Hmu ne da ndą ngue'ą go gue'ą ra Cristo xpá pɛhni'ą. Y go gue'ą gá ponthʉ ja ra pont'i ne asta hingá hyohʉ.

37 Ha nu mi 'yøde nú'ą bi mąnga ra apostol Pedro, nú'ʉ ya ją'i mi 'bʉhni xi bi du yá mʉi, ne bi 'yambabi ra apostol Pedro ne nú'ʉ ma'ra ya apostol, bi 'ñembi:

—Zi cuhʉ, nu'bʉ́ ¿xi te rá 'bɛ mahyoni ga øthebya?

38 Nepʉ ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ñobrihʉ ne gui nxistehehʉ gatho'ihʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo pa njabʉ dra pun'a ri ts'oquihʉ. Ne njabʉ ha̱, Aju̱a̱ da pɛn'a'ihʉ ra Ma̱ca Nda̱hi pa da 'mʉ ja ri corasohʉ.

39 Ngue'a̱ nuna hña̱'tina̱ pa gue'ahʉ ne pa ri ba̱tsihʉ ne pa gatho ma'ra ya ja̱'i 'bʉ ja rá ngʉni ra ximhai nú'ʉ da zohna Aju̱a̱ ma Hmuhʉ.

40 Ra apostol Pedro bi sigui bi zofo ya ja̱'i co ndunthi ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:

—Mpøhøhʉ pa hinda zʉ'ahʉ rá cuɛ Aju̱a̱ nú'a̱ ma da zʉdi nú'ʉ hingui ne da mpøhø.

41 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o bi hña̱ni nú'a̱ ra ts'ofo'a̱ bi nxistehe 'bestho. Hangue nura pa'a̱ bi hñuxa ngu má hñu 'mo ya gamfri.

42 Y nu'ʉ́ bi 'øt'a gatho nú'a̱ bi xipabi ya apostol. Ne mi 'bʉ'ʉ co 'nadra mfeni, ne nza̱ntho mri munts'a mahyɛgui pa da zi ra Ma̱ca Nt'oxi ne pa mi apabi Aju̱a̱.

Yá 'mʉi ya mʉdi gamfri

43 Ne gatho ya mengu de guehni xi bi ntsu ngue'a̱ xqui hyanda ya apostol mi øt'a ndunthi ya da̱nga nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e co rá ts'ɛdi Aju̱a̱.

44 Ne gatho nú'ʉ ya gamfri mi 'bʉi 'nadbʉ ne mri mfax'ʉ 'na ngu ma'na pa hinte da 'bɛpi'ʉ.

45 Ne mi pa gatho nú'a̱ te mi pɛ'tsi'ʉ ne mi hecuabi gatho nú'ʉ ma'ra ya zi hyoya cu nú'ʉ mi othobi.

46 Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nija̱ co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Ma̱ca Nt'oxi ja yá ngu'ʉ, ne mri ñuni'ʉ mahyɛgui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni.

47 Ne mri nsunda Ajuạ mahyɛgui. Ne ma'ra
ya jạ'i mi handi te mi øt'e'ʉ, nu'bʉ́ nuya jạ'i'ʉ mi
numahño'ʉ. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi
camfri ma'ra ya jạ'i nú'ʉ mi zofo Ajuạ, ne mri
munts'a 'nadbʉ'ʉ co nú'ʉ ya mʉdi gamfri.

3

Bi t'øthe 'nara zi doua

1 'Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua
mri ma pa ja ra ndạnijạ ngu nzʉnga hñu nde, ya
mi gue'ạ ra ora pa ra søcambeni ja ra nijạ.
2 Y nuni ja ra gosthi nijạ nú'ạ mrá thuhu Ma-
hotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñøhø mrá doua desde
xqui 'mʉi. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi
apabi ra bojạ gatho nú'ʉ to'o mi thohni mi cʉt'a
mbo ra ndạnijạ.
3 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi hyanda ra apostol Pedro ne ra
apostol Xuua de mi ma da yʉt'a ja ra ndạnijạ, bi
'yapabi ra bojạ.
4 Nepʉ nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi
hyanda nú'ạ ra zi mɛti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:
—Hyandgahe.
5 Ne nura zi doua xi bi gohi bi nʉ'ta nú'ʉ yoho ya
apostol, mi hu rá mʉi gue mi ma te da umbahmạ'ʉ.
6 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'ạ
dí pɛ'tsi gue'ạ ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo
nú'ạ mrá me Nasare dí xi'a'i gui 'bai gui 'yo.
7 Nepʉ bi mipa rá 'yɛ ra 'ñɛi ne bi 'ba'mi, ne
'bestho bi nja yá ts'ɛdi yá ua ne yá gut'ɛgui.
8 Y nura ora'ạ 'bestho bi 'yɛnga 'nara sagui ne bi
'mai xá hño, nepʉ bi 'ño, ne bi mɛui ya apostol pa

mbo ra nija̱ xi mi ɛnsagui mi xøcambeni Ajua̱ con gatho rá johya.

9 Y gatho ya ja̱'i bi hyanda nú'a̱ mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xøcambeni Ajua̱.

10 Nepʉ nu'ʉ́ 'bestho bi ba̱di gue go mi gue'a̱ mrá douahma̱ nza̱ntho mi hudi mi a ra boja̱ ja ra gosthi nija̱ mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yø'ʉ de nú'a̱ xqui nja.

Ra apostol Pedro bi ma̱mba rá noya Ajua̱ ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

11 'Mɛfa nú'a̱ ra 'ñøhø mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya ja̱'i mi 'yo de guehni xi mri 'yø de nú'a̱ xqui hyandi, hangue bi da̱ma munts'i'ʉ ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habʉ mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nú'a̱ mrá doua.

12 Y nu mi hyanda ra Pedro nú'ʉ ya ja̱'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:

—Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, ¿hanja xi grí 'yøhʉ, ne hanja xi guí nʉtcahe 'ñena gue co ma ts'ɛdisɛhe go stá japhe xa 'ño nuna 'ñøhø, o 'ñena ngue'a̱ gue por dí 'yohe xá nt'axi gue por gue'a̱ stá japhe da ña̱ni?

13 Nú'a̱ ra Ajua̱ mi xøcambeni ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne gatho nú'ʉ ma'ra ndu ma xitahʉ, nú'á̱ go guet'a̱ ra Ajua̱ bi japi bi 'ño nuna ra 'ñøhø po rá thuhu ra Jesucristo nurá T'ʉ'a̱, pa njabʉ da hneca rá ts'ɛdi nura T'ʉ'a̱. Nú'á̱ go gue'a̱ gá daphʉ ya nda̱, ne gá ma̱ñhʉ ja rá thandi ra Pilato gue hinda thɛgui, masque ra Pilato go mi nehma̱ xa hyɛgui'a̱.

14 Pe nu'ahʉ́ hingá nehʉ, masque go gue'a̱ rá hma̱ca T'ʉ Ajua̱ nú'a̱ hinte ma ts'oqui xqui 'øt'e.

Pe nu'ahы́ gá eñhы gue ma'na xá hño dra thøgue 'nara hyote.

15 Nepы nu'ahы gá hyohы nú'ą̱ to'o ri 'racjы ra te, pe Ajuą̱ bi 'yøt'e pa da yopa nte de ra du. Nuje go dá hanthe bi yopa nte, hangue dí damajuą̱nihe de gue'ą̱.

16 Nuna 'ñøhø guí hanthы ne guí pą̱hы gue mrá douahmą̱, go ra Jesu bi 'yøthe ngue'ą̱ dí cam-frihe'ą̱. Hangue bi njabы ngu guí hanthыbya.

17 Nubyá, nú'ahы ma cu'ihe, dí pą̱he xá hño gue gá dahы ra Jesu ngue'ą̱ hinte nguí pą̱hы, ngu nú'ы ma ndą̱hы nehe himbi zo yá mfeni nehe nú'ą̱ bi 'yøt'e, hangue gá mfaxhы gá hyohы ra Jesu.

18 Pe nu Ajuą̱ bi 'yøt'e da nja ngu nú'ą̱ xqui xipa yá 'mɛhni maya'bы ne xqui 'yofo'ы gue nura Cristo nú'ą̱ rá 'mɛhni pa e da ndą̱ mi pɛ'tsi da thogui ndunthi ya ыgui asta rá du'ą̱.

19 Hangue nubya mahyoni gui ñobrihы ne gui yopa jonihы co Ajuą̱ pa da pun'a ri ts'oquihы, y nu'bы́ hą̱, nu'ą́ da 'ra'a'ihы 'nara 'ra'yo mfeni ne 'nara hoga'mыi.

20 Ne da yopa pɛn'a'ihы ra Jesu nú'ą̱ to'o ra Cristo nú'ą̱ xqui hñuts'i'ą̱ pa da ndą̱.

21 Ne nu'ą́ xi majuą̱ni bi yopa mengui mahets'i pa ja dua 'bыhni asta hinda zø ra pa da yopa hoca Ajuą̱ gatho, ngu nú'ą̱ xqui xipa maya'bы yá mą̱ca 'mɛhni da mą̱.

22 Ngu bi mą̱nga ra Moise bi xipa ndu ma xitahы bi 'ñembi: “Nú'ą̱ Ajuą̱ ma zi Hmuhы ma da hñux'ahы 'na de gue'ahы pa drá 'mɛhni'ą̱ ngu xa hñuxcagui nehe, y nú'ą́ ma gui 'yøtehы nú'ą̱ da xi'ahы.

23 Ne gatho nú'ы to'o hinda ne da gamfribi rá

noya nú'ą ra 'mɛhni'ą, nu'ɨ́ dra huati ne da 'mɛdi de ja yá hnini.”

24 Gatho nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Ajuą desde ra Samue pa xqui 'ñecua, xqui mą nehe de nuya pabya dí 'bʉhʉ.

25 Y nú'ʉ ya hñą'ti bi mąnga nuya 'mɛhni'ʉ, gue'ʉ pa gue'ahʉ. Y nú'ʉ ya jąpi de ra cohi xqui gohui Ajuą ndu ma xitahʉ, nehe gue'ʉ pa ri hñohʉ. Hangue Ajuą bi 'ñembabi ra Abrá: “Po 'nari 'roho ma da 'ñehe 'mɛfa, ma ga jąpi gatho ya ją'i de rá ngʉni ra ximhai.”

26 Y nu'ahʉ go yá mʉdi'ihʉ bá pɛn'ahʉ rá T'ʉ Ajuą pa bi zo'ahʉ gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ pa njabʉ da jąp'a'ihʉ.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñąui ya ndą

1 Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'bʉhnitho ja ra ndąniją mi zofo ya ją'i. Nepʉ bi zøni 'raya macją ne ra ndą de ya nsuniją, ne ya saduceo nú'ʉ himi camfri gue da yopa nte nú'ʉ ya xa du.

2 Nepʉ nu'ɨ́ bi bø yá cuɛ ngue'ą ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ją'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi'ʉ gue gatho ya ją'i ma da yopa nte.

3 Nu'bɨ́ nuya ją'i'ʉ 'bestho bi gʉ nts'ąhni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax'ą mi ma da nhyanthyą, ngue'ą nú'ą ra pa'ą ya bi nde.

4 Pe ya xi mi ndunthi nú'ʉ to'o xqui 'yøde ne xqui gamfri nú'ą mi mąnga ra Pedro. Ya ngu mi

cʉt'a 'mo ya 'ñøhø xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'bɛhña̱ nixi ya ba̱tsi.

5 Nurá hyax'a̱ bi munts'a nuni Jerusale nuyá nda̱xjua nda̱ ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya nda̱ gá xodyo.

6 Gatho'ʉ bi munts'a mahyɛgui co ra Anás nú'a̱ to'o mrá da̱nga nda̱ gá macja̱, nehe mi 'bʉhni ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñøhø nú'ʉ mi ja te yá njaui ya da̱nga nda̱ gá macja̱.

7 Nepʉ nu'ʉ́ bi manda bá ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua ne bri 'ba'ma madetho de gue'ʉ pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'o yá 'mɛhni'ihʉ, ne to'o rá ts'ɛdi guí ha̱mpahʉ pa guí øthʉ njabʉ?

8 Nu'bʉ́ ra Pedro mi ha̱mpa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi pa bi da̱di ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ gyá nda̱hʉ de ma hninihʉ Israel,

9 ya gue guí angahe de nú'a̱ ra hño bi t'ø'tua nuni ra zi 'ñøhø mrá doua,

10 ma ga xi'ahe hanja bi za bi ña̱nini, pa gui pa̱hʉ ne gatho nú'ʉ ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñøhø guí hanthʉ 'bahni, nuni bi ña̱ni de rá thuhu ra Jesucristo nú'a̱ mrá me Nasare nú'a̱ gá ponthʉ ja 'nara pont'i, pe nu'á̱ bi 'yøt'e Aju̱a̱ pa bi yopa nte de ra du.

11 Nú'á̱ go gue'a̱ gá ʉtsahʉ, nja ngu nú'ʉ ya hyøngu mi 'bʉi maya'bʉ bi føthma̱bʉ ra mʉdi do nú'a̱ mi ma xa hyoca rá nija̱ Aju̱a̱. Pe nubyá go gue'a̱ ra mʉdi do bi mɛgui Aju̱a̱ pa bi hyø rá nija̱.

12 Jo'o ma'na to'o da za da pøhøguihʉ, hønsɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ngue'a̱ jo'o ma'na to'o bá 'bɛhni nuua ja ra ximhai pa da pøhøguihʉ, hønsɛ ra Jesu go gue'a̱ bá 'bɛhni ne go gue'a̱ tsa da pøhøguihʉ.

13 Nu'bɨ́ nuya ndạ̱ mi 'bʉhni xi bi 'yø ngue'ạ̱ bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi pạ̱di gue himyá 'ñøhø dega dạ̱nga mfạ̱di ngue'ạ̱ myá hyoya jạ̱'i. Pe bi bạ̱di'ʉ gue mi gue'ʉ 'raya 'ñøhø xqui 'ñoui ra Jesu.

14 Pe nu'ɨ́ himbi za te bi dạ̱tuabi ra Pedro ngue'ạ̱ bi hyandi mi 'bahni con gue'ʉ nú'ạ̱ ra zi doua xqui ñạ̱ni.

15 Nu'bɨ́ nú'ʉ ya ndạ̱ bi 'bɛpabi ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ạ̱ ra 'ñøhø mrá doua da bøhmạ̱ de habʉ xqui munts'i'ʉ, ne bi 'ñʉ'ti'ʉ 'na ngu 'na,

16 ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga øthʉ co nuyʉ ya 'ñøhøyʉ? Ngue'ạ̱ nú'ạ̱ xa 'yø'tua nuna 'ñøhø mrá doua, ya pạ̱di gatho ya jạ̱'i nuua ja ma hninihʉ Jerusale, y hingui tsa ga cønihʉ.

17 Ha nujɨ́ ya hindí nehʉ da fạ̱di de guehna habʉraza, hangue ma ga hø'tuahʉ ra hñạ̱ gue ya hinte da sigui da mạ̱, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

18 Nepʉ bi ts'ohna ma'na'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ạ̱ ra 'ñøhø mrá doua, ne bi t'embabi'ʉ:

—Ya ote ma xqui mạ̱ñhʉ, ne ya oxqui ma gui zofohʉ ma'ra ya jạ̱'i de rá thuhu ra Jesu.

19 Nu'bɨ́ nura Pedro ne ra Xuua bi dạ̱di ne bi 'ñena:

—¿Ha gue guí beñhʉ xá hño njabʉ ja rá thandi Ajuạ̱ gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahʉ que rá paha Ajuạ̱?

20 Ngue'ạ̱ nuje hinda za to'o da hñạ̱gahe ga mạ̱ñhe de nú'ạ̱ stá hanthe ne nú'ạ̱ stá øhe.

21 Nu'bɨ́ nú'ʉ ya ndạ̱ hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønsɛ bi xipabi gue ya hinda sigui da

zofo ya ja̱'i, nepʉ bi hyɛguitho. Himbi za te bi
'yø'tuabi ngue'a̱ mi tsu ya ja̱'i xa bø yá cuɛ, ngue'a̱
gatho ya ja̱'i xi mi xøcambeni Ajua̱ po rá ngue nú'a̱
ra 'ñøhø xqui ña̱ni.
22 Ngue'a̱ nú'a̱ ra 'ñøhø xqui ña̱ni ya mi pɛ'tsa
thogui ñote njɛya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajua̱ mahyɛgui

23 Nu mi thɛgui ra apostol Pedro ne ra apostol
Xuua bi ma bá c'a̱'tsa nú'ʉ ma'ra ya gamfri pa bi
metuabi nú'a̱ xqui xipabi ya nda̱ gá macja̱ ne yá
nda̱xjua nda̱ ya xodyo.
24 Ha nu mi 'yøde ya gamfri, bi xøcambeni Ajua̱ co
'nadra mfeni ne bi 'ñena'ʉ:
—Ma zi Hmu'ihe, nu'i go gue'e grá Ajua̱ gá hoca
mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nú'a̱
te ja.
25 Ne nu'i po ra Ma̱ca Nda̱hi gá xipa ri 'bɛgo ra
Davi da ma̱nga njaua:
Ya ja̱'i bi munts'i pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da 'yøt'a ya nts'o'mʉi,
pe nú'a̱ ra nts'o'mʉi bi beñ'ʉ da 'yøt'e, hinda za da
'yøt'e.
26 Bi munts'a ya nda̱ de gatho ya hnini de ra ximhai
pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da ʉtsa Ajua̱ ne ra Cristo nú'a̱ xa
hñuts'i'a̱ pa da nda̱.
27 Ngue'a̱ xi majua̱ni ja nuna hnininа̱ bi munts'a
ra nda̱ Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne
co nú'ʉ hingyá me Israel, pa bi ʉtsa nuri ma̱ca T'ʉ
ra Jesu nú'a̱ xcuá pɛhni pa da nda̱.
28 Ne bi 'yøt'e'ʉ ngu nú'a̱ gá beni ne gá ma̱nga
maya'bʉ gue mahyoni da nja.

29 Nubya ma zi Hmu'ihe, hyanda núna te øtcahe
ya ja̱'i, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ña̱he de ri
ma̱ca noya, ngue'a̱ go dí pɛp'ahe.
30 Ne nu'i go ma gui hñuxa ri 'yɛ ja ya da'thi pa da
ña̱ni'ʉ ne da hyanda ya ja̱'i. Ne gui 'øt'a ndunthi
ya nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e de rá thuhu ri ma̱ca T'ʉ
ra Jesu.
31 Ngu xi bi uadi'ʉ bi xøcambeni Aju̱a, bi hma̱nga
ra ngu habʉ xqui munts'i'ʉ, ne gatho nú'ʉ mi
'bʉhni bi hña̱nga rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, ne bi ña̱
nts'ɛdi'ʉ de rá noya Aju̱a, ne ya hinto mi tsu.

Gatho nú'a̱ mi pɛ'tsa ya gamfri myá mɛti 'na ngu ma'na

32 Y gatho nú'ʉ ya xqui gamfri Aju̱a mi 'nada yá
mfeni, ne mi 'nada yá hma̱te'ʉ. Ne mi mfax'ʉ 'na
ngu ma'na nú'a̱ te mi ø'tua ra 'bɛdi, ngue'a̱ gatho
nú'a̱ mi pɛ'tsi'ʉ mrá mɛti mahyɛgui, ne ni 'nara cu
himi pɛ'tsa ni 'nara t'øt'e nú'a̱ mrá mɛtisɛ.
33 Ne co ndunthi ra ts'ɛdi mi pɛ'tsa ya apostol
bi damaju̱ani gue xqui yopa nte de ra du ma zi
Hmuhʉ ra Jesu, ne Aju̱a xi bi mats'i'ʉ.
34 Ha ni 'na de gue'ʉ hinte mi ø'tua ra 'bɛdi,
ngue'a̱ gatho nú'ʉ to'o mi pɛ'tsa yá hai ne yá ngu
bá pa gatho, ne bá ha̱ gatho nú'a̱ ra boja̱ mi ha̱ni
de yá hai ne de yá ngu,
35 ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apostol go
gue'ʉ mi hecuabi cada 'nara gamfri ngu nú'a̱ te mi
ø'tua ra 'bɛdi gue'a̱ mi t'umbabi nehe.
36 Ne mi 'bʉhni 'nara cu mrá thuhu ra Jose mrá
me Chipre mrá levita. Ne bi hñu'mbabi ya apostol
dra Berhna, rí bøni da 'ñena Nú'a̱ To'o Hu'mba yá
mʉi ya Ja̱'i.

37 Nu'á̱ bi pa 'nará hai'a̱ ne bá ha̱ gatho ra boja̱ pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

1 Pe mi 'bʉ ma'na ra gamfri mrá thuhu ra Ananía ha nurá 'bɛhña̱ mrá thuhu ra Safira. Nú'ʉ́ bi pa 'nara hai myá mɛti'ʉ.

2 Nepʉ bi beñ'ʉ gue hinda unga gatho ra boja̱ de nú'a̱ xqui pa yá hai, hangue bi za̱ma 'na tʉi ra boja̱ ra cu Ananía. Ne mi pa̱sɛ co rá 'bɛhña̱ gue xqui za̱ma ra boja̱. Nu'bʉ́ ra cu Ananía bi hña̱xa nú'a̱ ra boja̱ bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, 'ñena gatho ra boja̱ mi ha̱, pe hina.

3 Nepʉ ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hya'a'i ra Satá pa xcá hyathma̱ ra Ma̱ca Nda̱hi? Ngue'a̱ hingá unga gatho nú'a̱ ra boja̱ gá ha̱ni de ri hai gá pa ngu nú'a̱ gá ma̱ gue mi xøgue ra boja̱.

4 ¿Ha gue hingo ri mɛtihma̱ ra hai? ¿Ha gue hingo ri mɛtihma̱ ra boja̱ nehe? ¿Hanja gá beni gui 'yøt'e njabʉ? Ya xcá nc'uamba ja rá thandi Aju̱a̱, hingue hønsɛ con guecje.

5 Ha nu mi 'yøde nuya ya noya ra cu Ananía 'bestho ra ora'a̱ bi dagui bi du. Y gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ne gatho nú'ʉ ma'ra to'o bi 'yøde de nú'a̱ xqui nja, gatho'ʉ xi bi ntsu.

6 Nepʉ nuya ba̱ts'ñøhø mi 'bʉhni bi 'mai bá jʉts'i ne bi mant'i bi duts'i'ʉ pa bi ma bá agui.

7 Nepʉ xqui tho ngu hñu ora bi zøhø rá 'bɛhña̱ ra cu Ananía nehe habʉ mi 'bʉi ya gamfri, pe nu'á̱ nixi mi pa̱di te xqui nja.

8 Nepʉ ra apostol Pedro bi 'yambabi de ra bojạ,
ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue gue'ạ bi muui nú'ạ ra hai gá pahʉ?
Nu'bʉ́ nú'ạ ra nju bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hạhạ, gue'ạ bi muui.
9 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—¿Hanja gá cohui 'nara cohi ri dạme pa gui
hyathmạhʉ rá Mạca Ndạhi Ajuạ? Ndi, 'bapʉ møte
ja ra gosthi nú'ʉ to'o ja bá juadi bá ac'a ri dạme, y
nubyá e da dux'a'i nehe pa da 'yac'a'i.
10 Y 'bestho nura ora'ạ ra nju Safira bi dagui bi
du ja yá ua ra apostol Pedro. Ha ngu mi yʉt'a nú'ʉ
ya bạts'ñøhø bi hyandi gue ya xqui du nú'ạ ra nju
nehe, 'bestho bi duts'i'ʉ pa bi ma bá agui nehe
habʉ xqui 'yacuabi'ʉ rá dạme.
11 Nepʉ gatho ya gamfri xi bi hñạxa 'nara dạnga
tsu, nehe gatho nú'ʉ ma'ra to'o bi 'yøde de nú'ʉ ya
t'øt'e'ʉ, xi bi ntsu'ʉ.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya dạnga t'øt'e

12 Nuya apostol bi 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ne
ndunthi ya dạnga t'øt'e ja yá thandi ya jạ'i. Mri
munts'a gatho ya gamfri mahyɛgui 'na mfenitho
ja ra porta nú'ạ rá thuhu ra Porta de ra Salomó.
13 Gatho nú'ʉ himyá gamfri xi mi tsu da munts'i
co ya gamfri, pe nuya jạ'i'ʉ mi e'tsua yá nsu'ʉ.
14 Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri
ndunthi ya jạ'i, ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ.
15 Ne 'yo mi fạdi, hangue asta mi thuxa ya da'thi
pa mbi 'bɛgui co yá mfidi ja yá hyo ya 'ñu pa nura
ora da thohni ra apostol Pedro, hønsɛ co rá xudi'ạ
da go'ma nú'ʉ ya da'thi, nú'ʉ́ 'bestho da ñạni.

16 Gatho nú'ʉ ya hnini mi ja gueta Jerusale mi pa
ya ja̱'i pa guehni mi tsixa ya da'thi ne nú'ʉ to'o mi
pɛ'tsa ya ts'onda̱hi, y gatho mi ña̱ni.

Ya apostol bri jʉ nts'a̱hni

17 Nepʉ bi njʉxa ra da̱nga nda̱ gá macja̱ ne ya
saduceo nú'ʉ myá mfats'i'a̱, ngue'a̱ xi bi bø yá
cuɛ'ʉ ngue'a̱ mi ne da nsɛhɛ'ʉ ne ya ndunthi ya ja̱'i
mri dɛna ya apostol.
18 Nepʉ bi gʉ nts'a̱hni ya apostol ne bi got'a fadi.
19 Nepʉ nú'a̱ ra xuui'a̱ 'nará ɛnxɛ Aju̱a̱ bá ehe pa
bi xoca ra gosthi fadi, ne bi pønga pa thi ya apostol,
ne bi 'ñembabi:
20 —Rí maha ja ra nda̱nija̱ ua zofohʉni ya ja̱'i, ne
xipabihʉ ra hoga noya de nuna ra 'ra'yo te.
21 Nepʉ rá hyax'a̱ xi 'nitho, nu'ʉ́ bi ma pa ja ra
nda̱nija̱ ngu nú'a̱ xqui xipabi rá ɛnxɛ Aju̱a̱. Y ngu
mi zøni bi yʉt'a mbo 'bestho pa bi zofoni ya ja̱'i.
Y de mi zofo ya ja̱'i ya apostol, nura da̱nga nda̱
gá macja̱ ne yá mfats'i bi 'yøt'a 'nara hmunts'i con
gatho ya nda̱ de ra hnini Israel. Ne bi mɛhna to'o
mi ma dua tsi nú'ʉ ya apostol mi jot'a fadi.
22 Ha nu mi zønga nú'ʉ ya nzints'a̱hni ja ra fadi,
ya mi jo'oni ya 'yofadi. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bá da̱ma pengui
pa bi ma̱ gue ya mi jo'oni'ʉ,
23 ne bi 'ñena'ʉ:
—Dá tsʉhe ra fadi xi mi jot'i xá hño, ne nuya
nsufadi ja mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu ndá xocje
ra gosthi hinto dá tsʉheni mbo.
24 Nu mi 'yøde njabʉ nura da̱nga nda̱ gá macja̱
ne ra nda̱ de ya nsunija̱ ne ma'ra ya nda̱ gá macja̱,
xi bi du yá mʉi, ne himi pa̱di te da beni, y mri
'ñémbi'ʉ:

—Xibya ¿te rí bømbya'ạ?

25 Nepʉ bi zøhø 'nara jạ'i bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ʉ ya 'ñøhø gá cothmạhʉ fadi, ya bí 'bʉhni ja ra ndạnijạ bí zofo ya jạ'i ma'na'qui.

26 Nu'bʉ́ ra ndạ de ya nsunijạ bi mɛui ya gʉnts'ạhni pa bá yopa jʉ ya apostol. Bá jʉ pe hinte bi 'yø'tuabi'ʉ ngue'ạ mi tsu xa bø yá cuɛ ya jạ'i y xa hyøxa nc'ahni.

27 Nepʉ bi zixa ya apostol ja ra hmunts'a ndạ gá xodyo, ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'ʉ. Nepʉ nú'ạ ra dạnga ndạ gá macjạ bi 'ñembabi:

28 —¿Ha gue hindá xi'ahe gue ya hinxcá zofohmạhʉ ya jạ'i ne ya hinxcá ñạhmạhʉ de rá thuhu ra Jesu? Nu'bʉ́ ¿hanja hinxcá 'yøhʉ? Ya gatho ya jạ'i de guecua Jerusale xcá zofohʉ de ri noyahʉ. Ne go guí ne gui hyøxcahe ra thaibya de rá du nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

29 Nu'bʉ́ ra apostol Pedro ne gatho ma'ra ya apostol bi dạdi ne bi 'ñeñ'ʉ:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga øthe Ajuạ que yá hmanda ya meximhai.

30 Ajuạ nú'ạ to'o mi xøcambeni ndu ma xitahʉ go gue'ạ bi 'yøt'e pa bi yopa nte ra Jesu de ra du, masque nu'ahʉ gá ponthʉ ja 'nara za asta himbi hñu ri mʉihʉ gá hyohʉ.

31 Y nubyá Ajuạ xa 'ñegui ja rá 'ñɛi pa da ndạ. Y nú'ạ́ go gue'ạ ra Pøhøte zo'ahʉ gatho nú'ahʉ gyá me Israelhʉ pa gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ ne da pun'ahʉ.

32 Nuje dí dahe majuạni de gue'ạ, ne ra Mạca Ndạhi ri damajuạni de gue'ạ nehe. Nehe Ajuạ ri umba ra Mạca Ndạhi nú'ʉ to'o øte'ạ.

33 Ha nu mi 'yøde njabʉ ya ndạ xi bi bø yá cuɛ ne asta mi ne xa hyohmạ ya apostol.

34 Pe mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá fariseo mrá thuhu ra Gamalie, nú'ạ́ mi 'nara xahnate de ra ley, y gatho ya jạ'i xi mi numahño'ạ. Nu'ạ́ bi 'mai ne bi manda dra pønga 'na zi ora nuya apostol.

35 Nepʉ nura Gamalie bi 'ñembabi gatho nú'ʉ ya jạ'i xqui munts'ini:

—Nú'ahʉ compahʉ de Israel, beñhʉ 'mɛt'o xá hño nú'ạ guí ne gui 'yø'tuahʉ nuya 'ñøhø'ʉ.

36 Beñhʉ gue pɛ'tsa 'raya pa bi nanga 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Teuda mi hu rá mʉi gue mi pɛ'tsa 'nara nsu ne mi ne da ndạngui de ma'ra, hangue bi dɛna ngu goho nthebe ya 'ñøhø. Pe nura Teuda bi tho, ne gatho nú'ʉ to'o mri 'ñoui bi nxani ne bi nhuati gatho'ʉ.

37 Nepʉ 'mɛfa de gue'ạ bi 'mʉ ma'na ra 'ñøhø mrá thuhu ra Juda mrá me Galilea. Ne nú'ʉ ya pa dega nthuxa thuhu, nu'ạ́ bi 'yʉ'ta ndunthi ya jạ'i pa go bri thɛni'ạ. Ne 'mɛfa nu'ạ́ bi tho nehe, ne bi nxanga gatho yá jạ'i nú'ʉ mri 'ñoui.

38 Hangue nuga dí xi'ahʉ, ma'na xá hño hyɛhʉ dí 'yobʉ nuya 'ñøhø'ʉ. Nu'bʉ nú'ạ øt'e'ʉ go xa bensɛhɛ, pɛ'tsi ga hanthʉ da nhuati nehe.

39 Pe nu'bʉ go rá mɛti Ajuạ nú'ạ øt'e'ʉ, nu'bʉ́ hinda za gui hñạcuahʉ. Ngue'ạ 'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, ja ra uɛnda go grí ntuñhʉ co Ajuạ.

40 Y nú'ʉ mi 'bʉhni ja ra hmunts'i bi 'yøde nú'ạ ra ts'ofo'ạ. Hangue bi yopa cʉ'ta mbo ya apostol pa hønsɛ bi na'mbabi ne bi yopa hyø'tua ra hñạ gue ya hinda sigui da ñạ de rá thuhu ra Jesu, nepʉ bi hyɛgui bi ma'ʉ.

41 Y de mi bønga ya apostol de guehni, xi mri
johya'ʉ ngue'ą Ajuą xqui umba nsɛqui da tho 'nara
'bɛtsa po rá thuhu ra Zidada Jesu.
42 Ha hyastho himi tsaya'ʉ da zofo ya ją'i de ja
ra ndąniją, ne mi pa ja ya ngu mi mąnga ra hoga
nt'øde de ra Zidada Jesucristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

1 Nuya pa'ʉ mri xu ma'ra ya gamfri. Ne mi
'bʉhni 'raya cu mi ñą griego. Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi
nú'ʉ ya cu mi ñą de yá hñąqui ya xodyo, ne mi ambi
hanja himi t'umbabi te da zi xá hño nú'ʉ yá viuda
ya griego ra ora mi t'umba te da zi ya hyoya ne nú'ʉ
ma'ra ya viuda, ngue'ą nu'ʉ́ hyastho mi t'umbi te
da zi.
2 Nepʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya apostol bi zohna
gatho ya cu pa bi munts'i ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Ma zi cu'ihe, nuje dí 'bʉhe pa ga mąñhe rá
noya Ajuą, ne hingui tsa ga tsayahe ni 'na ora pa da
za go ga hecuahe nú'ą te da zi nú'ʉ hingui tsʉpabi.
3 Hangue mahyoni gui huañhʉ yoto ya cu de
guecjʉ nú'ʉ xcá hanthʉ 'yo xá hño ne hąmpa rá
ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi ne xi di ja yá mfądi. Nú'ʉ́ go
gue'ʉ dyá uɛnda da mɛ nuna 'bɛfiną.
4 Ha nuje ma ga sigui ga aphe Ajuą ne ga mąmfe
rá noya'ą.
5 Ha nu mi 'yøde bi sipa njabʉ ya cu, gatho xi
bi ho'ʉ. Rá mʉdi, bri huahna ra cu Teba nú'ą mi
pɛ'tsa ndunthi ra jamfri ne mi hąmpa rá ts'ɛdi ra
Mąca Ndąhi. Nepʉ bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu
Procoro, ne ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu

Parmena, ne ra cu Cula nú'ą ra me Antioquía xqui nxodyo ngue'ą xqui dɛmba yá ley'ʉ.

6 Ne bi ts'ixa pa habʉ mbi 'bʉi ya apostol pa bi 'yapabi Ajuą por gue'ʉ. Nepʉ ya apostol bi hñuxa yá 'yɛ ja nú'ʉ ya cu xqui thahni.

7 Y njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajuą, ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale, ne ndunthi ya macją bi gamfri rá noya Ajuą nehe.

Ra Teba bri jʉ ntsˈąhni

8 Ha nura cu Teba xi mi hąmpa rá ts'ɛdi Ajuą ne mi ja rá mfądi pa mi pɛpa rá 'bɛfi Ajuą, mi øt'a ya dąnga t'øt'e ne ya nt'udi de ja yá thandi ya ją'i.

9 Y nuni ja yá niją ya xodyo nú'ą mrá thuhu ya Nzą̨i 'Bɛgo xa Thøgue, ja mi 'bʉhni 'raya 'ñøhø nú'ʉ mri 'ñoui 'raya me Cirene, 'raya me Alejandría, 'raya me Cilicia, ne 'raya me Asia, gatho'ʉ bi mʉdi bi ntsanoyaui ra cu Teba.

10 Pe nu'ʉ́ himi tsa te da dątuabi'ą ngue'ą nu'ą́ mi hą ra hoga mfądi ne mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa mi ñą.

11 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i'ʉ bi 'yʉ'ta 'raya 'ñøhø ne bi gu'tuabi pa da mąnga ya nc'uamba ne da 'ñena njaua: “Nuje stá øhe gue nura 'ñøhø'ą xa ñąma'ñʉ de ra Moise ne de Ajuą.”

12 Hangue bi bø yá cuɛ yá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ją'i. Nepʉ bri jʉ ra cu Teba bi ts'ixa ja ra hmunts'a ndą gá xodyo.

13 Ne bri japabi 'raya ją'i da hyøxa ra thai ra cu Teba ne bi 'ñena'ʉ:

—Nuna 'ñøhøni hingui tsaya ñąma'ñʉ de nuna ra mąca niją ne de rá ley ra Moise.

14 Nuje go stá øhe nú'ạ xa mạni xa 'ñena gue nú'ạ
ra Jesu mrá me Nasare ma da huata nuna nijạ ne
ma da pata ma nzạihʉ nú'ʉ bi 'ñutcahʉ ra Moise ga
øthʉ.
15 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ja ra hmunts'i
xi mi heta ra cu Teba ne mi handuabi rá hmi gue
mi ngu rá hmi 'nará ɛnxɛ Ajuạ.

7

Ra Teba bi mạmba rá noya Ajuạ

1 Nepʉ de gue'ạ ra dạnga ndạ gá macjạ bi
'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue xi majuạni xcá ñạma'ñʉ de Ajuạ ne de
ra Moise?
2 Nu'bʉ́ ra cu Teba bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nú'ahʉ ma cu'ihʉ, ne nú'ahʉ ma ndạ'ihʉ xcá
muntshʉua 'nadbʉ, 'yøhʉ núna ma ga xi'ạhʉ. Ajuạ
nú'ạ xá nsunda bi zofo ndu ma xitahʉ ra Abrá
nú'bʉ hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi
'bʉhnitho Mesopotamia.
3 Ne bi 'ñembabi: "Øni de guecua ri hai, tsopʉ
nú'ʉ ja te ri njaui, ne grí ma pa ma'na ra hai nú'ạ
ma ga u't'a'i pa ja gui 'bʉhni."
4 Nu'bʉ́ bi øni de guehni habʉ mi 'bʉi, habʉ myá
hai ya Caldeo, ne bi ma pa bá 'bʉ ja ra hai Arán. Ha
nu mi du rá dada, Ajuạ bá tsi pa guecua habʉ dí
'bʉhʉbya, ja bi 'mʉcua nehe'ạ.
5 Pe nu Ajuạ himbi umbabiua ni 'na xɛni ra hai
pa drá mɛti'ạ, pe xqui ñạ'tuabi gue nuna hai habʉ
dí 'bʉhʉbya go drá mɛti'ạ 'mɛfa ne gatho yá jạ'i de
rá ji'ạ nú'ʉ da 'mʉi 'mɛfa. Pe nuya pa'ʉ ra Abrá
hinxqui mɛ'tstho ni 'nara bạtsi.

6 Y Ajuạ bi 'ñembabi'ạ: “Nuri bạtsi ri 'bɛto ne ri mbong'bɛto ma da 'mʉ ja 'nara hai habʉ hindyá mɛti'ʉ ngue'ạ dya nzøhøtho de guehni. Ne ja ma da 'mʉhni'ʉ ngu goho nthebe njɛya, ne ma da 'mɛgotho'ʉ, ne ma da t'ø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi.”
7 Nehe bi 'ñembabi Ajuạ: “Nuga go ma ga hạ'mba nguɛnda ya jạ'i de nú'ạ ra hnini habʉ ma da 'mɛgo'ʉ. Ne 'mɛfa ma ga yopa tsi de guehni pa da 'ñehe da mɛpcagui de guecua.”
8 Nepʉ Ajuạ bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gatho yá bạtsi yá 'bɛto ne yá mbong'bɛto da mɛ'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nú'ạ ra cohi bi gohi. Hangue nu mi 'mʉi rá t'ʉ ra Abrá nú'ạ mrá thuhu ra Isaac, nurá hñạto ma pa de xqui 'mʉi bi 'yø'tua nú'ạ ra seña xqui gohui Ajuạ da 'øt'e. Ne guet'ạ bi 'øt'a ra Isaac co rá t'ʉ nú'ạ mrá thuhu ra Cobo, ne guet'ạ bi 'øt'a ra Cobo co nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá t'ʉ, y go gue'ʉ yá dada nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya 'mʉi de Israel.
9 Nepʉ nú'ʉ yá t'ʉ ra Cobo xi bi ʉtsa 'na de nuyá cu nú'ạ mrá thuhu ra Jose. Hangue nu'ʉ́ bi papabi ya me Egipto nú'ạ yá cu'ʉ, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuạ himbi hyɛsɛ'ạ.
10 Hangue xi bi ñạni de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfạdi ne bi mats'i pa njabʉ ra Faraó bi hopa rá 'mʉi. Ra Faraó go gue'ạ mrá ndạ de Egipto. Nepʉ ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'ạ, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.
11 'Mɛfa bi nja 'nara dạnga thuhu nuni Egipto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya dạnga dumʉi, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahʉ. Himi tsʉdi habʉ da dai ngue'ạ mi otho te da dañ'ʉ.

12 Nepʉ ra Cobo bi 'yødɛ gue mi ja ra trigo nuni
Egipto, hangue bi mɛhna yá t'ʉ pa guehni. Gue'a̱
ra mʉdi 'mi'qui bi ma pa Egipto.
13 Nepʉ nurá ñɔ'qui bi ma'ʉ, ra Jose bi xipabi'ʉ
to'o mi gue'a̱ pa bi ba̱di'ʉ gue go mi gue'a̱ myá cu.
Hangue nura Faraó bi ba̱tuabi yá ja̱'i ra Jose.
14 Nepʉ nura Jose bá pɛmpa ra noya rá dada pa
da ma da 'mʉ Egipto con gatho ma'ra yá ja̱'i. Nu'ʉ́
mi hñʉ'rate ne 'rɛt'amacʉt'a.
15 Nepʉ 'bestho bi ma'ʉ pa Egipto. Y nepʉ ja bá
tuni'a̱, ne ja bá tuni gatho yá t'ʉ, y nú'ʉ́ go gue'ʉ
ndu ma xitahʉ.
16 Ne 'mɛfa de ya xqui thogui ndunthi ya jɛya
de xqui du'ʉ, bá tha̱mpa yá ndo'yo'ʉ de guehni
pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini
de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara
nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'ʉ
ra Amor nuni Siquem.
17 Y ya xqui nxa̱nda ndunthi yá t'ʉ yá 'bɛto ne yá
mbong'bɛto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da
zø ra pa da hña̱nga nú'a̱ ra hña̱'ti xqui xipabi Aju̱a̱
ra Abrá.
18 Nepʉ de nú'ʉ ya pa'ʉ bi 'mʉ ma'na ra nda̱ nú'a̱
himi pa̱di to'o mi gue'a̱ ra Jose ne te xqui mɛfi'a̱,
ngue'a̱ ya mi pɛ'tsa ndunthi ya jɛya xqui du'a̱.
19 Nú'a̱ ra nda̱'a̱ xi bi 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ
ndu ma xitahʉ. Ne bi manda dra japi da 'yɛi
gatho yá zi 'uɛne nú'ʉ myá ts'ʉnt'ʉ, pa njabʉ da du
gatho'ʉ.
20 Y gue'ʉ ya pa bi 'mʉ ra Moise, y Aju̱a̱ xi mri
hopa rá 'mʉi. Nu'á̱ bi tede rá dada ne rá na̱na̱ hñʉ
nza̱na̱ ja yá ngu'ʉ.
21 Nepʉ bi thogui nú'ʉ hñʉ nza̱na̱, nu'ʉ́ bi ma bá

ɛi ngue'ạ njabʉ xqui manda ra Faraó da t'øt'e. Pe
'nará t'ixu ra Faraó bá jʉxa ra Moise de habʉ xqui
t'ɛi, nú'ạ mrá zi 'uɛnetho, pa bi tede, ja ra uɛnda go
mrá bạtsi'ạ.
22 Hangue ra Moise bi te ne bi bạtua yá mfạdi ya
me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi hạ ra ts'ɛdi pa
da ñạ ne pa te da 'øt'e.
23 Nepʉ de ya mi pɛ'tsa ñote njɛya ja bi zo rá
mfeni da ma da c'ạ'tsa ya me Israel nuyá jạ'i pa bá
nu te ngra 'mʉ'ʉ.
24 Nepʉ ngu mi zøni habʉ mi 'bʉ yá jạ'i, bi hyanda
'nara me Egipto mi na'mbabi 'na de gue'ʉ. Hangue
pa bi za bi ñạnga rá jạ'i, ra Moise bi hyo nú'ạ ra me
Egipto.
25 Nura Moise mi beni yá jạ'i'ạ xa unga nguɛnda
gue Ajuạ xqui mɛhni'ạ pa da ñạni'ʉ, pe nu'ʉ́ himbi
zo yá mfeni ua mrá 'mɛhni Ajuạ ra Moise.
26 Nepʉ rá hyax'ạ bi yopa thohni ra Moise, ne bi
hyanda yoho ya me Israel mri ntunsɛhɛ. Ne mi
ma da hyeque'ʉ ne bi 'ñembabi: "Nu'ahʉ́ gyá me
Israelhʉ, ne grí ncuhʉ. ¿Hanja grí ntunsɛhʉ 'na ngu
ma'na?"
27 Nepʉ nú'ạ to'o mi na'mba nú'ạ ma'na, bi
umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi 'ñembabi: "¿To'o
xa hñux'ague dega nzaya ne dega ndạ pa go gui
hñạgahe nú'ạ dí øthe?
28 ¿Ua gue guí ne gui hyogagui nehe ngu gá ø'tua
ra me Egipto mande?"
29 Nu mi 'yøde njabʉ ra Moise xi bi ntsu, ne bi
'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu Madián, y ja
bá 'bʉhni dega nzøhø, y ja bá nthạtini ne bi mɛ'tsa
yoho yá t'ʉ.
30 Ne ya xqui thogui ñote njɛya de xqui bønga ra

Moise de Egipto pa bá 'bʉ ja ra hai Madián, nepʉ 'nara pa xqui bønga de rá ngu mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá ndạpo mi zø 'nara faspi madetho de gue'ạ, ne mi 'bahni 'nará ɛnxɛ Ajuạ madetho de ra faspi.

31 Nepʉ nura Moise himbi bạdi há bi nja, pe bi uat'a ja ra faspi pa bi hyandi te rá 'bɛ'ạ, ne bi 'yøde bi ñạ Ajuạ y bi 'ñembabi:

32 "Nuga go gueque rá Ajuạgui ra Abrá, ra Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ʉ ma'ra ndu ri xitahʉ." Nu'bʉ́ ra Moise asta mri huạt'i co ra ntsu hangue ya himi nehmạ da sigui da hyanda nú'ạ ra faspi mi handi.

33 Ha nu Ajuạ bi 'ñembabi: "C'o'ta ri zɛsthi ngue'ạ nuua habʉ guí net'i guehna 'nara mạca hai xá nt'axi.

34 Xi majuạni stá handa nuya ts'othogui thogui ma jạ'i nuni Egipto, ne stá øtua yá ts'oni'ʉ, ne stá ehe pa ga ñạni. Nubya ma ga pɛñ'a'i gui yopa penga Egipto." Njabʉ bi xipabi Ajuạ ra Moise.

35 Masque nuyá jạ'i ra Moise xqui ʉtsa'ạ ne xqui 'ñembi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega ndạ pa go gui hñạgahe nú'ạ dí øthe?", pe xi majuạni go Ajuạ xqui mɛhna ra Moise pa da ndạ ne pa da zinga nú'ʉ yá jạ'i mbi o ja yá 'yɛ ya me Egipto, ngue'ạ njabʉ xqui xipa rá ɛnxɛ Ajuạ nú'ạ bi hnequi madetho de 'nara faspi nuni ja rá ua ra t'øhø Sinaí.

36 Nepʉ ra Moise bá penga pa Egipto pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'ʉ mbi 'bʉhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya dạnga t'øt'e ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thɛnga Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi habʉ bá 'yo'ʉ ñote njɛya.

37 Go guet'ạ ra Moise nú'ạ bi xipabi yá jạ'i nú'ʉ

myá me Israel bi 'ñembi: “Ajuạ ma da hñux'ahʉ 'na de gue'ahʉ pa drá 'mɛhni'ạ ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'ạ́ ma gui 'yøtehʉ nú'ạ da xi'a'ihʉ.” Njabʉ bi xipa ra Moise yá jạ'i.

38 Nura Moise go guet'ạ mi 'ñoui ya me Israel nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'ʉ ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñạuini ra Moise rá ɛnxɛ Ajuạ. Nepʉ ra Moise bi xipa ndu ma xitahʉ ngu nú'ạ xqui xipa ra ɛnxɛ. Njabʉ ra Moise bi hñạnga ra noya dega te pa bi 'racjʉ nehe.

39 Pe nú'ʉ ndu ma xitahʉ himbi ne bi 'yøta ra Moise, ne himi ne go da ndạ de gue'ʉ, ne bi benga ja yá mfeni gue ma'na xá hño da mengui pa Egipto.

40 Ha nu mi ma ra Moise bá ñạui ra ɛnxɛ, nu'bʉ́ nuya jạ'i bi 'ñembabi ra Aarón: “Stá beñhe gue xá hño 'bʉ ga hocjʉ 'rama ajuạhʉ pa go gue'ʉ dri 'bɛt'o de guecjʉ, ngue'ạ nura Moise hønsɛ bá jʉgaguihʉ de Egipto pa e bi hyɛgahʉua ja ra mbonthi, ha nu'ạ́, hadifạ'ạ te xua ja'ạ.”

41 Hangue nu'ʉ́ bi hyoca 'nara t'ʉntfani dega bøjạ, ne bi thopabi ya mbo'oni pa bi t'umbabi'ạ, ne mri nsunda'ʉ, ne xi mri johya ngue'ạ bi hyandi gue mi mahotho nú'ạ ra c'oi xqui hyocsɛ'ʉ.

42 Hangue nu Ajuạ 'bestho bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi hyɛpʉ da nsunda ya tsø ne ra zạnạ ne ra hyadi. Njabʉ bi 'yofo maya'bʉ 'na de yá 'mɛhni Ajuạ nú'ạ ena njaua:

Nu'ahʉ gyá me Israelhʉ, ¿ha'mʉ rá 'nandi gá hyohʉ
'raya mbo'oni pa gá ñạtcahʉ
de nú'ʉ ñote njɛya gá 'yohʉ ja ra mbonthi?

43 Hinhya'mʉ gá øtcahʉ njabʉ. Nu'ạ nguí øthʉ, ngrí ndudehʉ nú'ʉ ri c'oihʉ gá hocjʉ pa gui nsundahʉ,

'na nguí hu'mbabihʉ ra Moloc,
ha nu'ạ ma'na gá hocjʉ ngu 'nara tsø, nguí hu'mbabihʉ ra Renfán.
Hangue nubyá ma ga pøñ'a'ihʉ de ri haihʉ pa ga pɛñ'ahʉ asta thogui de ra hai Babilonia.
Guehna bi xipa Ajuạ ya me Israel.

44 Nú'ạ ra mbonthi habʉ bi 'ranga ndu ma xitahʉ, ja guehni xqui hocni'ʉ 'nara ngu dega dutu habʉ mi 'bɛ'tsa nú'ạ ra xingdo habʉ mi nt'ofo nú'ʉ 'rɛt'a ya hmanda. Nú'ạ ra ngu'ạ bi thoqui ngu xqui xipa Ajuạ ra Moise da hyoqui, ne ngu nú'ạ xqui 'ñutuabi.

45 Nepʉ 'mɛfa nú'ạ ra ngu'ạ bi gohui ndu ma xitahʉ nú'ʉ mri zi ra Josue. Nepʉ bá hạ'ʉ pa nuua habʉ bi ntuncui ya jạ'i nú'ʉ himyá me Israel nú'ʉ bi guui Ajuạ de guecua nú'bʉ mi zøcua nú'ʉ ndu ma xitahʉ. Y ja nura ngu'ạ ja bi nsundani'ʉ Ajuạ asta mi 'mʉi ra Davi nú'ạ bi ndạ.

46 Y Ajuạ xi bi hopa rá 'mʉi'ạ. Y ra Davi mi nehmạ xa hyoca 'nara ngu pa habʉ dra nsunda hmạhạ Ajuạ nú'ạ rá Ajuạ ndu ma xitahʉ ra Cobo. Pe himbi za bi hyoqui.

47 Pe nu 'nará t'ʉ hạ, nú'ạ mrá thuhu Salomó, nu'ạ́ hạ, go gue'ạ bi hyocua rá ngu Ajuạ nú'ạ mi behmạ da hyoca rá dada.

48 Masque nu Ajuạ bí 'bʉi mañạ mahets'i, hingui 'bʉ ja 'nara ngu nú'ạ xa thoqui co yá 'yɛ ya jạ'i, ngu bi 'ñenga ra bạdi Isaía gue Ajuạ mi ena njaua:

49 Nuua mahets'i ja guecua ma hudiga habʉ dí 'bʉi dega ndạ,
ha nu ja ra ximhai ja guehni dí tøta ma ua.
Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'ạ ra ngu ma da thogaga 'bʉ?

O ¿habʉ ma ga 'bʉca 'bʉ?
50 ¿Ha gue hingue co ma ts'ɛdi stá hocaga gatho
nuya t'øt'e ja ja ra ximhai?
51 Y ra cu Teba bi sigui bi 'ñembabi ya ja̱'i:
Pe nu'ahʉ́ nza̱ntho xi xcá njahʉbʉ, xi xá me ri
mfenihʉ, hinguí ne gui 'øhʉ. Guí njahʉ ngu nú'ʉ
ya ja̱'i hingui pa̱ Aju̱a̱, ngue'a̱ nu'ahʉ́ hinguí ne gui
'øthʉ nú'a̱ xi'ahʉ ra Ma̱ca Nda̱hi ngu mi nja ndu
ma xitahʉ nehe.
52 ¿Hangu hma̱ yá 'mɛhni Aju̱a̱ bi t'ø'tua ra
nts'o'mʉi? Y nú'ʉ ndu ma xitahʉ go gue'ʉ bi 'øt'a
njabʉ. Nú'ʉ́ go gue'ʉ bi hyo nú'ʉ to'o mi ma̱ desde
rá mʉdi gue mi ma da 'ñehe nú'a̱ ra hoja̱'i hinda
ma da 'øt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zøhø'a̱, go
gue'ahʉ gá dahʉ ne gá hyohʉ.
53 Nu'ahʉ gá hña̱ñhʉ ya hmanda nú'a̱ e bi zogahʉ
yá ɛnxɛ Aju̱a̱, pe hinxcá ne xcá 'øthʉ ngu nú'a̱ bi
hmanda'ihʉ.

Rá du ra Teba

54 Nepʉ mi 'øde njabʉ nuya ja̱'i nuya noya'ʉ, xi
bi bø yá cuɛ nts'ɛdi co ra cu Teba.
55 Pe nura cu Teba mi ha̱mpa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca
Nda̱hi, ne bi nøxa pa mahets'i ne bi hyandua rá
nsunda Aju̱a̱, nehe bi hyanda ma zi Hmuhʉ ra Jesu
mi 'bahni ja rá 'ñɛi Aju̱a̱.
56 Nepʉ ra cu Teba bi 'ñemba ya ja̱'i:
—¡Ndi! Dí handa mahets'i xogui, nehe dí handa
Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i bí 'bai ja rá 'ñɛi Aju̱a̱.
57 Y nura ora'a̱ gatho nú'ʉ ya ja̱'i mi 'bahni bi
go'ta yá gu ne bi dø ya hmafi, ne bi nest'ihi ri gatho
bi mfats'i bi mihi ra cu Teba.
58 Nepʉ de guehni nuya ja̱'i'ʉ bi pønga ra cu Teba
de ra hnini, nepʉ bi c'ahni. Ne mi 'bahni 'nara

bąsjąʼi mrá thuhu ra Saulo, núʼą́ nehe go gueʼą bi hyandua rá du ra cu Teba, nehe go gueʼą mi supa yá he ya hyote núʼʉ xqui hñąqui pa bi za bi hñoteʼʉ.
59 Y núʼą ra ora mi thøxa ya ncʼahni ra cu Teba, nuʼą́ bi ʼyapabi Ajuą ne bi ʼñena:
—Ma zi Hmuʼi Jesu, dí aʼi gui hñąni ma te ja ri mąca ʼyɛbya.
60 Nuʼbʉ́ nuʼą́ bi ndandiñąhmu ne bi ʼñena:
—Ma zi Hmuʼi, oxqui hąʼmba nguɛnda nuyʉ ya jąʼi de núʼą øtcagui.
Y ngu bi uadi bi mąnga njabʉ, ʼbestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi ʼyøʼtua ndunthi ra ntsʼoʼmʉi nuya gamfri

1 Ha nura Saulo xqui dą rá hñą gue da tho ra cu Teba.
Nepʉ ʼbestho núʼą ra paʼą bi mʉdi bi nja ʼnara dąnga ntʼʉtsate contra núʼʉ xqui gamfri Ajuą nuni Jerusale. Ne bi nxanga gatho ya gamfri habʉraza maxøgue ra hai Judea ne Nsamaria, hønsɛ ya apostol himbi bønga de Jerusale.
2 Y nu ʼraya cu xi mi ja yá jamfri co Ajuą, go gueʼʉ bi ʼñoni pa bi ʼyagui ra cu Teba, ne xi bi nzoni ndunthi ngueʼą xi mri mądiʼʉ.
3 Ha nura Saulo xi bi ʼyøʼtua ndunthi ra ntsʼoʼmʉi ya gamfri, ne ʼramaʼna ra ngu mi cʉtʼi pa mi jʉca ya ʼñøhø ne ya ʼbɛhñą pa da zitsʼi da gotʼa fadi.

Bi hmąmba rá noya Ajuą nuni Nsamaria

4 Ha núʼʉ maʼra ya gamfri xqui ʼbatʼi ne xqui nxani, go gueʼʉ mi ʼyo mi mąmba rá noya Ajuą habʉraza.

5 Ha 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Lipe bi ma pa ja
'nara hnini nuni Nsamaria pa bá xipa ya jạ'i de ra
Zidada Jesucristo.
6 Y nuya jạ'i de guehni mri munts'i pa mi huxa
nt'øde xá hño de nú'ạ mi mạnga ra cu Lipe, ne mi
handi'ʉ nú'ʉ ya nt'udi mi øt'e'ạ.
7 Ngue'ạ nu'ạ́ mi ɛmba ya ts'ondạhi nú'ʉ to'o mi
pɛ'tsi, ne nuya ts'ondạhi asta mi mafi da bøni. Ne
ndunthi ya ts'onate mi øthe'ạ.
8 Hangue njabʉ bi mɛ'tsa 'nara dạnga johya nú'ạ
ra hnini'ạ.
9 Ne mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu
nú'ạ mrá 'ñete de nú'ạ ra hnini'ạ. Nura 'ñete'ạ xi
xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri
'ñets'i co nú'ạ rá mfạdi mi pạdi.
10 Ne gatho nuya jạ'i de guehni notsi ndạngui xi
mi huxa nt'øde de nú'ạ mi mạnga nú'ạ ra 'ñete'ạ,
ne mi eñ'ʉ:
—Nura 'ñøhø'ạ hạmpa rá dạnga ts'ɛdi Ajuạ.
11 Ne gatho ya jạ'i xi mi huxa nt'øde ngue'ạ ya
ya'mʉ xqui hyat'i'ʉ co rá nt'ete.
12 Pe nu mi zønga ra cu Lipe ja nú'ạ ra hnini'ạ
bi mạnga ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuạ ne bi
mạ de ra Zidada Jesucristo. Nepʉ gatho ya jạ'i bi
gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ.
13 Nehe nú'ạ ra 'ñete mrá thuhu ra Simu bi
gamfribi rá noya Ajuạ ne bi nxistehe. Ne nzạntho
bi 'ñoui ra cu Lipe, mi handa nú'ʉ ya nt'udi ne ya
dạnga t'øt'e mi øt'e, ne nu'ạ́ xi mri 'yø de nú'ạ mi
handi.
14 Nepʉ mi bạdi nú'ʉ ya apostol mi 'bʉhni
Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui hñạnga rá

noya Ajuạ, 'bestho bi mɛhna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni.

15 Y ngu mi zøñ'ʉ bi 'yapabi Ajuạ po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi hñạnga ra Mạca Ndạhi,

16 ngue'ạ ni 'na de gue'ʉ hinxqui hñạni thoho ra Mạca Ndạhi, hønsɛ xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

17 Hangue ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'yɛ ja ya gamfri, nepʉ nu'ʉ́ 'bestho ra ora'ạ bi hñạnga ra Mạca Ndạhi.

18 Ha nu mi hyanda ra Simu nú'ạ mrá 'ñetehmạ gue xqui hñạnga ra Mạca Ndạhi nú'ʉ to'o xqui hñu'tsua yá 'yɛ ra Pedro ne ra Xuua, hangue nu'ạ́ asta bi ñạ'tuahmạ ra bojạ nú'ʉ ya apostol,

19 ne bi 'ñembabi:

—'Racaguihʉ nehe nú'ạ ra ts'ɛdi guí hạhʉ, pa njabʉ necagui da za ga huxa ma 'yɛ ja ya jạ'i ne nu'ʉ́ da hñạnga ra Mạca Ndạhi.

20 Nepʉ ra Pedro bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hño 'mɛdiui ri bojạ. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'ɛdi Ajuạ da za da thai co ra bojạ?

21 Hinguí pɛ'tsa ra nsɛqui nixi rí 'ñep'a'i gui pɛfi nuna 'bɛfinạ, ngue'ạ hingui ho núna xcá beni de ja rá thandi Ajuạ.

22 Hangue nu'ạ mahyoni gui 'øt'ebya, ntsø'mi de nú'ạ ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi Ajuạ pa xahmạ da pun'a'i de nú'ạ ra ts'omfeni xcá beni.

23 Ngue'ạ nuga dí handi gue xi 'nagrá ts'omfeni ne 'nagrá 'øt'ats'oqui.

24 Nepʉ nú'ạ ra Simu bi dạdi ne bi 'ñena:

—'Yaphʉ ts'ʉ Ajuạ por gueque, pa hinda njabʉ ngu nú'ạ xcá mạ.

25 Ha nú'ʉ ya apostol ngu bi damajuạni'ʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesu ne bi mạmba rá noya Ajuạ, bi bøni'ʉ de nú'ạ ra hnini'ạ. Ne bi thohni ja ma'ra ya t'ʉca hnini de Nsamaria mi mạnga ra hoga nt'øde de ra mpøhø. Nepʉ nu'ʉ́ bi yopa menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

26 'Mɛfa de gue'ạ 'nará ɛnxɛ Ajuạ bi zofo ra cu Lipe ne bi 'ñembabi:

—Lipe, stá ehe ga pɛñ'a'i grí ma grí cại, jʉ nú'ạ ra 'ñu nexa Jerusale pa rí zønga asta ja ra hnini Gasa.

Nú'ạ ra 'ñu'ạ thogui ja 'nara mbonthi.

27 Nepʉ ra cu Lipe 'bestho bi gʉ ra 'ñu bi ma. Ne de má 'ñu bi nthɛui 'nara 'ñøhø mrá me Etiopía. Nú'ạ́ mrá eunuco, ne mi gue'ạ 'namrá dạnga mfats'i nú'ạ ra 'bɛhñạ mrá ndạ nuni Etiopía ne mrá thuhu ra Candace. Nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ mrá mɛ'sbojạ de ja rá ts'ʉtbi nú'ạ ra 'bɛhñạ mrá ndạ. Y nu'ạ́ xqui mengui xqui xøcambeni Ajuạ nuni Jerusale.

28 Ne ya mri menga pa ja rá hai ne mri zi rá carro mri gʉt'a ya fani. Nuni ja mi huhni mi he'ta ra Mạca T'ofo nú'ạ bi 'yofo ra bạdi Isaía.

29 Nepʉ ra Mạca Ndạhi bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Rí ma ua tsʉ nuna carro xa mani ne rí mɛui.

30 Nepʉ nura cu Lipe bi nest'ihi bi ma bá tsʉ nú'ạ ra carro, ne bi 'yøde nú'ạ ra 'ñøhø mi he'tua rá t'ofo ra bạdi Isaía, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí pạdi te rí bønga nú'ʉ ya noya guí he'ti?

31 Nepʉ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—¿Hanja da za ga pạdi te rí bøni 'bʉ hinto da 'ñutcagui?

Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:
—Bá pøxa ja ra carro ne bá e ga huhui.
32 Y nú'ạ ra xɛni de ra Mạca T'ofo mi he'ti'ạ nu
habʉ ena njaua:
Nú'ạ́ bi ts'its'i nja ngu 'nara zi dɛti pa da tho;
ne 'besthó himbi xoxa rá ne
nja ngu 'nara zi dɛti bi 'bɛgui pa da t'ạxi.
33 Mri 'ñenda ya jạ'i, ne hinto bi ñạni;
ha nú'ʉ yá jạ'i xi bi nts'o'mʉi,
ne bi thạcua rá te de guecua ja ra ximhai.
Njabʉ mạnga ra Mạca T'ofo.
34 Nepʉ nú'ạ ra me Etiopía bi 'ñembabi ra cu Lipe:
—Dí bạnte'i gui xicagui de nú'ạ rá 'mɛhni Ajuạ,
¿ha gue mi mạ de guesɛ'ạ, o mi mạ de ma'na ra jạ'i?
35 Nepʉ nura cu Lipe bi mʉdi bi ñạ, ne bi xipabi
gatho ra hoga nt'øde de ma zi Hmuhʉ ra Jesu desde
habʉ mi he'ta ra me Etiopía go gue'ạ 'nara xɛni de
ra Mạca T'ofo nú'ạ xqui 'yofo ra bạdi Isaía.
36 Nepʉ de mi 'yo'ʉ ja ra 'ñu bi zønga habʉ mi ja
'nara mothe, ha bi 'ñenga nú'ạ ra me Etiopía:
—Jani 'nara zi mothe po ra dehe. ¿Ha hinda za ja
ga nxisteheni?
37 Ha nura cu Lipe bi 'ñembabi:
—'Bʉ xi guí camfri con gatho ri mfeni da za,
hanja hina.
Nura me Etiopía bi 'ñena:
—Hạhạ, dí camfri gue ra Jesucristo go gue'ạ rá
T'ʉ Ajuạ.
38 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'bɛpa rá 'bɛgo bi 'ba'ma ra carro,
nepʉ bi gại ri yoho'ʉ, ne bi yʉt'a mbo ra dehe. Nepʉ
ra cu Lipe bi xi'tsa nú'ạ ra cu me Etiopía.
39 Y nu mi bøxa ra cu Lipe de ja ra dehe, bi 'mɛtho
ngue'ạ rá Mạca Ndạhi Ajuạ bi zits'i. Nepʉ nura

cu me Etiopía ya himbi yopa hyanda ra cu Lipe ma'na'qui. Y ya mri sɛhɛ'ạ bi sigui bi ne rá 'ñu co ndunthi ra johya mi pɛ'tsi.

40 Nepʉ nura cu Lipe bi zønga nuni Asoto, ne de mi 'rani de guehni bi mʉdi bi mạnga ra hoga nt'øde asta bi zønga nuni Cesarea.

9

Ra Saulo bi gamfri ra Zidada Jesu
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Ha nuya pa'ʉ ra Saulo mi hu'tsa ya gamfri da hyo, ne bi ma bá nu ra dạnga ndạ gá macjạ.

2 Bi ma bá a nsɛqui pa da ma nuni ja yá nijạ ya xodyo nuni Ndamasco pa da gʉ nú'ʉ ri dɛmba rá jamfri ra Zidada Jesu, gue dra 'bɛhñạ gue dra 'ñøhø, ne dua tsi pa Jerusale da got'a fadi.

3 Ne de mri ne ra 'ñu ya mi ma da zønga Ndamasco, mi dạmfri bi got'atho 'nara ñot'i asta mi huɛxqui nú'ạ ra hyats'i mri 'ñehe de mahets'i.

4 Nepʉ ra ora'ạ 'bestho bi dagui ma'mɛmfo ja ra hai. Ne bi 'øde 'nara noya mi ena:

—Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongagui pa gui 'øtca ra nts'o'mʉi?

5 Nu'bʉ́ ra Saulo bi dạdi ne bi 'ñena:

—¿To'o'i, zi Hmu?

Nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'øtcagui ra nts'o'mʉi ngue'ạ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui. Pe nu'i go grí 'ñʉnsɛ, guí nja ngu nú'ạ øt'a ra ndạmfri ora tica ra nsʉmboi.

6 Y ra Saulo asta mri huạt'i co ra ntsu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'bɛ guí ne ga øt'ebya?

Nu'bɨ́ ra Zidada bi 'ñembabi:
—Nangui ne rí ma ja ra hnini, nuni ja guehni ma da si'a'i nú'ą rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.
7 Y nú'ʉ ya 'ñøhø mri 'ñoui ra Saulo xi bi ntsu ngue'ą nu'ɨ́ xqui 'yøde nehe nú'ą ra noya pe hinxqui hyandi ua to'o mi 'bahni.
8 Nepʉ nura Saulo bi nangui de ja ra hai, ne xi mri zøthmą yá da pe himbi za bi hyandi. Hangue bri jʉhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco.
9 Y nuni ja bá 'bʉhni hñu pa ne himi handi. Y nú'ʉ hñu pa ni ts'ʉ hinte bi zi.
10 Nuni Ndamasco mi 'bʉhni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:
—¡Nugue Ananía!
Nu'ą́ bi dądi:
—¿Te'ą, zi Hmu?
11 Ha nura Zidada bi 'ñembabi:
—Rí ma, jʉ nú'ą ra 'ñu rá thuhu ra Juą'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'ą ra me Tarso. Nu xcrí tsøni gui tsʉdi di øt'a rá søcambeni.
12 Nu'ą́ ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsøni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'yɛ pa da yopa hyandi.
13 Nu mi 'yøde njabʉ ra cu Ananía bi dądi ne bi 'ñena:
—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'ą ra 'ñøhø'ą gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mʉi ya cu nuni Jerusale.
14 Ha xa umba nsɛqui ya ndą gá macją pa da za da gʉ gatho nú'ʉ di xøcambeni'i ri thuhu de guecua nehe.
15 Nepʉ ra Zidada bi 'ñemba ra cu Ananía:

—Grí ma gui 'yøt'a nú'ạ dí xi'i, ngue'ạ go gue'ạ ra 'ñøhø stá huahni pa da mɛpcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'ʉ hingyá me Israel ne nuyá ndạ'ʉ, pa da bạdi'ʉ to'ogui.

16 Ne nuga go ma ga utuabi gatho nú'ʉ ya ts'othogui pɛ'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.

17 Nu'bʉ́ ra cu Ananía bi ma ne bi yʉt'a ja ra ngu habʉ mi 'bʉ ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'yɛ, ne bi 'ñembabi:

—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'ạ to'o gá handa ja ra 'ñu nú'ạ ngrí nehi pa guecua, go gue'ạ xa mɛncagui pa da yopa xo ri da ne gui hñạnga ra Mạca Ndạhi.

18 Ne 'bestho ra ora'ạ bi dagui nú'ạ te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nu'ạ́ bi 'mai bi ma bá nxistehe.

19 Ne bi ñuni, nepʉ bi yopa nja rá ts'ɛdi, ne bi 'mʉhni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mạmba rá noya Ajuạ ja ra hnini Ndamasco

20 Nepʉ 'bestho bi ma bá damajuạni de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja yá nijạ ya xodyo, ne mi mạ gue ra Jesu go gue'ạ rá T'ʉ Ajuạ.

21 Y gatho nú'ʉ to'o mi øde nú'ạ mi mạñ'ạ xi mri 'yø ne mi eñ'ʉ:

—¿Ha hingo guehni núni xi mi ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xøcambenibi rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehe da gʉ nts'ạhni ya gamfri pa da zi'tsua ya ndạ gá macjạ?

22 Pe nura cu Saulo ma'na mi jʉ rá ts'ɛdi pa da damajuạni gue ra Jesu go gue'ạ ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ ne xqui hñuts'i'ạ pa da e da ndạ. Y nuya

xodyo himbi bạdi te da beni gatho nú'ʉ mi 'bʉhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de ja yá 'yɛ ya xodyo

23 Bi thogui ndunthi ya pa, nepʉ bi mʉdi bi mạ́mbi ya xodyo pa da hyohmạ ra cu Saulo.
24 Pe nú'ạ ra cohi bi gohi'ʉ, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ʉ́ ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'ạ ra hnini'ạ pa xa thohmạ'ạ.
25 Pe nu mi bạdi ya cu njabʉ, bi 'yɛnt'a ra cu Saulo ja 'nara dạnga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa møte de ra jạdo nú'ạ mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'ạ.

Nú'ạ ra pa bi zønga ra Saulo nuni Jerusale

26 Nu mi zønga ra cu Saulo Jerusale mi nehmạ'ạ da munts'iui ya gamfri, pe nu'ʉ́ mi tsu ngue'ạ himi camfri'ʉ gue nu'ạ́ ya mi 'nara gamfri.
27 Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habʉ mbi 'bʉ ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñạui. Ne bi metuabi'ʉ gue nu'ạ́ ya xqui ñạ de rá thuhu ra Zidada Jesu co ndunthi ra ts'ɛdi nuni Ndamasco.
28 Y njabʉ bi za bi 'mʉi co ya gamfri nuni Jerusale.
29 Nu'ạ́ himi tsu da mạ de rá thuhu ra Zidada Jesu, ne mi ntsanoyaui ya xodyo nú'ʉ mi ñạca griego, ha nu'ʉ́ mi ɛcuabi da hyo'ạ.
30 Pe nu mi bạdi njabʉ ya cu bi zixa ra cu Saulo pa nuni Cesarea, nepʉ bi mɛhni'ʉ pa Tarso.
31 'Mɛfa gatho ya gamfri bi mɛ'tsa 'nara hoga'mʉi nuni Judea ne Galilea ne Nsamaria, ne mi zɛdi yá jamfri, ne mi 'yo'ʉ co ndunthi rá

ntsu Ajuạ, ne ma'na mri xu ya gamfri co rá mfats'i ra Mạca Ndạhi.

Ra Enea bi ñạni

32 Ha nura apostol Pedro bi 'ño bi zønga gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'ạ'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bʉhni Lida.
33 Ne ja bi zʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Enea, ne ya mi øt'a hñạto jɛya xqui 'mɛnga ja ra mfidi ngue'ạ mi tsʉ 'nara hñeni nú'ạ nixi mi tsa da ạnga rá ndo'yo.
34 Nepʉ ra cu Pedro bi 'ñembabi:
—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i. Nangui jʉxa ri mfidi.
Nepʉ nu'ạ́ 'bestho bi nangui.
35 Y gatho ya mengu de guehni Lida ne ya me Sarón bi zogui yá ndạxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'ạ xqui hyandi'ʉ.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

36 Nuni Jope mbi 'bʉ 'nara 'bɛhñạ mrá gamfri nú'ạ mrá thuhu ra Tabita, dega griego t'embi ra Dorca. Nú'ạ́ nzạntho mi øt'a ndunthi ra hñojạ'i ne mi faxa ya hyoya.
37 Ha nuya pa'ʉ bi zʉ 'nara hñeni ne bi du. Nepʉ bi sati ngu myá nzại'ʉ ne bá 'bɛgui ja 'nara tøngu.
38 Pe de guehni Jope mi guetbʉ pa ja ra hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui 'yøde gue ja mbi 'bʉhni ra cu Pedro nuni Lida, hangue bi 'bɛhna yoho ya 'mɛhni pa dua tsi ne da 'ñembi:
—Dí bạnte'ihe ga maha 'bestho pa Jope.
39 Nepʉ nura cu Pedro 'bestho bi mɛui'ʉ. Ne nu mi zøni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habʉ xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni. Ne bi t'utuabi ra cu

Pedro nuya pahni ne ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'bʉ mi te'a̱.

40 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi 'bɛpi da bønga pa thi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, ne nu'á̱ bi ndandiña̱hmu ne bi 'yapabi Aju̱a̱. Nepʉ bi zofo nú'a̱ xqui du ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangui.

Ne nu'á̱ 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi hyanda ra cu Pedro bi nangui bi hñudi'a̱.

41 Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'yɛ ne bi 'ba'mi. Nepʉ bi zohna ya viuda ne ma'ra ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa nte.

42 Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de nú'a̱ xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra Zidada Jesu.

43 Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'a̱ rá thuhu ra Simu dɛxifri.

10

Ra apostol Pedro ne ra Cornelio

1 Mi 'bʉ 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá thuhu ra Neyo nú'a̱ mrá me Italia ne himrá xodyo, nehe go mrá nda̱ de nú'ʉ ya soldado myá mengu rá hai'a̱.

2 Nú'á̱ xi mrá hoja̱'i ne xi mi tsu Aju̱a̱, ne gatho nú'ʉ ya mengu rá ngu. Ne mi øt'a ndunthi ra hño ngue'a̱ mi faxa ya xodyo nú'ʉ xi myá hyoya. Ne nza̱ntho mi xøcambeni Aju̱a̱.

3 Nepʉ 'nara pa ngu mi nzʉnga hñu nde bi hyanda 'nará ɛnxɛ Aju̱a̱ ngu dega t'i, bi yʉt'a habʉ mi 'bʉi'a̱ ne bi 'ñembabi:

—¡Neyo!

4 Nu mi hyandi xi bi nʉ'ti ne xi bi ntsu, ne bi 'ñena:

—¿Te'ą̱, zi Hmu?

Nura ɛnxɛ bi 'ñembi:

—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajuą̱ ne nú'ʉ ri mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'ą̱.

5 Hangue nubya pɛhna 'raya 'mɛhni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'ą̱ thu'mbabi nehe ra Pedro.

6 Nú'ą́ bí 'bʉi ja rá ngu ma'na ra Simu nú'ą̱ ra dɛxifri, 'bʉi guetbʉ ja rá hyo ra ndehe. Y nú'ą̱ ra Pedro go gue'ą̱ ma da xi'a'i te rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.

7 Nu mi ma ra ɛnxɛ nú'ą̱ mi ñą̱ui ra Neyo, bi zohna yoho yá 'bɛgo ne 'namrá nzą̱i soldado nú'ą̱ mi xøcambeni Ajuą̱ nehe.

8 Go gue'ʉ bi xipabi te 'bɛ'ą̱ bi nja, ne bi mɛhni pa ra hnini Jope.

9 Ha nurá hyax'ą̱ de mi 'yo yá 'ñu'ʉ y ya mi ma da zønga ja ra hnini Jope, nu'bʉ́ nura ora'ą̱ ra cu Pedro bi bøxa ja 'nara tøngu pa da 'yapabi Ajuą̱ nuni ja ra hnini Jope, y mi ngu nde ma pa nura ora'ą̱.

10 Y xi mi tsʉ 'nara thuhu y ya xa nehmą̱ xa ñuhmą̱, pe ja mi thocuabi te da zi. Y nú'ą̱ ra ora'ą̱ bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i.

11 Ne bi hyandi bi xogui mahets'i ne bá ją̱'ma pa ja ra hai 'ñena 'nara dą̱nga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñą̱ni.

12 Y ja nú'ą̱ ra dutu'ą̱ mbra cʉni gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'ʉ ja goho yá ua, ne ya qu'eñą̱ ne ya ts'ints'ʉ.

13 Nepʉ bi 'yøde 'nara noya bi 'ñena:

—Pedro, jʉ nuyʉ ya mbo'oni ne ya zu'ue ne hyo pa gui tsi.

14 Nu'bʉ́ nura cu Pedro bi dą̱di ne bi 'ñena:

—Hina, zi Hmu, ngue'ạ hinhya'mʉ stá tsi nú'ạ xá nts'o ne hingui t'axi.

15 Ne nú'ạ ra noya'ạ bi 'ñemba ma'na'qui:

—Oguí embi xá nts'o nú'ạ xa xʉca Ajuạ ne xá nt'axi.

16 Bi njabʉ hñu'qui, nepʉ bi bøxa ma'na'qui pa mahets'i nú'ạ ra dutu.

17 Ha nura cu Pedro mi 'bʉhni mi 'yo rá mfeni ne mi ne da bạdi te mri bønga nú'ạ ngu ra t'i xqui hyandi. Nura ora'ạ bi zøhø yá 'mɛhni ra Neyo ja ra gosthi, xqui 'ño xqui 'ñani habʉ mi ja rá ngu ra Simu dɛxifri.

18 Ha nu mi zøni ja nú'ạ ra ngu'ạ bi 'ñani ua ja mi 'bʉhni ra Simu nú'ạ xqui thu'mbabi nehe ra Pedro.

19 Pe nura cu Pedro tobya mi oda rá mfeni nú'ạ ngu ra t'i xqui hyandi, ne ra Mạca Ndạhi bi 'ñembi:

—Bi zø hñu ya 'ñøhø hoñ'a'i.

20 'Bai cại rí mɛui'ʉ. Ne ote xqui ma gui tsu, ngue'ạ go stá pɛnca'ʉ.

21 Nepʉ ra cu Pedro bi gại habʉ mi 'ba nú'ʉ yá 'mɛhni ra Neyo, ne bi 'ñembi:

—Nuga go gueque guí honjʉ. ¿Te xqui 'bɛñ'ahʉ?

22 Nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Xpá mɛncahe ma ndạ gá soldadohe ra Neyo, 'nara hoga 'ñøhø xi tsu Ajuạ, ne gatho ya xodyo ñạmahño de gue'ạ. Y 'nará ɛnxɛ Ajuạ bi xipi gue mahyoni da mɛhni to'o da e da zix'a'i pa gui ma ja rá ngu'ạ, pa da 'yøde nú'ạ ma gui xipabi.

23 Nepʉ ra cu Pedro bi umba ntsaya'ʉ habʉ mi 'bʉi'ạ, ne ja bi 'ñoxini'ʉ con gue'ạ nú'ạ ra xuui'ạ. Ha nurá hyax'ạ ra cu Pedro bi ma con gue'ʉ ne bi mɛ ma'ra ya cu nú'ʉ mi 'bʉhni Jope.

24 Y rá hyax'ą̲ bi zøñ'ʉ nuni Cesarea habʉ mi 'bʉ
ra Neyo mi tø'mi, ne xqui zohna gatho nú'ʉ ja te
myá njaui, ne nú'ʉ xi myá hmą̲di'ą̲.
25 De mi zønga ra cu Pedro ja rá ngu ra Neyo, nu'ą́
bi bøni pa da dą̲di, ne bi ndandiñą̲hmu ja yá ua'ą̲.
26 Pe nura cu Pedro bi 'ba'mi ne bi 'ñembabi:
—'Bai, ngue'ą̲ nequi 'nadrá 'ñøhø nehe
ngu'atho.
27 Y de mi ñą̲'ʉ bi yʉt'a ri yoho mbo ra ngu, ne mi
'bʉhni ndunthi ya ją̲'i xqui munts'i.
28 Nepʉ ra cu Pedro bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ guí pą̲hʉ gue núje dyá xodyohe hingui
tsa ga nthą̲ntshe co nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, y nixi
tsa ga cʉthe ja ri nguhʉ, ngue'ą̲ 'rama'na'ño ma
jamfrihʉ. Pe Ajuą̲ xa xicagui gue hinga embabi xá
nts'o o hingui t'axi ni 'nara ją̲'i.
29 Hangue ngu mi xicagui ya 'mɛhni gue ga
eheua, 'bestho duá ehe nsinque te dá mą̲. Ne dí ne
ga pą̲di pa te uá tsigaguihʉ.
30 Nu'bʉ́ ra Neyo bi dą̲tuabi ne bi 'ñembi:
—Øt'a goho ma pa ngu ra zi orabya ndí 'bʉcua ja
ma ngu stí ayuna ne ndí apabi Ajuą̲ ngu ma nzą̲i
dega nde, ndá thą̲mfri dá handa 'nara 'ñøhø mi he
'raya dutu asta mi huɛxqui.
31 Ne bi 'ñengagui: “Neyo, Ajuą̲ xa 'yø't'a'i ri t'adi
ne xa hyanda nú'ą̲ xcá 'yø'tua ya hyoya xcá fats'i.
32 Pɛhna pa ja ra hnini Jope to'o ma dua tsi ra
Simu nú'ą̲ xa thu'mbabi nehe ra Pedro. Nu'ą́ bí
'bʉ ja rá ngu ma'na ra Simu ra dɛxifri nú'ą̲ bí 'bʉ
guetbʉ ja rá hyo ra ndehe. Y nu sta zø'ą̲ ma gui ñą̲ui
pa da zo'a'i,” njabʉ bi 'ñengagui.
33 Hangue 'bestho dá pɛmpʉ to'o bá hoñ'a'i, ne
xá hño'ą̲ xcá ehe. Y nubyá dí 'bʉheua gatho ja rá

thandi Ajuạ, ne dí ne ga øhe gatho nú'ạ xa xi'a'i pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi mạmba rá noya Ajuạ ja rá ngu ra Cornelio

34 Hangue nura cu Pedro bi mʉdi bi ñạ ne bi 'ñena:
—Nubyá hạ, stá pạdi gue xi majuạni Ajuạ hingui huahna ya jạ'i 'ra co ma'ra.
35 Ngue'ạ nu'ạ́ ri mạdi gatho nú'ʉ to'o 'yo ja rá ntsu'ạ ne øt'a nú'ạ xá hño, masque habʉraza dya mengu.
36 Ajuạ bi zocje núje dyá me Israelhe pa dá mạ́dihe con gue'ạ po ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o ma Hmuhʉ drí gathohʉ.
37 Ngu guí pạsɛhʉ nú'ạ bi nja nuni ja ma haihe núje dyá xodyohe, ra Xuua bi 'øt'a ra sistehe, 'mɛfa ma zi Hmuhʉ ra Jesu bi fʉta rá 'bɛfi nuni Galilea ne bi 'ño gatho ja ra hai Judea.
38 Ne guí pạsɛhʉ gue Ajuạ bi umba ra Mạca Ndạhi ra Jesu nú'ạ mrá me Nasare pa bi umba ra ts'ɛdi. Nú'ạ́ bi 'ño bi 'øt'a ra hño, ne bi 'øthe gatho nú'ʉ mi hñeni ne mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi. Ra Zidada Jesu mi øt'a njabʉ ngue'ạ Ajuạ mi 'bʉi con gue'ạ.
39 Y nuje go drí damajuạnihe gatho nú'ạ bi 'øt'a ra Zidada Jesu nuni ja ya t'ʉca hnini Judea ne ja ra dạnga hnini Jerusale. Y 'mɛfa nu'ạ́ bi ts'ʉta ja 'nara pont'i asta himbi tho.
40 Pe Ajuạ bi 'øt'e pa rá hñupa bi yopa nte, ne bi 'øt'e pa bi hnecanjạ'i pa dá hanthe ma'na'qui.
41 Pe hingo gatho ya jạ'i bi yopa hyant'ạ, hønsɛguihe dá hanthe, ngue'ạ Ajuạ xqui huancahe desde rá mʉdi pa ga dahe majuạni de gue'ạ gue

nu'á bi yopa nte ma'na'qui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gue'a.

42 Nepʉ nu'á bi 'bɛpcahe ga zofohe ya ja'i ne ga dahe majuani gue Ajua go xa hñuts'i'a pa da hña'mba nguɛnda nú'ʉ te, ne nú'ʉ xa du.

43 Nehe gatho yá 'mɛhni Ajua mi 'bʉi desde rá mʉdi bi damajuani de ra Zidada Jesu gue nu'a tó'o da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá ts'oqui.

Bi hñanga ra Maca Ndahi nú'ʉ hingyá xodyo

44 Ha de mi manga ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cai ra Maca Ndahi ne bi yʉt'a ja yá coraso gatho nú'ʉ to'o mi øde nú'a mi manga ra cu Pedro.

45 Ha nú'ʉ ya xodyo myá gamfri nú'ʉ bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngue'a xqui hñanga ra Maca Ndahi nehe nú'ʉ himyá xodyo.

46 Ngue'a bi 'yøde mi ña nehe de ma'ra ya hñaqui nú'ʉ himi padi, ne mri xøcambeni'ʉ Ajua.

47 Nepʉ nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿To'o ja da hñacuabi da nxistehe núyʉ to'o xa hñanga ra Maca Ndahi ngu stá hañhʉ?

48 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi 'bɛpabi'ʉ da nxistehe de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepʉ nu'ʉ́ bi bantebi ra cu Pedro gue da gohi con gue'ʉ ma'ra ya pa.

11

Ra apostol Pedro bi xipa ya gamfri me Jerusale de rá ts'ɛdi Ajua

1 Bi 'yøde nú'ʉ ya apostol ne ma'ra ya gamfri mbi 'bʉ Judea gue ne nú'ʉ himyá xodyo ya xqui hñanga rá noya Ajua.

2 Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá
nuuini nú'ʉ yá mixodyoui ya myá gamfri pe mri
dɛnbatho yá nzai ya xodyo. Nú'ʉ́ bi zʉi ra cu Pedro,
3 ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja xcá cʉt'a ja yá ngu nú'ʉ ya 'ñøhø hingyá
xodyo ne xcá ñuni con gue'ʉ?
4 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi metuabi gatho nú'a xqui
nja desde ra mʉdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
5 —Nuga ndí 'bʉhni ndí apabi Ajua ja ra hnini
Jope, ne dá handa 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bá
ja'mi de mahets'i 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa
gatho goho yá ña̱ni, ne bi zøhø habʉ ndí 'bʉi.
6 Ne dá handa xá hño te mi cʉni, dá handi mi cʉ
gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'ʉ ja goho
yá ua, ne ya qu'eña ne ya ts'ints'ʉ.
7 Ne dá øde 'nara noya bi 'ñengagui: "Pedro, jʉ
nuyʉ ya mbo'oni ne ya zu'ue, ne hyo pa gui tsi."
8 Ne dá embabi: "Hina, zi Hmu, ngue'a hin-
hya'mʉ stá tsi nú'a xá nts'o ne hingui t'axi."
9 Nepʉ nú'a ra noya de mahets'i bi yopa ña ne bi
'ñengagui: "Oguí embabi xá nts'o nú'a xa xʉca Ajua
ne xá nt'axi."
10 Bi njabʉ hñu'qui, nepʉ bi njʉts'i pa mahets'i
nú'a ra dutu.
11 Ha nú'a ra ora'a bi zøhø ja ra ngu habʉ ndí
'bʉi hñu ya 'ñøhø xqui 'bɛhni de Cesarea pa da
zixcagui.
12 Y nura Maca Ndahi bi 'ñengagui ga mɛ'be'ʉ,
masque himyá xodyo. Nehe dá mɛ'be nú'ʉ má
'rato ya cu, ne dá tsøñhe dá cʉthe ja rá ngu nú'a
to'o xqui mɛhna ya 'mɛhni da zixcagui.
13 Nura 'ñøhø'a bi xicje hanja xqui hyandua
'nará ɛnxɛ Ajua de guehni ja rá ngu gue nu'á bi

'ñembabi 'nạ: “Pɛhna 'raya 'mɛhni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'ạ xa thu'mbabi nehe ra Pedro.

14 Nu'ạ́ go da xi'a'i hanja da za gui mpøhø ne gatho ya mengu ri ngu.”

15 Ha nu ndá fʉdi dá ñạ, bi hñạni'ʉ ra Mạca Ndạhi mahyɛgui ngu dá hạñhe ra mʉdi nehe.

16 Ra ora'ạ dá beni de nú'ạ xqui mạnga ma zi Hmuhʉ nú'bʉ bi 'ñena: “Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahʉ́ ma gui nxistehehʉ co ra Mạca Ndạhi.”

17 'Bʉ Ajuạ njabʉ rá paha xa umbabi'ʉ ra Mạca Ndạhi ngu bi 'racaguihʉ nújʉ dí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, to'oguiga pa go ga hạcua rá 'bɛfi Ajuạ.

18 Ha nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ ya cu mi 'bʉhni Jerusale, ya bi go'tatho yá ne, ne bi nsunda Ajuạ bi 'ñena:

—¡Njabʉ rá paha Ajuạ gue da ñobri nehe nú'ʉ hingyá xodyo pa da mɛ'tsa ra te pa nzạntho ngu nú'ạ dí pɛ'tshʉ nehe!

Ya gamfri me Antioquía

19 Desde bi tho ra cu Teba, bi mʉdi bi t'ʉtsa nú'ʉ ma'ra ya gamfri. Hangue nu 'ra de gue'ʉ bi 'bat'i gá ma Fenicia, ha nu ma'ra Chipre, ha nu ma'ra Antioquía. Y nu habʉ gá ma'ʉ bá zo yá mixodyoui de rá noya Ajuạ, hinto ma'ra bá zofo.

20 Pe mi 'bʉ 'raya cu myá me Chipre ne nu ma'ra myá me Cirene, nú'ʉ́ bi zønga ja ra hnini Antioquía, y bi zofo nehe nú'ʉ ya jạ'i himyá xodyo de ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesu.

21 Ajuạ bi umba ra ts'ɛdi'ʉ ne bi mats'i, ne ndunthi ya jạ'i bi hyɛpʉ yá ndạxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu.

22 Ne mi bạdi ya gamfri nú'ʉ mi 'bʉhni Jerusale de nú'ạ mbi ja de guehni Antioquía, hangue nu'ʉ́ bi mɛhna ra cu Berhna pa guehni.

23 Ne nu mi zøñ'ạ bi hyandua rá 'bɛfi Ajuạ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi bạdi gue Ajuạ xqui jạpi'ʉ, ne nu'ạ́ xi bi johya. Ne bi zofo gatho nú'ʉ xqui gamfri de guehni gue xá hño da sigui da gamfri Ajuạ co yá mfeni strá nt'axi ne da zɛdi yá jamfri.

24 Ngue'ạ nú'ạ ra cu Berhna 'namrá hoga cu mi hạmpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi ne xi mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya jạ'i bi gamfri ra Zidada por gue'ạ.

25 Nepʉ ra cu Berhna bi ma pa Tarso pa da hyonga ra cu Saulo, ne de mi zʉdi bi zits'i bi mɛui pa Antioquía.

26 Ne ja bi 'mʉhni'ʉ maxøgue 'na njɛya, ne mri munts'i'ʉ co ya gamfri, ne bi 'ñutuabi ndunthi ya jạ'i de rá noya Ajuạ. Y nuni Antioquía ja guehni bi mʉdi bi thu'mba ya gamfri gue dya cristiano ngue'ạ bi gamfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

27 De nuya pa'ʉ bi bønga 'rayá 'mɛhni Ajuạ de guehni Jerusale pa bi ma Antioquía.

28 Ne 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Agabo bi 'mai madetho de habʉ xqui munts'a ya cu ne bi mạ gue xqui xipa ra Mạca Ndạhi gue mi ma da nja 'nara dạnga thuhu maxøgue rá ngʉni ra ximhai. Y hạ bi njabʉ nú'ʉ ya pa mrá ndạ ra Claudio.

29 Nepʉ nuya gamfri de Antioquía bi beni gue da mɛmpa 'nara mfats'i nú'ʉ ma'ra ya gamfri mi 'bʉ

nuni Judea, bi uni cada 'na de gue'ʉ ngu nú'ạ mi tsʉpa yá ts'ɛdi.
30 Y nú'ạ ra mfats'i bi uñ'ʉ bi 'bɛmpa nuya ndạ de ra nijạ Judea, y go bi hñạxa ra cu Berhna co ra cu Saulo pa guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo, nepʉ ra apostol Pedro bri jʉ nts'ạhni

1 Nuya pa'ʉ ra ndạ Erode bi mʉdi bi 'yø'tua ra nts'o'mʉi ya gamfri.
2 Nú'ạ́ bi manda da thɛcua rá 'yʉga ra apostol Cobo rá cu ra apostol Xuua.
3 Ha nu mi hyandi'ạ gue ya xodyo mri ho njabʉ, nu'bʉ́ bi manda dra jʉ ra apostol Pedro nehe. Ne bri jʉ ja 'nará ngo ya xodyo de rá pa ra thuhme nsinque rá nzoi.
4 Ha nu mri jʉ'ạ bi jot'a fadi ne bi t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ goho ya hmunts'a soldado pa da su'ạ, cada 'nara hmunts'i mi goho ya soldado. Ngue'ạ ra Erode mi beni gue de xa ua ra ngo de ra pascua xa pønga de ra fadi pa xa thohmạ ja yá thandi ya jạ'i.
5 Pe nu de mi ofadi ra cu Pedro ne mri su xá hño, nuya gamfri himi tsaya mi apabi Ajuạ por gue'ạ con gatho yá jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra apostol Pedro ra gosthi fadi

6 Y nú'ạ ra xuui'ạ ante da manda ra Erode dua ts'i de ja ra fadi, ra cu Pedro mi ạhạ de guehni, y mi thạt'i co 'nara soldado ja rá 'ñɛi ne ma'na ja rá ngạhạ, gatho ri hñu mi thạt'i co ya cadena, y nu

ma'ra ya soldado mi 'bai ja ra gosthi fadi mri su ra cu Pedro pa hinda bøni.

7 Y masɛctho bi zøhø 'nará ɛnxɛ Ajuạ ne asta mri yot'a mbo ra fadi, y nura ɛnxɛ bi dʉni ra cu Pedro pa bi 'ya, ne bi 'ñembabi:

—Nxøni dạma nangui.

Y nura ora'ạ 'bestho bi xot'a ya cadena de ja yá 'yɛ ra cu Pedro.

8 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:

—Dʉ'ta ri ngʉt'i ne ti'ta ri thiza.

Y nu'ạ́ 'bestho bi 'yøt'a njabʉ. Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñembabi:

—Pat'a ri pat'i ne maha.

9 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi bøni bi dɛna ra ɛnxɛ, nixi mi pạdi gue xi majuạni xqui 'yøt'a njabʉ ra ɛnxɛ ngue'ạ mi hu rá mʉi'ạ gue mi 'ui'thạ.

10 Ne bi thogui'ʉ habʉ mi 'ba ya mʉdi soldado, nepʉ bi thogui habʉ mi 'ba rá ñoho ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zønga ja ra dạnga gosthi dega bøjạ nú'ạ mi ja de thi ja ra 'ñu. Y nú'ạ ra gosthi'ạ bi xoguisɛ. Nepʉ bi bøni'ʉ pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ño 'na tʉi'ʉ, nepʉ 'bestho ra ora'ạ ra ɛnxɛ bi 'uegue de ra cu Pedro.

11 Nu'bʉ́ ra cu Pedro ya bi gʉ rá mfeni, ne bi 'ñensɛ:

—Nubyá hạ dí pạdi gue xi majuạni Ajuạ xpá mɛhni rá ɛnxɛ pa bi ñạngagui de yá 'yɛ ra Erode ne de gatho nú'ʉ mi ne xa 'yøtcagui ya xodyo.

12 De mi beni njabʉ ra cu Pedro bi gʉ ra 'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'ạ rá nạnạ ra cu Xuua, nú'ạ xqui thu'mbabi ra Marco nehe. Ne ja mi 'bʉhni ndunthi ya gamfri mi apabi Ajuạ por gue'ạ.

13 Nepн nu'ą́ bi gant'a ra gosthi, ne 'nara nxutsi
mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi pa da nu to'o
mri gant'i.
14 Y nú'ą ra nxutsi 'bestho bi bątua rá noya gue
go mi gue'ą ra cu Pedro. Pe co ra johya mi pɛ'tsi
himbi xocua ra gosthi. Bi nest'ihi bá xipabi nú'н
ma'ra ya gamfri gue ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra
gosthi.
15 Nepн nu'ń bi 'ñembabi:
—¡Xcá 'bɛ ri mfeni!
Pe nu'ą́ xi mi zɛdi gue go mi gue'ą ra cu Pedro.
Hangue nu'ń bi 'ñembabi:
—Hingo gue'ą, zą́i go di gue'ą rá ɛnxɛ Ajuą nú'ą
su'ą.
16 Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a ra
gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'н bi hyandi gue go
mi gue'ą ra cu Pedro. Nepн nu'ń xi bi ntsu.
17 Pe ra cu Pedro mi utua ra seña co rá 'yɛ gue da
go'ta yá ne, ne bi metuabi gue Ajuą xqui pønga ja
ra fadi. Nepн nu'ą́ bi 'ñembabi'н:
—Xiphн ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu hanja
bi za duá pønga ja ra fadi.
Y nu'ą́ 'bestho bi ma de guehni pa ja ma'na ra
hnini.
18 Y nurá hyax'ą xi mi tu yá mнi ya soldado y
himi pą te da beni, ngue'ą himi pądi te xqui nja co
ra cu Pedro.
19 Nepн ra ndą Erode bi manda da yopa thoni'ą,
pe himbi za bi ts'нdi. Hangue nura ndą Erode bi
xнcua ra uɛnda nú'н ya nsufadi, nepн bi manda da
tho'н. Nepн nu'ą́ bi bønga de guehni Judea, bi ma
bá 'bн ja ra hnini Cesarea.

Ra ndą Erode bi du

20 Ra ndạ̱ Erode xi mri ʉtsa ya me Tiro ne ya me
Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi go 'nara cohi
pa da ma da c'ạ̱'tsa ra Erode, pe 'mɛt'o bi gu'tuabi
ra Blasto nú'ạ̱ mi supa rá hudi, pa nú'ạ́ da zofo ra
Erode pa da za da ñạ̱ui'ʉ, pa njabʉ da bạ̱ntebi gue
ya hinda ntuhni'ạ̱ con gue'ʉ. Bi 'yøt'e njabʉ ngue'ạ̱
ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsɛqui ya me
Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'ʉ ja yá hai.
21 Hangue 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro
ne Sidó, y nú'ạ̱ ra pa'ạ̱ xqui nhye dega ndạ̱, bi hñudi
ja ra hudi habʉ mi ja ra ts'ʉtbi ne bi mʉdi bi zofo'ʉ.
22 Nepʉ nú'ʉ ya jạ̱'i xqui munts'ni xi mi thø ya
hmafi mi ena:
—¡Núni dí øhʉ ñạ̱, go 'nara zidada, hingrá jạ̱'i!
23 Nura ora'ạ̱ 'nará ɛnxɛ Ajuạ̱ bi japi bi hñenga ra
Erode ngue'ạ̱ hinxqui umba rá nsu Ajuạ̱ pa da ñạ̱
njabʉ, ngue'ạ̱ nu'ạ́ xqui gʉsɛ ra ts'ɛdi. Hangue ra
Erode bi zʉ 'nara ts'ohñeni nú'ạ̱ bi yʉ 'raya zu'ue
mbo rá mʉi, ne 'bestho bi du.
24 Ha nuya pa'ʉ bi 'ño bi ntʉnga rá noya Ajuạ̱
habʉraza ya hnini.
25 De mi ua yá 'bɛfi ra cu Berhna co ra cu Saulo
nuni Jerusale bi bøni pa bi menga Antioquía, ne
bá 'ñoui ra cu Xuua nú'ạ̱ xqui thu'mbabi nehe ra
Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi mʉdi bi 'ño bi mạ̱mba rá noya Ajuạ̱

1 Mbi 'bʉ ja ra nijạ̱ nuni Antioquía 'rayá 'mɛhni
Ajuạ̱ ne 'raya xahnate, ra cu Berhna ne ra cu Simu
nú'ạ̱ xqui thu'mbabi nehe ra Negro, ne ra cu Lucio

núʼa̱ mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu
Manaén núʼa̱ bi teui mahyɛgui ra nda̱ Erode.
2 ʼNara pa xqui muntsʼi mi xøcambeni Ajua̱ ne
xqui ayuna. Nepʉ ra Ma̱ca Nda̱hi bi ʼñembabiʼʉ:
—ʼUegaguihʉ ra Berhna ne ra Saulo pa da mɛ
núʼa̱ ra ʼbɛfi stá umbi.
3 Nuʼbʉ́ ya cu bi ayuna ne bi ʼyapa Ajua̱ po ra cu
Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñuʼtsua yá ʼyɛʼʉ, nepʉ
bi ʼñehuiʼʉ.

Ya apostol bi ma̱mba rá noya Ajua̱ nuni Chipre

4 Nuʼbʉ́ ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mɛhna
ra Ma̱ca Nda̱hi da mɛ rá ʼbɛfi Ajua̱ ne bi zitsʼi pa bi
ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra
motsa bi ʼraxa ja ra ndehe pa bi ma ja ʼnara zi hai
rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe.
5 Nu mi zønga de guehni ja ra hnini Salamina ja
rá hyo ra ndehe bi mʉdi bi ma̱mba rá noya Ajua̱
mbo ja yá nija̱ yá mixodyoui. Ne mi ʼñouiʼʉ ra cu
Xuua mi faste nehe.
6 Y de ya xqui ʼranga gatho maxøgue ra hai de
Chipre bi zʉ ma'na ra zi tʼʉca hnini mrá thuhu
Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi nthɛui
ʼnara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá ʼñete ne mi
ʼñetʼa ba̱di de Ajua̱.
7 Núʼá̱ nza̱ntho mri ʼñoui ra nda̱ Sergio Paulo
núʼa̱ xi mrá nimfeni. Nepʉ núʼa̱ ra nda̱ bi zohna
ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngueʼa̱ mi ne da ʼyøtua
rá noya Ajua̱.
8 Ne núʼa̱ ra ʼñeteʼa̱ mi tʼembi nehe ra Elima rí
bøni da ʼñena ʼñete, núʼá̱ bi nøʼtua ra cu Berhna ne
ra cu Saulo, ne mi ne da hña̱cuahma̱ ra nda̱ pa
hinda gamfribi núʼa̱ mi udiʼʉ.

9 Nu'bɯ́ ra cu Saulo nú'a̱ xa thu'mbi nehe ra
Paulo, mi ha̱mpa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi ne xi bi
nɯ'ta nú'a̱ ra 'ñete,
10 ne bi 'ñembabi:
—¡Nu'i 'nagrá 'yɯ'tate ne 'nagrá c'uamba, rá t'ɯ'i
ra ts'onda̱hi grí ɯtsa gatho nú'a̱ xá hño! ¿Hanja xi
guí ts'ocua yá mfeni nú'ɯ ne da gamfri Aju̱a?
11 Nubyá Aju̱a ma da castiga'i. Ma gui ngoda pa
ndunthi ya pa, nixi da za gui hyanda ra hyadi.
'Bestho ra ora'a̱ bi go'mba yá da 'nara 'bɛxuui,
himbi za bi hyandi. Nepɯ mi honi to'o da gɯhni
ngue'a̱ ya himi tsa da hyandi.
12 Nu'bɯ́ nú'a̱ ra nda̱ nu mi hyanda nú'a̱ bi nja,
bi gamfri Aju̱a ngue'a̱ xi bi ho nú'a̱ bi 'yøde de ra
Zidada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi 'ño ja ra hnini Antioquía de Pisidia

13 Ra cu Pablo co nú'ɯ ma'ra mi 'ñoui bi gɯ ra
motsa de guehni Pafos pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi
ma ja ra hnini Perge de ja ra hai Panfilia. Pe nura
cu Xuua bi 'uegue de gue'ɯ, bi menga pa Jerusale.
14 Nepɯ de guehni Perge bi gɯ yá 'ñu bi ma'ɯ pa ja
ra hnini Antioquía nú'a̱ bí ja ja ra hai Pisidia, ne bi
'mɯhni 'raya pa. Ne nú'a̱ ra pa dega tsaya bi yɯt'a
ja yá nija̱ yá mixodyoui ne bi hñudini'ɯ.
15 Nepɯ de mi uadi bi the'ta ra Ma̱ca T'ofo nú'a̱
xa 'yofo ra Moise ne nú'ɯ xa 'yofo ma'ra yá 'mɛhni
Aju̱a, nu'bɯ́ ya nda̱ de ra nija̱ bi zohna ra cu Pablo
ne ra cu Berhna, ne bi 'ñembabi:
—Zi cuhɯ, 'bɯ guí ne te gui xiphɯ ya ja̱'i pa gui
zofohɯ, da za gui xiphɯbya.
16 Nu'bɯ́ ra cu Pablo bi 'mai ne bi 'ñu ra seña co
rá 'yɛ pa hinto da ña̱ ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, ne gatho'ihʉ guí tsuhʉ Ajuạ, 'yøhʉ núna ma ga xi'ahʉ.
17 Nu Ajuạ nú'ạ ri xøcambeni ma jạ'ihʉ ya me Israel bi huahna nú'ʉ ndu ma dadahʉ pa bi jạpi'ʉ, ne bá nxạndi nuni Egipto de mi 'bʉhni ngu myá nzøhø'ʉ. Nepʉ Ajuạ co rá dạnga ts'ɛdi bá øni'ʉ de nú'ạ ra hai'ạ.
18 Ne bi zɛtua yá nts'o'mʉi de guehni ja ra mbonthi ngu ñote njɛya.
19 Nepʉ Ajuạ bi huata yoto ya hnini de nuni ja ra hai Canaán, pa go bi t'umba nú'ʉ ndu ma dadahʉ pa ja bi 'mʉhni'ʉ.
20 De guehni Ajuạ bi hñuxa ya nzaya pa bi manda'ʉ ngu goho nthebe made ya jɛya, asta bi 'mʉi ra bạdi Samue pa bi sigui bi manda nehe'ạ.
21 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yadi 'nayá ndạ pa da ndạ de gue'ʉ. Y Ajuạ bi umba ra Sau pa bi ndạ ñote njɛya, nú'ạ mrá t'ʉ ra Cis, mi gue'ạ 'nara 'ñøhø desde yá t'ʉ ra Benjami.
22 Y 'mɛfa Ajuạ bi zica ra Sau dega ndạ, pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi mạ de gue'ạ bi 'ñena: “Nuni ra Davi rá t'ʉ ra Isaí, guehni stá hopa rá 'mʉi, ne ma da 'yøtca gatho nú'ạ ma pahaga.”
23 Y de ja yá t'ʉ ra Davi bá ehe ra Jesu. Y nú'ạ ra Jesu go gue'ạ xqui hñuxa Ajuạ pa da pøhø ya jạ'i de Israel ngue'ạ njabʉ xqui ñạgui.
24 Ne ante da mʉta rá 'bɛfi ra Jesu, nura Xuua mi zofo gatho ya jạ'i de Israel gue da ñobri ne da nxistehe.
25 Ne de ya mi ma da ua rá 'bɛfi ra Xuua bi 'ñena: “Nuga hingo gueque ngu guí beñhʉ gue go gueque nú'ạ xi guí tø'mhʉ. Pe 'mɛfa de gueque xa 'ñepʉ ma'na nú'ạ to'o ma'na ja ndunthi rá nsu

de gueque, nú'ą hindí 'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza.”

26 Zi cuhʉ, nú'ahʉ yá ją'i'ihʉ ra Abrá, ne nú'ahʉ
guí tsuhʉ Ajuą, pa gue'ahʉ xpá 'bɛhni nuna ra noya
pa gui mpøhøhʉ.

27 Nuya me Jerusale ne yá ndą'ʉ himi pądi'ʉ to'o
gue'ą ra Jesu, y nixi mi tso yá mfeni'ʉ te 'bɛ'ą mi
ne da mą nú'ʉ ya noya bi 'yofo maya'bʉ yá 'mɛhni
Ajuą, masque mi he'ti'ʉ nú'ą ra pa dega tsaya.
Hangue nu'ʉ́ bi 'yɛ'mbi pa da hyo pa bi njabʉ ngu
nú'ą xqui mąnga maya'bʉ yá 'mɛhni Ajuą.

28 Ne masque hinhya'mʉ bi zʉtua 'nara ts'oqui
xqui 'yøt'e'ą pa xa za xa hyohmą, pe nu'ʉ́ bi 'yapa
ra Pilato pa da manda'ą da tho.

29 Ne bi uadi bi 'yø'tuabi'ʉ gatho ngu nú'ą xqui
'yofo yá 'mɛhni Ajuą ja ra Mąca T'ofo, nepʉ bi
ją'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui.

30 Pe nu Ajuą bi japi bi yopa nte de ra du.

31 Ne nú'ʉ to'o xqui 'ñoui de Galilea pa Jerusale,
go gue'ʉ bi hyandi ndunthi ya pa 'mɛfa de xqui
yopa nte. Ne nubya go gue'ʉ ri damajuąni de gue'ą
ja ya ją'i.

32 Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya gue Ajuą
ya bi 'yøt'e nú'ą xqui ñą'tua ndu ma dadahʉ.

33 Y nú'ą xqui ñą'tuabi'ʉ go bi 'racjʉ nújʉ dyá
bątsihʉ de ndu ma dadahʉ, ngue'ą bi japi da yopa
nte ra Zidada Jesu de ja ra du, ngu xa nt'ofo ja rá
ñoho ra Salmo ne ena njaua: “Nu'i go gue'e ma
T'ʉ'i, ne nubya ri hnequi ja yá thandi ya ją'i gue
go ri dadagui.”

34 Ajuą xqui mą gue mi ma da japi da yopa nte de
ra du, ne nurá ndo'yo'ą hinda 'ya ja ra hai. Hangue

bi mạnga njaua ja ra Mạca T'ofo: “Ga 'ra'ahʉ gatho
nú'ʉ ya jạpi stí ñạ'tua ra Davi.”
35 Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua ra
Davi: “Stá pạdi gue nu'i hingui ma gui hopi da 'ya
ma ndo'yo ja ra hai, ngue'ạ go ri hmạca 'bɛgogui.”
36 Xi majuạni ra Davi bi 'yø'tua rá paha Ajuạ de
nú'ʉ ya pa bi nte'ạ ne mi pɛpabi nuyá jạ'i'ạ. Nepʉ
bi du ne bi t'agui, ha nurá ndo'yo bi 'ya ja ra hai
ngu gatho nú'ʉ ma'ra ndu ma dadahʉ.
37 Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá ndo'yo ja ra
hai, ngue'ạ Ajuạ bi japi bi yopa nte de ra du.
38 Hangue zi cuhʉ, dá zo ri mfenihʉ núna dí
xi'a'ihʉ, gue por gue'ạ da za gui tsʉhʉ ra pumbate
de ri ts'oquihʉ.
39 Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'ʉhni ra
pumbate, pe nubyá gatho nú'ʉ to'o camfri ra Zi-
dada Jesu, ya xra pumbabi yá ts'oqui.
40 Hangue nubyá jamasuhʉ pa hinda zʉ'ahʉ nú'ạ
xa mạnga yá 'mɛhni Ajuạ ne bi 'ñena njaua:
41 Nú'ahʉ guí øtbuhlathohʉ, 'øhʉ. Ma gui 'øhʉ nú'ạ
ma ga øt'e co ma ts'ɛdi, pe ma gui 'mɛdihʉ.
Ngue'ạ núga drá Ajuạ ma ga øt'a 'nara dạnga t'øt'e
de nú'ʉ ya pa gri 'bʉhʉ,
pe nu sta si'ahʉ, hingui ma gui camfrihʉ.
42 Y nu mi uadi bi mạnga njabʉ ra cu Pablo, bi
bønga de ja yá nijạ ya xodyo mahyɛgui co nú'ʉ mri
'ñoui. Y mi 'bʉhni 'ra himyá xodyo, ne bi bạntebi
ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa
da yopa zofo'ʉ ma'na'qui.
43 Ne mi ua ra hmunts'i ja ra nijạ, ndunthi ya
xodyo ne ndunthi ma'ra ya jạ'i nú'ʉ xqui dɛmba
yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'ạ bi xipabi ra cu

Pablo ne ra cu Berhna, ne bi mɛui. Ne nu'ʉ́ bi xipi gue mahyoni da zɛdi yá jamfri ne da sigui da 'mʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ.

44 Y rá hñạto'ạ ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'ạ ra hnini'ạ pa da 'yøtua rá noya Ajuạ.

45 Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya jạ'i, xi bi bø yá cuɛ ngue'ạ mi ne da nsɛhɛ'ʉ, ne bi mʉdi bi mạ gue nú'ạ mi mạnga ra cu Pablo hinga majuạni, ne bi ñạma'ñʉ'ʉ de gue'ạ.

46 Hangue nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ñạ con gatho ra ts'ɛdi ne bi 'ñembi:

—Rá mʉdi dá xi'ahe rá noya Ajuạ nú'ahʉ gyá xodyohʉ ngue'ạ mahyoni njabʉ. Pe hingá ne gá camfrihʉ, ne guí mạnsɛhʉ gue hindí 'ñep'ahʉ ra te pa nzạntho. Hangue nubyá ma ga zofohe nú'ʉ hingyá xodyo.

47 Ngue'ạ njabʉ bi 'bɛpcahe Ajuạ bi 'ñenje:

Stá hux'a'ihʉ ngu 'nara ñot'i pa gui yo'tuahʉ yá mfeni gatho ya jạ'i,
ne pa gui mạñhʉ ra noya dega pøhøte habʉraza maxøgue de ra ximhai.

48 Nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ himyá xodyo xi bi johya ne bi mʉdi bi mạñ'ʉ gue rá noya Ajuạ xá hño, ne bi gamfri gatho nú'ʉ xqui thahni pa da mɛ'tsa ra te pa nzạntho.

49 Ne bi mʉdi bi hmạmba rá noya Ajuạ maxøgue ja nú'ạ ra hai'ạ.

50 Pe nuya xodyo bi 'ñʉ'tiui ya ndạ de ra hnini co ya 'bɛhñạ nú'ʉ xi ya 'yonijạ, pa da t'ʉtsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'ạ ra hnini'ạ.

51 Nu'bʉ́ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi huạt'a ra hai nú'ạ mi tu ja yá thiza, gue'ạ 'nara señạ gue ya

hinda ma da ña̱ui ya ja̱'i de guehni ne hinda ma da da̱di de gue'ʉ ngue'a̱ nu'ʉ́ himbi ne bi gamfri Aju̱a̱. Nepʉ nu'ʉ́ bi ma pa ja ra hnini Iconio.

52 Pe nuya gamfri xqui gohini xi mi johya'ʉ ne mi ha̱mpa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi ma̱mba rá noya Aju̱a̱ nuni Iconio

1 Ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi zønga ja ra hnini Iconio, nepʉ bi yʉt'a ja yá nija̱ yá mixodyoui pa bi zofo ya ja̱'i de rá noya Aju̱a̱ co ndunthi ra ts'ɛdi. Ne ndunthi de gue'ʉ bi gamfri, ngu ya xodyo ngu nú'ʉ himyá xodyo.

2 Pe nú'ʉ ya xodyo himbi ne bi gamfri bi 'yʉ'ta nú'ʉ himyá xodyo pa da benga ya ts'omfeni de nú'ʉ ya cu.

3 Hangue ra cu Pablo co ra cu Berhna bi gohni ndunthi ya pa, ne himi tsu da ma̱mba rá noya Aju̱a̱ ngue'a̱ mi camfri gue Aju̱a̱ mi fats'i'ʉ. Ne nu Aju̱a̱ mi umbabi'ʉ ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a ya nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e de ja yá thandi ya ja̱'i pa da gamfri'ʉ gue nú'a̱ mi ma̱ñ'ʉ go gue'a̱ maju̱ani.

4 Pe nuya mengu de guehni xqui hyegue, 'ra mri dɛna ya xodyo ha nu ma'ra mri dɛna ya apostol.

5 Nepʉ 'raya xodyo ne 'ra de nú'ʉ himyá xodyo bi 'ñʉ'ti'ʉ co ya nda̱ de ra hnini pa da 'yø'tua ra nts'o'mʉi ya apostol ne da c'ahni co ya do.

6 Pe nura cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'yøde de nú'a̱ mi ma da t'ø'tua'ʉ, hangue bi 'bat'i ne bi ma pa ja ra hnini Listra ne Derbe, ya hnini de ja ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja gatho nú'a̱ ra hai'a̱.

7 Ne ja mi mạmbani rá noya Ajuạ.

Ya me Listra bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

8 Nuni ja ra hnini Listra mi 'bʉ 'nara 'ñøhø himi tsa da 'ño ngue'ạ desde mi 'mʉi ya mi njabʉ, ne hinhya'mʉ xqui 'ño, ha mi huhnitho.

9 Nura 'ñøhø'ạ bi 'yøde nú'ạ mi mạnga ra cu Pablo. Nepʉ ra cu Pablo bi nʉ'ti ne bi bạdi gue mi ja rá jamfri pa da ñạni.

10 Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi nts'ɛdi:

—'Bai manjuạntho.

Y nura 'ñøhø'ạ 'bestho ra ora'ạ bi 'yɛnga ra sagui bi 'mai ne bi 'ño.

11 Nepʉ ndunthi ya jạ'i de guehni bi hyanda nú'ạ xqui 'yøt'a ra cu Pablo, ne bi mạnga nts'ɛdi de yá hñạqui de Licaonia bi 'ñena:

—¡Ma ajuạhʉ xa mpʉnga jạ'i ne xuá 'ñehe pa ja ra ximhai, xiyʉ 'bahni!

12 Hangue ra cu Berhna bi t'embabi gue go mi gue'ạ ra zidada Jupite, ha nura cu Pablo ra zidada Mercurio ngue'ạ nú'ạ́ go gue'ạ mi ñạ'ạ. Ngue'ạ mi gue'ʉ yá thuhu yá ajuạ ya me Licaonia.

13 Nepʉ nura macjạ bá tsi ya ndạmfri ne bá hạ ya thødri pa ja rá nijạ ra Jupite nú'ạ mi ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi munts'ini co ndunthi ya jạ'i pa da nsunda'ʉ ya apostol, ne mi ne da hyopa ya ndạmfri dega hñạ'ti.

14 Pe nu mi bạdi njabʉ ya apostol bi dʉnga yá dutu co ra dumʉi ngue'ạ hingo rí 'ñepi da t'ø'tuabi'ʉ njabʉ. Ne bi yʉt'a ja ra hmuntsjạ'i ne bi 'ñena njaua:

15 —¿Hanja guí øthʉ njabʉ? Nuje dyá jạ'ihe ngu'ahʉ. Nuje stá ehehe pa ga xi'ahe gue nuya c'oi

grí nsundahʉ hinte ri muui, hangue mahyoni gui
'ueguehʉ de gue'ʉ pa gui pɛphʉ Ajuạ́ nú'ạ te, nú'ạ
bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'ạ te ja.
16 Maya'bʉ nu'ạ́ mi hopta ya jạ'i da 'yøt'a gatho
nú'ạ go mi beni'ʉ.
17 Pe nzạntho xa 'ñutuabi'ʉ tengu rá 'mʉi'ạ ngue'ạ
xa 'yø'tuabi ya hño, ngue'ạ go gue'ạ pɛhna ra 'ye
ne ya hoga sofo, ne 'racjʉ te ga tsihʉ, ne hubga ma
mʉihʉ pa ga johyahʉ.
18 Pe masque ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi
xipa ya jạ'i njabʉ pa hinda hyopa ya ndạmfri nú'ạ
ma xa t'umbi'ʉ dega hñạ'ti, pe xmá hñei pa da
hñạcuabi'ʉ.
19 Ra ora'ạ bi zøhø 'raya xodyo xqui 'ñehe de ra
hnini Antioquía ne Iconio. Nú'ʉ́ bi 'yʉ'ta ya jạ'i pa
bi c'ahna ra cu Pablo co ya do. Nepʉ bi gʉt'i'ʉ bi
pønga de ja ra hnini pa bá føte ngue'ạ mi hu yá
mʉi'ʉ gue ya xqui du.
20 Y nu de ya xqui munts'a ya gamfri habʉ mi
'bɛnga ra cu Pablo, nú'ạ ra ora'ạ bi 'mai ne bi yopa
yʉt'a ja ra hnini. Nepʉ rá hyax'ạ bi mɛui ra cu
Berhna pa ja ra hnini Derbe.
21 Ne ja bá mạmbani'ʉ rá noya Ajuạ nehe, ne
ndunthi ya mengu de guehni bi gamfri. Nepʉ bi
mengui pa bi ma Listra, ne bi 'ranga Iconio, nepʉ
bi ma Antioquía.
22 De nú'ʉ ya hnini'ʉ bi japi da zɛdi yá jamfri nú'ʉ
ya gamfri mi 'bʉhni, bi xipi gue hinda 'uegue de yá
jamfri, ne bi xipi gue mahyoni da zɛta ya nt'ʉtsate
ne ya ts'othogui pa da hyandua rá nsunda Ajuạ.
23 Ne bi thahna 'raya cu pa da ndạ cada 'nara
nijạ de nuya ya hnini habʉ xqui 'rani. Nepʉ bi

'yapabi Ajuạ ne bi ayuna, ne nú'ʉ to'o xqui thahni pa da ndạ bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ Ajuạ nú'ạ to'o xqui gamfri'ʉ.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquía de Siria

24 Nepʉ bi thogui bi ma ja ra hai Pisidia ne bi zøñ'ʉ ja ra hai Pamfilia.
25 Nepʉ nu'ʉ́ bi mạmba rá noya Ajuạ ja ra hnini Perge, nepʉ de guehni bi ma'ʉ ja ra hnini Atalia.
26 Ne de guehni bi gʉ'ʉ ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi menga Antioquía nuni habʉ xqui t'ɛnt'ua yá 'yɛ Ajuạ pa bi mɛ nú'ạ ra 'bɛfi xqui t'umbi'ʉ ne ya bi uadi.
27 Ne nu mi zøni bi munts'a mahyɛgui con gatho ya gamfri ne bi xipabi'ʉ gatho nú'ạ xqui 'yøt'e co rá ts'ɛdi Ajuạ. Ne bi xipi gue Ajuạ bi mats'i pa bi zofo nehe nú'ʉ himyá xodyo, ne bi xocua yá mfeni'ʉ pa bi za bi gamfri'ʉ ra Zidada Jesu nehe.
28 Nepʉ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'mʉhni ndunthi ya pa co ya gamfri de guehni.

15

Ya ndạ de ya gamfri bi munts'a Jerusale

1 De nú'ʉ ya pa'ʉ 'raya cu xqui 'ñehe de ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquía bi mʉdi bi xipa gatho ya cu gue pa da mpøhø'ʉ mahyoni da thu'tsua nú'ạ ra seña xqui mạnga ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo nú'ʉ dya 'ñøhø.
2 Nu'bʉ́ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoy-aui'ʉ ndunthi. Hangue bi thahna ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu pa da ma pa Jerusale da

c'a̱'tsa ya apostol ne ya nda̱ de ra nija̱ de guehni, pa da ña̱ui'ʉ de nú'a̱ ra seña'a̱.

3 Nepʉ ya gamfri de ra nija̱ Antioquía bi 'ñehui nú'ʉ ya cu. Ne dega 'ñu bi 'ranga ja ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya cu gue nú'ʉ himyá xodyo ya xqui hyɛpʉ yá nda̱xjua jamfri ne ya xqui gamfribi rá noya Aju̱a nehe. Nu'bʉ́ gatho ya cu xi mri johya ndunthi.

4 Ne nu mi zønga Jerusale, nuya apostol de guehni ne ya nda̱ de ra nija̱ co ma'ra ya cu mi 'bʉhni bi umba'ʉ 'nara hoga 'ñehe. Ne ra apostol Pablo ne nú'ʉ to'o mi 'ñoui bi xipabi'ʉ gatho nú'a̱ xqui 'yøt'e co rá mfats'i Aju̱a.

5 Pe 'raya fariseo mi 'bʉhni nú'ʉ ya xqui gamfri, bi 'mai ne bi 'ñena:

—Mahyoni da thu'tsua nú'a̱ ra seña gatho ya gamfri masque hingyá xodyo, ne dra 'bɛpabi da 'yøt'a gatho nú'a̱ ma̱nga rá ley ra Moise.

6 Nepʉ ya apostol ne ya nda̱ de ra nija̱ bi munts'i'ʉ pa da ña̱'ʉ de rá ley ra Moise ne de nú'a̱ ra seña, ua mahyoni da t'øt'e pa da mpøhø 'na.

7 Nepʉ de ya xqui ña̱'ʉ ndunthi, ra apostol Pedro bi 'mai ne bi 'ñena:

—Zi cuhʉ, ngu guí pa̱sɛhʉ ya øt'a ndunthi ya pa Aju̱a bi huancagui pa dá umba ra hoga nt'øde de ra mpøhø nú'ʉ hingyá xodyo pa bi gamfri'ʉ nehe.

8 Ne Aju̱a nú'a̱ to'o pa̱tca gatho ma mfenihʉ bi 'ñudi gue mi ja yá jamfri'ʉ, ngue'a̱ bi umba ra Ma̱ca Nda̱hi'ʉ njabʉ ngu bi 'racjʉ nehe.

9 Njabʉ stá pa̱hʉ gue Aju̱a handgaguihʉ gue dí mahyɛguihʉ con gue'ʉ, ngue'a̱ nu'á bi xʉcua yá mfeni ngue'a̱ bi gamfribi rá noya'a̱.

10 Nu'bʉ́ ¿hanja hinguí ne gui camfrihʉ nú'a̱ xa
'yøt'a Ajua̱? ¿Hanja guí japhʉ ya cu da 'yøt'a núna
himbi za dá øthʉ, ne nixi ndu ma dadahʉ himbi za
bi 'yøt'e?
11 Hingui tsa ga øthʉ njabʉ. Nujʉ́ dí camfrihʉ gue
stá mpøhøhʉ po rá hñoja̱'i ra Zidada Jesucristo, y
njabʉ xa mpøhø'ʉ nehe.
12 Nepʉ mi uadi bi ma̱nga ra cu Pedro njabʉ, bi
go'ta yá ne gatho pa da 'yøde nú'a̱ mi ma̱ ra cu
Berhna ne ra cu Pablo. Nu'ʉ́ bi ma̱ de gatho ya
nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e xqui 'yø'tuabi Ajua̱ nú'ʉ
himyá xodyo por gue'ʉ.
13 Y de mi uadi bi ña̱'ʉ bi 'ñenga ra cu Cobo:
—Zi cuhʉ, 'yøhʉ nú'a̱ ma ga ma̱ngá.
14 Ra cu Pedro ya bi xicjʉ hanja Ajua̱ xqui mʉdi
xqui ja̱pa nú'ʉ hingyá xodyo ne go xqui huahna 'ra
de gue'ʉ pa nehe'ʉ drá hnini'a̱.
15 Hangue bi njabʉ ngu nú'a̱ xqui 'yofo 'nará
'mɛhni Ajua̱ ne bi 'ñena:
16 'Mɛfa de guehna ma ga japi da yopa nja rá
hmanda ra nda̱ Davi masque ya xa du,
ne masque ya xa nhuati ma da yopa nja ngu rá
mʉdi.
17 Pa njabʉ gatho ma'ra ya hnini da hyongagui,
ne gatho'ʉ da xøcambenigui ma thuhu.
18 Njabʉ bi 'ñena Ajua̱ nú'a̱ to'o xa 'yøt'a nuya ya
t'øt'e nú'ʉ bi 'ñudi maya'bʉ.
19 Hangue ringue'a̱ nuga dí beni gue hindí 'ñepi
ga xaxhʉ nú'ʉ hingyá xodyo nú'ʉ xa hyɛpʉ yá
nda̱xjua jamfri ne xa gamfri Ajua̱.
20 Hønsɛ mahyoni ga opabihʉ pa ga ha̱cuahʉ
hinda zipa yá ngø ya mbo'oni nú'ʉ xa hña̱'tua ya
c'oi. Nehe gaophʉ gue hinda hñuxui 'nara 'bɛhña̱

núʼa̱ hingue xi rá ʼbɛhña̱, ne hinda zipa yá ngø núʼʉ ya mboʼoni hinxra ʼbømba yá ji. Nehe ga xiphʉ gue hingui ho da zipa yá ji ya mboʼoni.

21 Nuga dí beni ga xiphʉ njabʉ ngueʼa̱ desde yaʼbʉ ʼbʉi toʼo heʼtuabi rá ley ra Moise tatʼa pa dega tsaya ja gatho ya hnini.

22 Hangue nuya apostol ne núʼʉ ya nda̱ de ra nija̱ ne gatho ya gamfri bi beñʼʉ gue xá hño da huahna ʼraya cu pa da mɛhna Antioquía co ra cu Pablo ne ra cu Berhna. Ne bri thahna yoho ya da̱nga cu, ra cu Juda núʼa̱ xqui thuʼmbabi nehe ra Barsabá, ne ra cu Sila.

23 Ne bi umbabiʼʉ ʼnara hɛʼmi pa da hña̱ʼtsua ya cu nuni Antioquía habʉ mi ena:

“Núje dyá apostolhe ne núje dyá nda̱he de ra nija̱, ne gatho ya cu de guecua Jerusale, dí pɛnʼahebʉ ra nzɛngua núʼahʉ ma cuʼihe hingyá xodyohʉ guí ʼbʉhʉbʉ Antioquía, ne núʼahʉ guí ʼbʉhʉbʉ ja ra hai Siria ne Cilicia.

24 Stá pa̱he gue ʼraya cu de guecua xa ma xqui mabʉ nsinque ma nsɛquihe, ne xpá xaxʼahʉ, y co núʼʉ yá noya xa xiʼahʉʼʉ xa tsʼocʼa ri mfenihʉ. Xa xiʼahʉ gue mahyoni gui ʼyøthʉ núʼa̱ ra seña xqui ma̱nga ra Moise, ne mahyoni gui ʼyøthʉ gatho núʼa̱ bi ma̱ñʼa̱ ja ra ley.

25 Hangue nuje dá beñhe xá hño ga huañhe ʼraya cu de guecje pa ga pɛñhebʉ da ma da cʼa̱ʼtsʼahʉ pa da mɛui mahyɛgui ma zi cuhʉ ra Berhna ne ra Pablo.

26 Nuyʉ ri yoho xa hñuxa yá te pa da ma̱mba rá noya ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

27 Hangue stá pɛnʼahebʉ ra cu Juda ne ra cu Sila, y núʼʉ́ go ma da xiʼasɛhʉ nehe núna dí xiʼahe.

28 Ra Mạca Ndạhi, necaguihe stá beñhe gue xá
hño hinga 'bɛp'ahe ndunthi ya hmanda, hønsɛ ga
'bɛp'ahe gui 'yøthʉ nú'ạ xi mahyoni.
29 Hangue oxqui ma gui tsiphʉ yá ngø ya
mbo'oni nú'ʉ xa hñạ'tua ya c'oi, ne oxqui ma gui
tsiphʉ yá ji ya mbo'oni, ne oxqui ma gui tsiphʉ
yá ngø ya mbo'oni nú'ʉ hinxra 'bømba yá ji, nixi
gui hñuxhʉ 'nara 'bɛhñạ nú'ạ hingue xi ri 'bɛhñạhʉ.
'Bʉ gui jamasuhʉ hingui øthʉ nuya t'øt'e dí xi'ahʉ,
nu'bʉ́ gui 'bʉhʉ xá hño. Nsøct'ạ ndí ne ga xi'ahe.
Nubyá Ajuạ da max'ahʉ.”
30 Nepʉ nú'ʉ to'o xqui 'bɛhni bi ma pa Antioquía.
Ne mi zøñ'ʉ bi munts'a gatho ya gamfri ne nu'ʉ́ bri
dapabi ra hɛ'mi.
31 Y nu mi uadi bi hñe'ti'ʉ, xi bi johya co nú'ạ ra
dạnga humʉi xqui 'bɛmpabi.
32 Ra cu Juda ne ra cu Sila myá 'mɛhni Ajuạ nehe,
ne mi ñạ'ʉ co rá ts'ɛdi'ạ, hangue bi zofo ya cu ne bi
nupa yá mfeni'ʉ pa da zɛ yá jamfri.
33 Ne bi gohni ndunthi ya pa con gue'ʉ. Nepʉ
'mɛfa ya cu me Antioquía bi 'ñedi co 'nara hmạte
pa da menjhmạ pa Jerusale habʉ xqui 'bɛhni.
34 Pe nura cu Sila bi beni gue ja da gohni'ạ nuni
Antioquía.
35 Nehe ra cu Pablo ne ra cu Berhna ja bi gohni
nehe'ʉ, ne mi udi ra hoga nt'øde de rá noya Ajuạ co
ma'ra ya cu de guehni mi mfax'ʉ.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ño ma'na'qui bi mạmba rá noya Ajuạ

36 Nepʉ xqui tho 'raya pa, ra cu Pablo bi 'ñembabi
ra cu Berhna:

—Maha ma'na'qui, ma ga c'a̱'tshʉ ya cu gatho
nú'ʉ ya hnini habʉ dá ma̱mfʉ rá noya Ajua̱ pa ga
nuhʉ te gra ma'ʉ.
37 Ra cu Berhna mi nehma̱ xa zixa ra cu Xuua
nú'a̱ xqui thu'mbabi ra Marco nehe.
38 Pe ra cu Pablo bi 'ñena gue hinxá hño da zits'i'a̱
ngue'a̱ 'nara pa mri 'ñoui bi 'ueguesɛ de guehni
Panfilia, ne ya himbi ne bi mɛui'ʉ da ma̱mba rá
noya Ajua̱.
39 Y por gue'a̱ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi
ntsanoya'ʉ, nepʉ bi beni gue ma'na xá hño da ma
'ra 'nambʉ. Hangue nura cu Berhna bi zixa ra cu
Marco, ne bi mɛui ja ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe
pa bi ma Chipre.
40 Ha nura cu Pablo bi huahna ra cu Sila pa
da mɛui. Ne nuya cu de guehni Antioquía bi
'yɛnt'uabi'ʉ ja yá 'yɛ Ajua̱.
41 Nepʉ bi gʉ yá 'ñu bi ma'ʉ pa ja ra hai Siria ne bi
'ranga Cilicia, ne mi nupa yá mfeni ya cu mbi 'bʉi
de guehni pa da zɛdi yá jamfri.

16

Ra Timoteo bi mɛui ra Pablo ne ra Sila

1 De mi zønga ra cu Pablo co ra cu Sila ja ra hnini
Derbe, de guehni bi thogui pa rí ma Listra, y ja bi
nthɛuini 'nara gamfri rá thuhu ra Timoteo, nurá
na̱na̱ mrá xodyo ne mrá gamfri'a̱, y nurá dada mrá
me Grecia.
2 Ha nuya cu mbi 'bʉ Listra ne Iconio mi ña̱ xá
hño de ra cu Timoteo.
3 Ha nura cu Pablo mi ne da zits'i pa da mɛui'a̱.
Pe 'mɛt'o bi japi da thu'tsua nú'a̱ ra seña ma̱nga rá
ley ra Moise, pa hinda bø yá cuɛ nú'ʉ ya xodyo mi

'bʉhni, ngue'a̱ gatho'ʉ mi pa̱di gue mrá me Grecia
rá dada.
4 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma de guehni bi thogui pa ja ma'ra
ya hnini, ne mi xipa ya cu nú'ʉ ya noya xqui mɛhna
ya apostol ne ya nda̱ de ra nija̱ nuni Jerusale pa da
'yøt'e'ʉ.
5 Ne njabʉ ma'na bi te yá jamfri gatho nú'ʉ ya
gamfri de nú'ʉ ya hnini habʉ xqui 'rañ'ʉ. Ne
hyastho mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja̱'i de rá noya
Aju̱a̱, ne mi munts'ini ma'ra ya cu.

Ra apostol Pablo bi hyanda 'nara me Macedonia ngu dega t'i

6 De guehni bi thogui'ʉ pa bi ma ja ra hai Frigia
ne Galacia, ngue'a̱ ra Ma̱ca Nda̱hi himbi hopabi da
thogui ja ra hai Asia pa da ma̱mba rá noya Aju̱a̱ de
guehni.
7 Ne bi thogui'ʉ pa bi ma ja ra hai Misia, ne mi ne
xa mahma̱'ʉ pa ja ra hai Bitinia, pe rá Ma̱ca Nda̱hi
ra Jesu himbi hopi da ma'ʉ.
8 Hangue bi thoguitho de guehni Misia pa bi ma
ja ra hnini Ntroa.
9 Ne mi nxuui ra cu Pablo bi hyanda 'nara nt'udi
ngu dega t'i. Bi hyanda 'nara 'ñøhø mrá me
Macedonia, mi 'bahni ne bi 'ñembabi: “Thogui pa
Macedonia pa grí faxcaheni.”
10 Ne nu mi hyanda njabʉ ra cu Pablo nú'a̱ ra
nt'udi'a̱ ngu dega t'i, 'bestho dá hñocje pa dá mahe
ja ra hai Macedonia, núga drá Luca ne ra cu Pablo
ne nú'ʉ ma'ra ya cu. Dá pa̱he gue Aju̱a̱ mi pɛncahe
pa ma grá ma̱ñheni ra hoga nt'øde de ra mpøhø.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Filipo

11 Hangue dá pøñhe de guehni Ntroa dá jнhe
ra motsa pa dá 'raxhe ja ra ndehe. Ne dá mahe
manjuạntho ja ra zi t'нca hai rá thuhu Samotracia
o madetho ra ndehe. Nepн rá hyax'ạ dá tsøñhe ja
ra hnini Neapoli de ra hai Macedonia.
12 De guehni dá mahe pa Filipo gue'ạ 'nará hnini
ya me Nroma, ne gue'ạ 'nara dạnga hnini de ra hai
Macedonia. Y ja dá 'bнheni 'raya pa.
13 Ha ra pa dega tsaya dá pøñhe de ra hnini ne dá
mahe ja ra dạthe habн xqui nzại ya jạ'i da ma dua
apabi Ajuạ. Ne ja dá huheni habн xqui munts'a
'raya 'bɛhñạ, ne dá fнhe dá xiphe de rá noya Ajuạ.
14 Ne 'na de gue'н mrá thuhu ra Lidia mrá me
Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jạt'i dega murado,
ne mi xøcambeni Ajuạ. Bi 'yøde nú'ạ mi mạnga ra
cu Pablo, y Ajuạ bi xocua rá mfeni pa bi gamfri.
15 Ne bi nxistehe'ạ con gatho ya mengu rá ngu.
Nepн bi bạnteguihe bi 'ñenje:
—'Bн nu'ahн guí hanthн gue xi majuạni drá
gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja ra ngu ga
'bнhнni.
Ne bi jacje dá 'bнheni 'raya pa.
16 Ne 'nara pa ndrá mahe habн nzạntho mi
t'apabi Ajuạ, de má 'ñu dá nthɛhe 'nara nxutsi mrá
'bɛgo ne mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi nú'ạ mi japi da
xipabi te ma suerte mi pɛ'tsa cada 'nara jạ'i, y nuyá
hmu'ạ mi tạhạ ndunthi ra bojạ po nú'ạ ra 'bɛfi mi
pɛfi'ạ ngue'ạ nura nxutsi'ạ mrá bạdi.
17 Nepн nu'ạ́ bi dɛngahe ne bi ñạ nts'ɛdi bi 'ñena:
—Nuyн ya dạmeyн go guehyн yá 'bɛgo Ajuạ de
mahets'i, ne utua ya jạ'i hanja da za da mpøhø.
18 Ndunthi ya pa bi dɛngahe ne nzạntho mi
mạnga njabн. Pe ra cu Pablo ya himi ne da 'yøde da

mạnga njabʉ. Hangue bi mpʉnts'i ne bi zofo nú'ạ ra ts'ondạhi mi pɛ'tsa nú'ạ ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí 'bɛp'a'i gui pøni de gue nuna nxutsinạ.

Y nura ora'ạ 'bestho bi bønga ra ts'ondạhi.

19 Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi tsa da dạhạ ra bojạ co rá 'bɛfi nú'ạ ra nxutsi, bi bø yá cuɛ ne bi gʉ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi zi'tsua ya ndạ ja ra tai.

20 Ne bi zi'tsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:

—Nuya ya 'ñøhø go ya xodyo, ne hønsɛ rí 'ñehe pa da japi da nxaxni ma hninihʉ.

21 Ne udi yá nzại nú'ʉ hindí 'ñepi ga øthʉ ngue'ạ dyá me Nromahʉ y dí ohʉ ja yá 'yɛ ma ndạhʉ me Nroma.

22 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya jạ'i xqui munts'ini bi bø yá cuɛ con gue'ʉ, nepʉ ya ndạ bi manda da 'bøcua yá dutu ne dra fɛt'i co ya ts'ʉt'o.

23 Y mi uadi bi hna'mbabi nts'ɛdi, bi jot'a fadi ne bi sipa ra nsufadi gue da su xá hño.

24 Y mi 'yøde njabʉ ra nsufadi, bi cʉ'ta asta xi ra ts'ạt'a fadi, ne bi zɛ'mba yá ua ja 'nara dạnga za habʉ hingui tsa da xocsɛ'ʉ.

25 Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne ra cu Sila mi apabi Ajuạ ne mi tutuabi ya jạhñạ Ajuạ, ne gatho ma'ra ya 'yofadi mi øde'ʉ,

26 mi dạmfri bi nja 'nara dạnga mbimhai, asta mi 'ñạnga yá ua ya jạdo de ra fadi, ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne bi xot'a gatho ya cadena nú'ʉ mi thạt'a ya 'yofadi.

27 Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi gʉca rá mahuai pa

xa hñosɛhmạ'ạ, ngue'ạ mi hu rá mʉi gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi.

28 Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui hñosɛ. Nuje dí 'bʉheua gatho.

29 Nepʉ nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i, ne bi yʉt'i hnest'ihi asta mri huạt'i co ra ntsu, ne bá ndandiñạhmu ja yá ua ra cu Pablo ne ra cu Sila.

30 Nepʉ 'bestho bi pøni pa thi ne bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—'Ñøhøhʉ, ¿te rá 'bɛ ga øt'e pa ga mpøhø?

31 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñembi:

—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabʉ gui mpøhø nu'i ne gatho ya mengu ri ngu.

32 Nepʉ ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa rá noya Ajuạ nú'ạ ra nsufadi ne gatho ya mengu rá ngu.

33 Y mi nxuuitho ra nsufadi bi xʉcuabi'ʉ habʉ xqui t'umba ya mfɛi. Nepʉ nu'ạ́ bi nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu.

34 Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi zi'ʉ. Y nú'ạ ra nsufadi ne nú'ʉ ya mengu rá ngu xi mri johya ngue'ạ xqui gamfri'ʉ Ajuạ.

35 Nurá hyax'ạ ya ndạ bi mɛhna ya polecia da xipa ra nsufadi gue da hyɛgui ra cu Sila ne ra cu Pablo.

36 Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Xuá mɛnca ra noya ya ndạ ga hɛc'ahʉ. Hangue da za gui pøñhʉ ne gui maha te rá entho.

37 Pe ra cu Pablo bi zofo nú'ʉ to bá hạ ra noya pa da thɛgui'ʉ, ne bi 'ñembi:

—Hina, ngue'ạ nuje dyá me Nromahe nehe y dí ohe ja yá 'yɛ ma dạnga ndạhʉ me Nroma, ne bri fɛtc'ahe ja yá thandi ya jạ'i nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubyá

go ne da hyɛgaguihe nsinque to da bạdi. Hinda za. Duá esɛ'ʉ pa da pøngaguihe de guecua.

38 Nu'bʉ́ ya polecia bi ma bá xipa njabʉ ya ndạ. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi ntsu nu mi bạdi gue myá me Nroma ne mi o ja yá 'yɛ ra dạnga ndạ Nroma.

39 Hangue nu'ʉ́ bi ma bá apa ra pumbate ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi pøni de ra fadi ne bi bạntebi da bøni'ʉ de ja ra hnini.

40 Ha nu mi bønga fadi'ʉ bi ma ja rá ngu ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mʉi ya cu. Nepʉ bi ma'ʉ.

17

Ya me Tesalonica bi ñʉnts'i'ʉ

1 Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi 'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini Apolonia, ne de guehni bi zønga asta ja ra hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará nijạ ya xodyo.

2 Y nuni ra nijạ'ạ nú'ạ ra pa dega tsaya ra cu Pablo ngu xi mrá nzại bi ma bi yʉt'ini hñu semana dega tat'a hñạto pa mi ntsanoyaui ya xodyo.

3 Mi he'ta ra Mạca T'ofo ne mi xipabi'ʉ hanja mi pɛ'tsi da sufri ra Cristo nú'ạ rá 'mɛhni Ajuạ, ne da du ne da yopa nte. Ne mi embabi:

—Nuna ra Jesu dí xi'ahʉ go guehna ra Cristo bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ.

4 Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'ʉ mri xøcambeni Ajuạ, ne ndunthi ya 'bɛhñạ nú'ʉ xi myá fạdi de ra hnini.

5 Hangue xi bi bø yá cuɛ ya xodyo nú'ʉ himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'ojạ'i mbi 'yo dega dạhñei ja ra hnini pa bi 'yʉ'ti ne bi japi da ñʉnts'i

maxøgue ra hnini. Nepʉ bi ma'ʉ ja rá ngu ra cu Jasón pa xa gʉcjhmạhạ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i.

6 Pe nu'ʉ́ mi jo'oni, hangue go bri jʉca ra cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya ndạ de ra hnini, ne mi mafi nts'ɛdi ya jạ'i mi ena:

—Nú'ʉ ya 'ñøhø to'o xa ts'oca gatho ra ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zøcjʉua nehe.

7 Nuna Jasón go guehni xa umba nsɛqui ja rá ngu. Gathoyʉ hingui øta ma ndạhʉ Nroma ngue'ạ nuyʉ́ mạ gue 'bʉ ma'na ra ndạ, ne nú'ạ ra ndạ'ạ rá thuhu ra Jesu, 'nạ.

8 Y nu mi 'yø njabʉ ya jạ'i ne ya ndạ de ra hnini, xi bi bø yá cuɛ gatho ne mri ñạhnitho'ʉ.

9 Pe ra cu Jasón ne nú'ʉ to'o mri 'ñoui bi 'yadi'ʉ 'nara fiansa pa bi thɛgui.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Berea

10 Ne ngu bi nxuui ya cu bi mɛhna ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi ma ja ra hnini Berea. Ne nu mi zøni de guehni bi yʉt'a ja yá nijạ ya xodyo.

11 Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá hojạ'i'ʉ, hingue ngu ya me Tesalonica. Co ndunthi ra paha bi gamfri'ʉ rá noya Ajuạ, ne hyastho mi honga ja ra Mạca T'ofo pa da bạdi ua gue xi majuạni nú'ạ mi mạñ'ʉ.

12 Hangue ringue'ạ ndunthi de gue'ʉ bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'ʉ to'o xi myá fạdi ngu ya 'bɛhñạ ngu ya 'ñøhø, gatho bi gamfri'ʉ.

13 Pe nu mi 'yøde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi mạnga rá noya Ajuạ de guehni Berea, bi ma de guehni'ʉ pa bá ʉ'ta ya jạ'i.

14 Pe nuya cu de guehni Berea bi dạma zixa ra
cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra
cu Timoteo ja bi gohnitho'ʉ Berea.
15 Ha nú'ʉ to'o bi zixa ra cu Pablo bi mɛui asta ja
ra hnini Atena. Nepʉ nu'ʉ́ bá pengui bá hạ ra noya
nú'ạ bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra cu Sila ne
ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí nthɛuini.

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hnini Atena

16 Ha nu de mi 'bʉhni Atena ra cu Pablo mi tø'ma
ra cu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá mʉi ngue'ạ
bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'ʉ mi nsunda
ya jạ'i de guehni.
17 Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nijạ, ne nú'ʉ
ma'ra mi xøcambeni Ajuạ de guehni. Ne hyastho
mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya jạ'i.
18 Ne bi ntsanoyaui 'raya 'ñøhø de guehni mri
nxadi nú'ạ mi utuabi ya jạ'i nú'ʉ mi t'embi ya
epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra
de gue'ʉ mi ena:

—¿Te xicjʉ 'bʉ nuna 'ñøhø xi ñạ ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—'Matho mạmba rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'ʉ́ bi mạnga njabʉ ngue'ạ ra cu Pablo xqui
xipabi'ʉ de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui
yopa nte de ra du.
19 Nepʉ de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara
zi loma rá thuhu Areópago, ngue'ạ mri nzại ja da
munts'ini gatho ya jạ'i pa da nxahni'ʉ 'na ngu
ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo
nt'utuate guí udi?

20 Ngue'ą guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pąhe te rí bønga nuya noya guí mą.

21 Bi mąnga njabʉ'ʉ ngue'ą gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá ją'i mi 'bʉi de guehni mri nzą̄i mri munts'i hønsɛ pa da 'yøde ne da mą de nú'ʉ ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

22 Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'ʉ nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ gyá me Atenahʉ, dí handi gue nu'ahʉ́ xi grí xøcambenihʉ gatho nú'ʉ ri zidadahʉ.

23 Ngue'ą de dá thogui de guehni ja ri nijąhʉ habʉ guí xøcambeni ri zidadahʉ, dá handa 'nara ata habʉ nt'ofo ne ena: “Nuna ata ja guecua di xøcambeni nú'ą ra ajuą hinhya'mʉ xa fądi”, njabʉ ena. Y nú'ą Ajuą hinhya'mʉ xcá pąhʉ, go gue'ą dí xi'ahʉbya.

24 Nú'ą Ajuą to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'ą jaua, go gue'ą ra Ndą de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'ą́ hingui 'bʉ ja ya niją nú'ʉ xa hyoca ya ją'i.

25 Ne nixi hingui ø'tua ra 'bɛdi nú'ą øt'a ya ją'i pa gue'ą, ngue'ą go guesɛ'ą ri 'racjʉ ra te ne ra ndąhi pa ga jʉnshʉ, ne gatho ya t'øt'e nú'ʉ dí hoñhʉ.

26 Ne 'nadra ji bi hyoca gatho ya ją'i nú'ʉ 'bʉi habʉraza nuua ja ra ximhai. Ne nu'ą́ go bi mą hangu ya jɛya da nte'ʉ ne habʉ da 'mʉ'ʉ.

27 Ajuą njabʉ bi hyogaguihʉ pa ga hoñhʉ'ą pa xahmą ga tsʉdihʉ, masque nu'ą́ hingui 'bʉi yabʉ de guecjʉ.

28 Ngue'ạ por gue'ạ dí 'bʉhʉ ne dí 'ñạnihʉ, nja
ngu 'rari 'yofohʉ bi 'yofo njaua bi 'ñena: “Xi ma-
juạni nujʉ́ go yá bạtsiguihʉ Ajuạ”, njabʉ bi 'ñena.
29 Hangue nu'bʉ yá bạtsiguihʉ Ajuạ, hinda za ga
eñhʉ gue Ajuạ 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o
dega do nú'ạ xa hyoca ya jạ'i ngu nú'ạ beni hanja
da hyocsɛ'ʉ.
30 Ajuạ mi hopi da thoguitho nú'ạ xqui 'yøt'a ya
jạ'i maya'bʉ ngue'ạ hinte myá fạdi, pe nubyá ri
manda gue da ñobri gatho ya jạ'i.
31 Ngue'ạ Ajuạ xa hñuxa 'nara pa, ne nú'ạ ra pa'ạ
ma da hñạ'mba nguɛnda gatho ya jạ'i de ra ximhai
co 'nara hoga ts'ʉtbi. Y nú'ạ to'o bi hñuts'i pa da
hñạnga nguɛnda go gue'ạ ra Zidada Jesucristo. Ne
ngu 'nara nt'udi de gue'ạ, Ajuạ bi japi bi yopa nte
de ra du.
32 Y nu mi 'øde'ʉ gue ra Zidada Jesu xqui yopa
nte de ra du, 'ra mi 'ñạnt'ʉtho, ha nu ma'ra mi ena:
—Ma'na xá hño ma'na ra pa gui xicje nú'ạ guí
mạ.
33 Nepʉ ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ.
34 Pe 'ra de gue'ʉ bi gamfri ne bi dɛni'ạ. Ne 'na de
gue'ʉ mrá thuhu ra Nisio, mi gue'ạ 'na de nuya ndạ
mri munts'ini ja ra Areópago. Nehe 'nara 'bɛhñạ
mrá thuhu ra Damari bi gamfri rá noya Ajuạ, co
ma'ra ya mengu de guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

1 Nepʉ de gue'ạ ra cu Pablo bøni de guehni
Atena pa bi ma ja ra hnini Corinto.
2 Ne ja bi nthɛuini 'nara cu mrá xodyo mrá
thuhu ra Aquila, mrá me Ponto ne ja xqui 'ñehe de

ra hai Italia, ne mri 'ñoui rá 'bɛhña̱ mrá thuhu ra Priscila. Nú'ʉ́ xqui bøni de ra hnini Nroma ngue'a̱ ra nda̱ Claudio bi manda da juui de guehni gatho ya xodyo.

3 Ra cu Pablo bi ma bá 'bʉhui ra cu Aquila co rá 'bɛhña̱ ngue'a̱ mi 'nada yá 'bɛfi'ʉ, mi hoca ya carpa dega dutu.

4 Ne cada ra pa dega tsaya ra cu Pablo mi pa ja yá nija̱ ya xodyo pa mi ña̱ui'ʉ, nehe mi ña̱ui nú'ʉ himyá xodyo, y mi zofo'ʉ de rá noya Aju̱a̱.

5 Ne nu mi zøhø ra cu Sila ne ra cu Timoteo xqui 'ñehe'ʉ de ra hai Macedonia, bi zʉhni'ʉ ra cu Pablo mi ja ndunthi ra 'bɛfi ngue'a̱ hyastho mi zofo ya xodyo mi xipabi gue ra Jesu go gue'a̱ ra Cristo nú'a̱ xqui mɛhna Aju̱a̱ pa da nda̱.

6 Pe nuya xodyo bi nø'tuabi ne bi zani. Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi hña̱ca rá pat'i ne bi hua̱t'i, gue'a̱ 'nara seña gue mi ma da 'uegue de gue'ʉ ne hinda ma da da̱di de yá ts'oqui, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahʉ go ma gui tha̱disɛhʉ de ri duhʉ, ngue'a̱ nuga ya hinte dí tha̱di de gue'ahʉ. Desde nubya ma ga zofo nú'ʉ hingyá xodyo.

7 De guehni ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ ne bi ma ja rá ngu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Justo mi 'bʉ gueta yá nija̱ ya xodyo, ne nu'á̱ mi xøcambeni Aju̱a̱.

8 Nepʉ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Crispo mrá nda̱ de yá nija̱ ya xodyo bi gamfri ra Zidada Jesu con gatho ya mengu rá ngu. Ne ndunthi ya me Corinto bi 'yøtua rá noya Aju̱a̱ mi ma̱nga ra cu Pablo, bi gamfri'ʉ ne bi nxistehe.

9 Nepʉ 'nara xuui ra Zidada Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Oguí tsu, sigui gui mạnga ra mạca noya, oguí tsaya gui ñạ.
10 Ngue'ạ nuga dí 'bʉi con gue'e, y hinda za to da 'yø't'a ra nts'o'mʉi. Ngue'ạ ja nuna hnininạ 'bʉi ndunthi ya jạ'i go ma mɛti, y nú'ʉ́ ma da gamfrigui.
11 Hangue ra cu Pablo bi gohni 'na njɛya made nuni ja ra hnini Corinto. Ne nzạntho mi zofo ya jạ'i de rá noya Ajuạ de guehni.
12 Pe de nú'ʉ ya pa mrá ndạ ra Galio nuni ja ra hai Acaya, ya xodyo bi 'ñʉ'ti pa da gʉ ra cu Pablo, ne bi zix'ʉ ja ra ts'ʉtbi.
13 Ne bi 'ñembabi ra ndạ:
—Nuna 'ñøhønạ ʉ'ta ya jạ'i pa hinda nsunda Ajuạ ngu mạnga rá ley ra Moise.
14 Ra cu Pablo mi ma da dạhmạhạ, pe ra ndạ Galio bi 'ñemba ya xodyo:
—'Bʉ di jahmạ te xa 'yø't'ahʉ nuna ra 'ñøhø, o xa 'øt'a 'nara ts'ocate nuua ja ra hnini, nu'bʉ́ hạ, da za ga øt'a nú'ạ guí mạñhʉ.
15 Pe nú'ạ guí mạñhʉ hønsɛ dega noya ne de ri leyhʉ, go da nuhʉ te gui 'øthʉ. Nuga hinte dí 'ñɛnt'i con guehna.
16 Nepʉ bi japi da bøñ'ʉ de guehni ja ra ts'ʉtbi.
17 Nu'bʉ́ gatho nú'ʉ himyá xodyo mi 'bʉhni bi mihi ra Soste nú'ạ mrá ndạ de yá nijạ ya xodyo de nura hnini'ạ, ne ja bi hna'mbabini nts'ɛdi ja rá thandi ra ndạ Galio, pe nu'ạ́ nixi bi 'øt'a ncaso, y nixi hinte bi mạ.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquía, ne ya rá hñu'qui bi mʉdi bi 'ño bi mạmba rá noya Ajuạ

18 Ha nura cu Pablo bi gohi ndunthi ya pa de guehni. Nepʉ de gue'ạ bi 'ñedi gatho ya cu, ne bi

mɛui ra cu Aquila co ra nju Priscila pa bi ma ja ra hai Siria. Ne de má 'ñu bi 'ranga ja 'nara zi t'ʉca hnini rá thuhu Cencrea. Ne ante da gʉ ra motsa'ʉ pa da 'raxa ja ra ndehe, 'mɛt'o ra cu Pablo bi 'ña̱xa gatho rá sta̱ pa bi 'yøt'a ra hña̱'ti ngu nú'a̱ xqui ma̱.

19 Y nu mi zønga Efeso ra cu Pablo ja bi zoguini ra nju Priscila co ra cu Aquila, y nu'á̱ bi ma ja yá nija̱ yá mixodyoui pa bá ña̱ui'ʉ.

20 Y nu'ʉ́ bi ba̱ntebi ra cu Pablo da gohi 'raya pa, pe nu'á̱ himbi ne.

21 Hangue bi 'ñehui'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Dí pɛ'tsi te grá 'bʉ Jerusale pa ga øt'a ra ngo nú'a̱ ya ma da dat'i, pe ma ga penga ma'na'qui pa ga c'a̱'ts'a'ihʉ 'bʉ Ajua̱ go rá paha.

Ne bi bøni de guehni Efeso, ne bi gʉ ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Cesarea.

22 Nu mi zøni de guehni bi thogui 'bestho pa bi ma Jerusale. Ne nu mi uadi bi zɛngua gatho ya cu de guehni, bi thogui pa bi ma Antioquía.

23 Nepʉ de ya xqui 'mʉhni 'raya pa, bi bøni ma'na'qui pa bi ma gatho ja ya hnini de ra hai Galacia ne de Frigia pa da nu te gra ma rá 'bɛfi Ajua̱, ne mi xipi da zɛdi yá jamfri gatho ya gamfri nú'ʉ mbi 'bʉhni.

Ra Apolo bi ma̱mba rá noya Ajua̱ nuni Efeso

24 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi zønga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandría. Xi mi pa̱di da ña̱ xá hño, ne mi pa̱di xá hño gatho nú'a̱ ma̱nga ra Nda̱xjua T'ofo.

25 Nu'á̱ xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'a̱, ne xi mrá ehya mi udi xá hño

de nú'ą̱ mi pą̱di de ra Zidada Jesu, masque hønsɛ mi pą̱di de rá sistehe ra Xuua.

26 Ne bi mʉdi bi zofo ya xodyo ja yá niją̱'ʉ, ne himi tsu. Nepʉ mi 'yøde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi zixa 'nambʉ pa bi 'ñutuabi ma'na xá hño de rá noya Ajuą̱.

27 Nepʉ nu'ą́ 'mɛfa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hño da ma. Ne nu'ʉ́ bi 'yopa 'nara hɛ'mi pa bi mɛmpa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'ą̱. Ne nu mi zønga Acaya, nu'ą́ bi mats'i de guehni nú'ʉ xqui gamfribi rá noya Ajuą̱.

28 Ne xi mi ntsanoyaui ya xodyo ja yá thandi gatho ya ją̱'i. Nu'ą́ mi xipi ngu nú'ą̱ mą̱nga ja ra Ndą̱xjua T'ofo gue ra Jesu go gue'ą̱ ra Cristo nú'ą̱ to'o bá pɛhna Ajuą̱ pa da ndą̱, ne go gue'ą̱ nú'ą̱ mi tø'mi'ʉ.

19

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Efeso

1 Nura cu Apolo mi 'bʉhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'øhø xi myá mboza, ne de gue'ą̱ bi zønga Efeso habʉ mi 'bʉi 'raya gamfri.

2 Nepʉ nu'ą́ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gá hñą̱ñhʉ ra Mą̱ca Ndą̱hi núbya gá camfrihʉ rá noya Ajuą̱?

Nu'ʉ́ bi dą̱di ne bi 'ñena:

—Hina, nixi stá øhe ua 'bʉ ra Mą̱ca Ndą̱hi.

3 Hangue nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma sistehe xcá hñą̱ñhʉ 'bʉ?

Ne nu'ʉ́ bi dą̱di ne bi 'ñena:

—Rá sistehe ra Xuua.
4 Ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:
—Nura Xuua mi xi'tsa ya jạ'i ngue'ạ gue'ạ ngu 'nara seña gue nuya jạ'i'ʉ ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'ʉ nehe gue mahyoni da gamfri nú'ạ mi ma da zøhø 'mɛfa de gue'ạ, go gue'ạ ra Jesu nú'ạ to'o ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ.
5 Ha nu mi 'yøde njabʉ bi nxistehe'ʉ de rá thuhu ra Zidada Jesu.
6 Nepʉ ra cu Pablo bi hñuxa yá 'yɛ ja gatho ya gamfri pa bi hñạnga ra Mạca Ndạhi. Y nura ora'ạ bi ñạ'ʉ 'rama'na'ño ya hñạqui ne bi mạñ'ʉ ngu nú'ạ xqui xipabi Ajuạ da mạ.
7 Ngu mi 'rɛt'amayoho por gatho nú'ʉ xqui hñạnga ra Mạca Ndạhi.
8 Ngu hñu nzạnạ ra cu Pablo bi ma ja yá nijạ ya xodyo habʉ mbi mạmba rá noya Ajuạ co ndunthi ra ts'ɛdi. Nu'ạ́ mi ntsanoyaui ya jạ'i ne mi øt'a 'nara ts'ɛdi pa da gamfri'ʉ nú'ạ mi xipabi hanja go ri manda Ajuạ.
9 Pe 'ra de gue'ʉ xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hønsɛ mi tsanba rá noya Ajuạ ja yá thandi ya jạ'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi zixa nú'ʉ xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xahnate mi 'bʉhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi mạmba rá noya Ajuạ hyastho.
10 Njabʉ bi 'øt'a yo njɛya pa bi 'ødebi rá noya ra Zidada Jesu gatho nú'ʉ mi 'bʉ ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'ʉ himyá xodyo.
11 Y Ajuạ bi umba ra ts'ɛdi ra cu Pablo pa bi 'øt'a ya dạnga nt'udi,

12 asta mi thạ'tsua yá nthu'tañạxu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'ạ ne mi yopa thạ'tsuabi ya da'thi y nu'ʉ́ mi ñạni, y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi nu'ʉ́ mi pøni de gue'ʉ.

13 Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'ʉ mi japa ya ts'ondạhi da bøni de ja ya jạ'i, nepʉ nu'ʉ́ bi beni gue da zapi da 'yɛnga ya ts'ondạhi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi øt'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'ondạhi:

—Dí xi'a'ihe gui pøni de rá thuhu ra Jesu nú'ạ mạnga ra Pablo.

14 Guehna bi 'yøt'a nú'ʉ yoto yá t'ʉ ra Seva nú'ạ 'namrá ndạ gá macjạ gá xodyo.

15 Pe nu mi 'yø'tua njaua 'nara ts'ondạhi, nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñemba nú'ʉ ya 'ñøhø:

—Nuga dí pạca to'o ra Jesu, ne dí pạca to'o ra Pablo, xi nu'ahʉ, ¿to'o'ihʉ?

16 Ha nú'ạ ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tsa ra ts'ondạhi bi ma bá jʉ nú'ʉ ya 'ñete co rá ts'ɛdi ra ts'ondạhi ne xi bi na'mbi nts'ɛdi. Ha nu'ʉ́ bi nest'ihi bi bøni de guehni myá thɛlo ngue'ạ bi thʉmba gatho yá dutu, ne bi hñạxa ndunthi ya nts'ɛni.

17 Y gatho ya xodyo mi 'bʉhni Efeso ne nú'ʉ himyá xodyo bi 'yøde'ʉ nú'ạ xqui nja, nu'bʉ́ nu'ʉ́ xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.

18 Ne ndunthi de nú'ʉ xqui gamfri mi pa mri njuạni de yá ts'oqui.

19 Y ndunthi ya 'ñete bi hñạxa yá t'ofo pa bi tsạt'a ja yá thandi ya jạ'i, ha nuya libro'ʉ nu mi t'øt'a ra uɛnda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axabojạ.

20 Njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajuạ̱ co
ndunthi ra ts'ɛdi.
21 Nepʉ de gue'ạ̱ ra cu Pablo bi hñuts'i gue da ma
da c'ạ̱'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya,
nepʉ rí 'ñehe Jerusale, nepʉ de guehni mahyoni rí
ma Nroma.
22 Hangue bi mɛhna yoho yá mfats'i da 'mɛt'o pa
rí ma Macedonia, bi mɛhna ra cu Timoteo ne ra cu
Erasto. Ha nura cu Pablo bi gohnitho ma'ra ya pa
de guehni ja ra hai Asia.

Ya me Efeso bi ñʉnts'i'ʉ

23 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi ñʉnts'a gatho ya me Efeso
ngue'ạ̱ bi zønini rá noya Ajuạ̱.
24 Mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Demetrio.
Nura 'bɛfi mi pạ̱di'ạ̱ mi pøe ya bojạ̱ dega t'axi. Ne
mi 'bʉ yá mfats'i mi hoca ya c'oi de 'nara zinạ̱nạ̱
rá thuhu Diana pa mi papa ya jạ̱'i. Y xi mi tạ̱hạ̱
ndunthi ra bojạ̱.
25 Nepʉ 'nara pa ra Demetrio bi munts'a gatho
nú'ʉ yá mfats'i ne ma'ra nú'ʉ to'o mi hoca ya c'oi
nehe, ne bi 'ñembabi:
—Nu'ahʉ́ guí pạ̱dihʉ gue co nuna 'bɛfinạ̱ stá tạ̱hʉ
ndunthi ra bojạ̱, ne hinte stá 'bɛhʉ.
26 Pe ngu xcá 'øhʉ ne xcá hyanthʉ gue nura
Pablo ri 'yo ne mạ̱ gue nú'ʉ ya zidada nthoqui,
hingyá zidada. Y njabʉ xa hñạ̱cua ndunthi ya
jạ̱'i gue hinda nsunda ya zidada, hingue høns̆ua
Efeso, nehe maxøgue gatho ma haihʉ Asia.
27 Nuna guehna ma'na xá nts'obyanạ̱, ha go
guehna ma 'bɛfihʉ dí hanthmạ̱hʉnạ̱. Nubyá da ne
ma ga 'bɛdihʉ zạ̱i, asta ne ra nijạ̱ de ma zinạ̱nạ̱hʉ
Diana nú'ạ̱ xi rá nsunda, ma da 'mɛdi nú'ạ̱ ra nsu
pɛ'tsi. Ha ne gue numa zinạ̱nạ̱hʉ Diana ri nsunda

gatho ya ja̱'i de guecua ja ma haihʉ Asia ne gatho maxøgue ra ximhai.

28 Nu mi 'yøde njabʉ gatho nuyá mfats'i ne gatho
nú'ʉ ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi bi bø yá cuɛ'ʉ, ne
mi mafi mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zina̱na̱hʉ Diana!

29 Ne bi nja ngu ra mpumfri gatho ja ra hnini,
ne bri mihi ra cu Gayo ne ra cu Aristarco myá me
Macedonia nú'ʉ xqui 'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jʉt'i
ne bri ts'its'i asta habʉ mi øt'a yá hmunts'i.

30 Ha nura cu Pablo mi ne xa yʉt'ini pa xa zofo
ya ja̱'i, pe nuya gamfri himbi hyopi bi yʉt'i.

31 Nehe 'raya nda̱ de Asia nú'ʉ mi ntsixui ra
cu Pablo, bi mɛmpa ra noya gue hinda yʉt'a de
guehni.

32 Nura ora'a̱ xi mbi ja 'nara hmahni ja yá
hmunts'i'ʉ, 'rama'na'ño mi ma̱ñ'ʉ, ngue'a̱ gatho xi
xqui mpumfri, ne xi ndunthi de gue'ʉ nixi mi pa̱di
hanja xqui munts'i.

33 Pe nu 'ra de gue'ʉ bi xipabi ra Jandro hanja
xqui munts'i. Nuya xodyo xqui umba ya nt'ent'i ra
Jandro pa da 'mai da ña̱ ja yá thandi ya ja̱'i. Nepʉ
nu'á̱ bi 'ñutua ra seña ya ja̱'i co rá 'yɛ pa da go'ta yá
ne. Nu'á̱ mi ne da ña̱nga yá mixodyoui nú'ʉ xcrí jʉ.

34 Pe nu mi ba̱di ya ja̱'i gue mrá xodyo'a̱, nu'ʉ́ bi
mafi nts'ɛdi ngu yo ora, ne mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zina̱na̱hʉ Diana!

35 Nepʉ 'nara nda̱ de ra hnini bi go'tua yá ne ya
ja̱'i ne bi 'ñembi:

—Nú'ahʉ gyá menguhʉua Efeso, habʉraza xa
fa̱di gue nuua ja ma hninihʉ xi drí suphʉ rá nija̱
ma zina̱na̱hʉ Diana nú'a̱ xá nsunda, y drí suphʉ rá

c'oi nú'ạ bá cại de mahets'i bá pɛhna ma zidadahʉ ra Jupite.
36 Guí pạhʉ gue xa fạdi habʉraza, oguí tu ri mʉihʉ, ne ote guí øthʉ 'bʉ hinxcá beñhʉ xá hño 'mɛt'o nú'ạ guí ne gui øthʉ.
37 Nuyʉ ya 'ñøhø xcuá tsihʉ hinte xa 'yø't'ahʉ, ha nixi xa ñạma'ñʉ de ma zinạnạhʉ drí nsundahʉ.
38 Y nura Demetrio ne nú'ʉ ma'ra to hoca ya c'oi, 'bʉ ja te da ñạpabi, dá ñạpabi ja ra ts'ʉtbi, ne dá nhyanthyạui ja ra nzaya.
39 Nu'bʉ ja ma'na te gui mạñhʉ, da za gui maha ja ra ts'ʉtbi gui mạñhʉ ja ma hmunts'ihʉ ngu mạnga ra ley.
40 Ngue'ạ pa guecjʉ xá nts'uni. Da za da hñạpcahʉ da t'ena gue xi dyá necatuhnihʉ por nuna ra ñʉnts'i stá øthʉbya, ne hindí pạhʉ te ga thạdihʉ nu sta t'angahʉ.
41 Nepʉ mi mạnga njaua ra ndạ, bi 'ñehui ya jạ'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hai Macedonia ne Grecia

1 Ha nu mi uadi nú'ạ ra dạnga ñʉnts'i xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya cu pa bi umba 'nara ts'ofo. Nepʉ bi 'ñehui gatho co 'nara nthʉfi ne bi bøni de guehni bi gʉ ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia.
2 Ne bi yopa zøni habʉ gatho mi 'bʉ ya cu pa bi nupa yá mfeni, nepʉ bi ma pa Grecia.
3 Y nuni ja bi 'mʉhni hñu nzạnạ. Ne 'mɛfa ya mi ma da gʉ ra motsa pa da 'raxa ja ra ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya xodyo xqui go 'nara cohi

pa da 'yø'tua ra nts'o'mʉi, hangue nu'ą̱ bi beni gue ma'na xá hño da yopa 'ranga Macedonia.

4 Ne bi mɛui ra cu Sopate mrá me Berea, ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'ʉ myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo. Mri 'ñoui ra cu Pablo bi zønga Macedonia habʉ ndí 'bʉiga núga drá Luca.

5 Nú'ʉ ya cu'ʉ bi 'mɛt'o pa ja ra hnini Ntroa ne ja bá tøbgaheni.

6 Nuje asta mi ua ra ngo de ra nts'ithuhme nsi rá nzoi, dá pøñhe de guehni Filipo, dá jʉhe ra motsa pa dá 'yohe ja ra ndehe cʉt'a ma pa pa dá tsøñhe Ntroa, ne ja dá nthɛheni nú'ʉ ya cu xqui 'mɛt'o, nepʉ ja dá 'bʉheni yoto ma pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

7 Y nú'ą̱ ndomingo bi munts'a gatho ya gamfri pa da zi ra Mą̱ca Nt'oxi. Y ra cu Pablo bi zofo'ʉ de rá noya Ajuą̱ asta made ra xuui, ngue'ą̱ mi ma da bøni'ą̱ rá hyax'ą̱ 'bestho.

8 Y nu habʉ xqui munts'i'ʉ mrá tøngu y ja mi zøni ndunthi ya ñot'i.

9 Nepʉ 'nara zi ts'ʉnt'ʉ mrá thuhu Eutico mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra t'ą̱hą̱ ngue'ą̱ ra cu Pablo xi bi ñą̱ ndunthi ya ora. Ne nu mi 'ñą̱hą̱ bi dagui desde rá hñu ra tøngu asta nja'ti. Y nu mri jʉts'i 'ñena ya xqui du.

10 Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi gą̱i ne bi 'yots'i ne bi hyʉfi nú'ą̱ ra zi ts'ʉnt'ʉ. Ne bi 'ñembabi ya cu:

—Oguí tsuhʉ, hinxa du, tetho.

11 Nepʉ nura cu Pablo bi yopa bøxa ma'na'qui habʉ xqui munts'i'ʉ. Ne bi hyeca ra thuhme pa bi zi'ʉ ra Mạca Nt'oxi, ne bi sigui bi ñạui ya cu asta mi hyats'i, nepʉ bi ma.
12 Y nu mi ts'ixa nú'ạ ra zi ts'ʉnt'ʉ ya mi te xá hño, ne gatho ya cu bi hñu yá mʉi ne bi johya.

Ra apostol Pablo bi ma de guehni Ntroa pa rí zønga Mileto

13 Nepʉ dá ncohe ga jʉhe ra motsa pa ga 'bɛt'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá nthɛheni ra cu Pablo ngu nú'ạ stí mạñhe, ngue'ạ nu'ạ́ bi beni da ma 'ñoua.
14 Nepʉ de guehni Asón dá nthɛhe, nepʉ nu'ạ́ bi gʉ ra motsa habʉ ndí ohe pa dá mahe mahyɛgui ja ra hnini Mitilene.
15 Ne de guehni rá hyax'ạ dá pøñhe pa dá tsøñhe gueta ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá tsøñhe ja 'nara dạnga hnini rá thuhu Samo nú'ạ ja ja rá hyo ra ndehe. Nepʉ ma dá coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá tsøñhe asta ja ra hnini Mileto.
16 Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini Efeso ngue'ạ himbi ne bi 'mʉ ndunthi ya pa ja ra hai Asia. Nu'ạ́ bi dạma nxøni pa da zøni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a ra ngo Pentecoste ya di 'bʉhni'ạ 'bʉ da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya ndạ de ra nijạ nuni Efeso

17 Ne de ya mi 'bʉhni Mileto ra cu Pablo bi mɛmpa ra noya ya ndạ de ra nijạ de guehni Efeso gue mi tø'mi nuni Mileto.
18 Ne nu'ʉ́ bá ehe habʉ mi 'bʉ ra cu Pablo, y nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ guí pa̱hʉ xá hño tengu ma 'mʉi con gue'ahʉ desde dá tsøhø de guecua ja ra hai Asia.

19 Stá pɛpabi ma zi Hmuhʉ con gatho ra hñoja̱'i, ne ndunthi ya 'mi'qui xa du ma mʉi asta stá nzoni co nú'ʉ ya nts'o'mʉi xa 'yøtca ya xodyo asta mi ne da hyogagui'ʉ.

20 Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahʉ nú'a̱ ra hño mri 'ñep'ahʉ. Ne xi dá u't'a'ihʉ ja ri hmunts'ihʉ ne ja ri nguhʉ.

21 Ne dá zo'a'ihʉ nú'ahʉ gyá xodyohʉ ne nú'ahʉ hingyá xodyohʉ pa gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ ja rá thandi Ajua̱, ne gui camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

22 Nubyá ra Ma̱ca Nda̱hi tsixcagui grá ma Jerusale, pe nixi dí pa̱di te ma grá thogui de guehni.

23 Hønsɛ dí pa̱di gue ja gatho nuya hnini habʉ drá ma, xicagui ra Ma̱ca Nda̱hi gue bí tøbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui.

24 Pe ni 'na de guehya hingui picagui, nixi tu ma mʉi, nixi ma te hindí tsu ga 'bɛdi ngue'a̱ hinte di muui, qué go ga juata ra 'bɛfi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura 'bɛfi'a̱ gue'a̱ ga ma̱nga ra hoga noya de rá da̱nga hma̱te Ajua̱.

25 Ha nubyá dí pa̱di xá hño gue nú'ahʉ stá xi'ahʉ hanja ri manda Ajua̱, ya hingui ma gui yopa hyandgahʉ ma'na'qui.

26 Nubyá dí ne ga xi'ahʉ gue nuga ya hinte dí tha̱di de gue'ahʉ.

27 Ngue'a̱ nuga ya stá xi'ahʉ gatho nú'a̱ xa 'ñutcagui Ajua̱ de nú'a̱ beni'a̱, ne hinte stá cøñ'ahʉ.

28 Hangue nu'a̱ dí xi'ahʉbya, nsusɛhʉ, ne suhʉ

gatho nú'ʉ ya gamfri xa 'yɛnt'a'ihʉ ja ri 'yɛhʉ ra
Mạca Ndạhi nú'ạ xa hñʉx'ahʉ pa gui suphʉ rá nijạ
ra Zidada nú'ạ xa dai co rá mạca ji.
29 Nuga dí pạdi xá hño gue de xcrá ma de guecua
ma da 'ñepʉ 'raya ts'ojạ'i nú'ʉ to'o da ne da huata
gatho ya gamfri de ra nijạ, nja ngu 'nara miñ'o
hinda pumba ni 'nara dɛti.
30 Ne ma da 'mʉpʉ 'ra de gue'asɛhʉ ma da xi'ahʉ
ya nt'udi nú'ʉ hingo majuạni pa da 'ueca ya gamfri
da zits'i.
31 Hangue xi da nsuhʉ, ne beñhʉ gue nuga
stá zo'ahʉ hñu njɛya ma pa ra xuui, ne asta stá
zont'a'ihʉ cada 'na de gue'ahʉ.

32 Nubyá zi cuhʉ, ra Zidada da max'ahʉ, ne da
te't'a ri jamfrihʉ co rá mạca noya'ạ, ne da 'ra'ahʉ
gatho nú'ạ xa ñạ'tuabi da umbi gatho nú'ʉ to'o yá
mɛti'ạ.
33 Nuga hinto stá apa ra bojạ pa guecsɛhɛ, nixi
hinto stá api te ga he.
34 Ngue'ạ nuga ngu xcá pạsɛhʉ stá mpɛfi co ma
'yɛ pa stá tsʉdi nú'ạ dí honi pa gueque ne pa nú'ʉ
ndrí 'ño'be.
35 Nzạntho stá u't'ahʉ gui 'yøthʉ ngu stá øt'e,
gui mpɛhʉ pa gui faxhʉ nú'ʉ to'o othobi, ne gui
bembabihʉ nú'ạ bi mạnga ra Zidada Jesu ne bi
'ñena: “Ma'na njạpi nú'ạ to'o ri uni que nú'ạ to'o
hạni.”

36 Nepʉ mi uadi bi mạnga njabʉ ra cu Pablo,
bi ndandiñạhmu gatho ya cu, ne bi 'yapabi Ajuạ
mahyɛgui.
37 Nepʉ gatho ya cu bi nzoni ne bi hyʉfi ra cu
Pablo ne bi zʉ'tsua rá hmi,

38 ngue'ạ xi mi tu yá mʉi co nú'ʉ ya noya xqui mạñ'ạ gue ya himi ma da yopa hyandi ma'na'qui. Nepʉ bi ma bá eni'ʉ ja ra motsa pa bi nets'i ne bi ma.

21

Bi ma Jerusale ra apostol Pablo

1 Dá 'ueguehe de ya cu dá mahe co ra motsa manjuạntho asta ja 'nara zi xɛca hai rá thuhu Cos bí o madetho ra ndehe. Nepʉ rá hyax'ạ dá thohe ja ma'na ra hai rá thuhu Roda bí o madetho ra ndehe nehe. Ne de guehni dí mahe ja 'nara hnini rá thuhu Patara bí ja ja rá hyo ra ndehe.

2 Nepʉ de guehni Patara dá tsʉhe 'nara motsa mri ma pa Finicia dá mahe con gue'ạ.

3 Ha nu de ndí pahe ja ra ndehe dá hanthe ra hai Chipre mi ja lado ngạhạ, ne dá siguihe asta dá tsøñhe Siria, ngue'ạ nú'ạ ra motsa ndrí 'ñohe mi ma da zogui nú'ạ mri ndude ja ra hnini Tiro nú'ạ bí ja ja rá hyo ra ndehe, ja dá cạheni.

4 Ne ma dá tsʉheni ya gamfri, ne dá 'bʉheni yoto ma pa con gue'ʉ. Ha nu'ʉ́ bi xipa ra cu Pablo gue hinda ma pa Jerusale ngue'ạ ra Mạca Ndạhi xqui xipi'ʉ te ma da thoguini.

5 Pe nu mi uadi nú'ʉ yoto ma pa, dá mahe con gatho ya gamfri, ya 'bɛhñạ ne ya bạtsi, dá pøñhe de ra hnini pa bi nexcahe ja ra motsa, ne dá ndandiñạhmuhe gatho ja ra ñanthe pa dá apabihe Ajuạ.

6 Nepʉ dá edihe ya cu dá nhyʉfihe 'na ngu 'na, ne dá pøxhe ja ra motsa dá mahe. Ha nu'ʉ́ bi menga ja yá ngu.

7 De guehni Tiro dí mahe ja ra hnini Tolemaida.
Ja dá zɛnguaheni ya cu, y dá 'bʉheni 'na pa con
gue'ʉ.
8 Nepʉ rá hyax'ą dá thohe pa dí mahe ja ra hnini
Cesarea. Y ja mi 'bʉhni ra cu Lipe nú'ą mi mąmba
rá noya Ajuą ne mi 'na de gue nú'ʉ yoto ya ndą de
ra niją, hangue ja dá ma dá oxheni ja rá ngu.
9 Nú'ą ra cu Lipe mi pɛ'tsa goho yá t'ixu, y nu'ʉ́
hinxqui nthąti, y mi ñą co rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi.
10 Ne dá 'bʉheni 'raya pa, ne bi zøhø 'nará 'mɛhni
Ajuą mrá thuhu ra Agabo xqui 'ñehe de Judea.
11 Bá ehe pa e da c'ąscahe, ne bi hñąmba rá ngʉt'i
ra cu Pablo, nepʉ con gue'ą bi du'tasɛ yá ua ne yá
'yɛ, ne bi 'ñena njaua:
—Rá Mąca Ndąhi Ajuą ena gue ya xodyo de
guehni Jerusale ma da du'ta njaua nú'ą to'o rá mɛti
nuna ngʉt'iną, ne da 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ya ją'i nú'ʉ
hingyá xodyo.
12 Nu ndá øhe njabʉ nuje ne ya cu de guehni
Cesarea dá bąntebihe ra cu Pablo gue hinda ma
Jerusale.
13 Nepʉ nura cu Pablo bi dądi ne bi 'ñena:
—¿Pa te guí zoñhʉ? Hønsɛ guí jacjʉ da du ma mʉi
nehe. Nuga ya dí 'bʉi pa da thogagui de guehni
Jerusale po rá thuhu ma zi Hmu Jesu, y hingue
hønsɛ pa dra thu'tcagui.
14 Pe himbi za dá hącuahe ra cu Pablo pa da
ma de guehni, ne ya hinte dá mąñhe, hønsɛ dá
embabihe:
—Nu'bʉ́ dá t'øt'a ngu nú'ą rá paha ma zi Hmuhʉ.
15 Ne de gue'ą dá hñocje dá mahe pa Jerusale.
16 Ne bi dɛngahe 'raya cu de guehni Cesarea, y
'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Nasó mrá me Chipre,

ya mi pɛ'tsa ndunthi ya jɛya xqui gamfri ra Zidada Jesu. Y mi ja rá ngu nuni Jerusale hangue bi zixcahe pa duá 'bʉheni con gue'ą.

Ra apostol Pablo bi c'ą'tsa ra apostol Cobo

17 Y nu ndá tsøñhe Jerusale ya cu de guehni bi 'racje 'nara hoga 'ñehe.
18 Ha nurá hyax'ą ra cu Pablo bi ma con guecje pa dá c'ą'tshe ra cu Cobo, ne ja mi 'bʉhni gatho ma'ra ya dąnga cu de ra niją.
19 Nura cu Pablo bi zɛngua'ʉ, ne bi metuabi gatho nú'ą xqui 'yøt'e co rá ts'ɛdi Ajuą pa bi gamfri nú'ʉ ya ją'i hingyá xodyo.
20 Y nu mi 'yøde njabʉ'ʉ, bi xøcambeni Ajuą, ne bi 'ñemba ra cu Pablo:
—Nde'bʉ zi cu, pe ya guí pądi gue ya 'motho de ma mixodyohʉ ya xa gamfri ra Zidada Jesu, pe nu'ʉ́ mą gue mahyoni da t'øt'e ngu nú'ą mąnga rá ley ra Moise.
21 Ne xa sipabi'ʉ gue nú'i guí utuabi nú'ʉ ma'ra ma mixodyohʉ bí 'bʉ ja ma'ra ya hai gue hinda 'yøt'a ngu nú'ą mąnga rá ley ra Moise. Nehe nu'ʉ́ ena gue xcá xipabi'ʉ gue hinda hñu'tsua nú'ą ra seña yá bątsi, ne hinda 'yøt'a ngu nú'ʉ ma nząihʉ.
22 Xibya, ¿te ga øthʉ? Ngue'ą nu sta bądi ya ją'i gue guí 'bʉcua ma da munts'i gatho'ʉ.
23 Hangue ma'na xá hño 'yøt'a núna ma ga xi'ahe: De guecjʉua 'bʉcua goho ya cu mahyoni da 'yøt'a 'nara hñą'ti bi ñą'tuabi Ajuą.
24 Tsits'i rí mɛ ua nxʉqui con guehyʉ ngu yá nząi ma mixodyohʉ, ne ju'tuabi yá gasto. Nepʉ nu'ʉ́ da za da 'ñąxi. Y njabʉ hą, da bądi gatho ma mixodyohʉ gue hinga majuąni nú'ą xa sipabi'ʉ

gue go xcá manda njabʉ. Y njabʉ da bạdi'ʉ gue ne'i guí øt'e ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise.

25 Pe nú'ʉ ya gamfri hingyá xodyo, ya stá opabihe gue hinga mahyoni da 'yøt'e ngu ma nzạihʉ, hønsɛ gue nu'ạ mahyoni da 'yøt'e, hinda zi ra ngø nú'ạ xa hñạ'tua ya c'oi, nixi yá ji ya mbo'oni, nixi nú'ʉ ya mbo'oni xa hmi'tua yá 'yʉga hinxa 'bømba yá ji, ne ni 'na de gue'ʉ hinda hñuxui 'nara 'bɛhñạ nú'ạ hingue xi rá 'bɛhñạ.

Bri jʉ ntsʼạhni ra apostol Pablo ja ra ndạnijạ

26 Nu'bʉ́ rá hyax'ạ ra cu Pablo bi zixa nú'ʉ goho ya cu pa dua nxʉca mahyɛgui con gue'ạ ngu yá nzại ya xodyo. Ne 'mɛfa bi yʉt'a ja ra ndạnijạ pa bi unga nt'øde ha'mʉ da ua yá pa de ra nsʉqui, ne ha'mʉ da dat'a ra pa da unga yá hñạ'ti nú'ʉ ya cu'ʉ.

27 Pe ya mi ma da uadi nú'ʉ yoto ma pa de ra nsʉqui, 'raya xodyo me Asia bi hyanda ra cu Pablo gue mi o mbo ra ndạnijạ. Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yʉ'ta ya jạ'i pa bi japi bi ñʉnts'i, nepʉ bi gʉ ra cu Pablo.

28 Ne nu'ʉ́ xi mi mafi mi ena:

—¡Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, faxcaheua! Nuna guehna ra 'ñøhø 'yo habʉraza ʉ'ta ya jạ'i da ñạma'ñʉ de ma hninihʉ ne de ma leyhʉ ne de ma nijạhʉ. Ha nubyá xa cʉ'ta 'raya me Grecia ja ma nijạhʉ, núyʉ hindi 'ñepi da yʉt'i, y hønsɛ ri ts'onga ma mạca nijạhʉ.

29 Mi mạnga njabʉ'ʉ ngue'ạ xqui hyandi'ʉ ra cu Pablo ja ra hnini mri 'ñoui ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'ʉ́ mi hu yá mʉi gue go gue'ạ xqui zixa ra cu Pablo ja ra nijạ.

30 Hangue gatho ra hnini bi njʉts'i, ne gatho mri nest'ihi'ʉ habʉraza mbrí 'ñehe. Nepʉ bi gʉ ra cu

Pablo ne bi gʉt'i pa bi pøni de ra nija̱, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nija̱.

31 Ne nu'ʉ́ mi 'ramanu pa xa da̱ma hyo. Pe bi 'yøde ra da̱nga nda̱ gá soldado gue gatho ra hnini de Jerusale xqui njʉts'i.

32 Hangue nú'á̱ bi munts'a gatho yá soldado ne ma'ra ya nda̱ gá soldado, ne bi ma hnest'ihi pa habʉ xqui munts'a ya ja̱'i. Nepʉ ngu mi hyanda ya ja̱'i ra da̱nga nda̱ gá soldado bi zøni mi zi yá soldado, ra ora'a̱ ya himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo.

33 Hangue nura da̱nga nda̱ gá soldado bi gʉ nts'a̱hni ra cu Pablo ne bi manda dra tha̱t'i co yoho ya cadena, nepʉ 'mɛfa bi 'ñani to'o mi gue'a̱ ne te xqui 'yøt'e.

34 Nu'bʉ́ nuya ja̱'i xi mi thø ya hmafi ne 'rama'na'ño mi ma̱ñ'ʉ, hangue njabʉ himbi za bi ba̱di ra da̱nga nda̱ gá soldado de nú'a̱ xqui nja ngue'a̱ mi mantho'ʉ. Hangue ma'na xá hño bi manda da ts'ixa ra cu Pablo asta ja ra cuarte.

35 Ha nu mi zøni ja ra 'rendo de ra cuarte ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'a̱ xi mi ne da na'mbabi ya ja̱'i.

36 Ngue'a̱ gatho ya ja̱'i mri 'bɛfa mi mantho mi ena:

—¡Dá tho nura 'ñøhø'a̱!

Ra apostol Pablo bi ma̱ de rá jamfri

37 Ne de mi ma da jʉ'ta mbo ra cuarte, ra cu Pablo bi 'ñemba ra da̱nga nda̱ gá soldado:

—¿Ha hingui 'raca nsɛqui ga ña̱ ts'ʉ?

Ha nura da̱nga nda̱ gá soldado bi 'ñembabi:

—A, xi guí pa̱di gui ña̱ dega griego.

38 Nu'bʉ́ hingo gue'a'i grá me Egipto nú'ą̱ to'o bi
'yøt'a 'nara tuhni ya pɛ'tsa ya pa, ne bi zixa ja ra
mbonthi nú'ʉ goho 'mo ya 'yøt'atuhni.
39 Nepʉ nura cu Pablo bi dą̱di ne bi 'ñembabi:
—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso nú'ą̱ ra
dą̱nga hnini de ra hai Cilicia. Ne dí bą̱nte'ibya gui
'raca nsɛqui ga zofo nuyʉ ya ją̱'i 'bahni.
40 Nepʉ nú'ą̱ ra dą̱nga ndą̱ gá soldado bi umba
nsɛqui da ñą̱. Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi 'mai ja ra 'rendo
ne bi 'ñutua ra seña ya ją̱'i co rá 'yɛ pa da go'ta yá
ne, ne ya hinto bi ñą̱. Ha nura cu Pablo bi ñą̱ dega
ebreo ne bi 'ñembabi'ʉ:

22

1 —Nú'ahʉ ma cu'ihʉ guí 'bahʉbʉ, ne nú'ahʉ gyá
ndą̱hʉ de ma nijąhʉ, 'yøhʉ núna ma ga xi'ahʉ pa
gui pą̱hʉ te rá 'bɛ nú'ą̱ stá øt'e.
2 Ha nu mi 'yøde'ʉ gue ra cu Pablo bi ñą̱ca ebreo
ngu'ʉ, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura cu Pablo bi
'ñena:
3 —Nuga drá xodyo nehe ngu'ahʉ, ne duá 'bʉi
ja ra hnini Tarso de ra hai Cilicia, pe ja stá te de
guecua Jerusale. Ne stá nxadi ja rá hmanda nú'ą̱
ra xahnate rá thuhu ra Gamalie. Y nú'ą́ bi 'ñutcagui
xá hño te rí bønga rá ley ndu ma dadahʉ. Nzą̱ntho
xi stá pɛpabi Ajuą̱ con gatho ma mʉi, ngu nú'ą̱ guí
øthʉ nehe mapaya.
4 Nuga rá mʉdi ndrí ʉtsa nú'ʉ to'o mi camfri rá
noya Ajuą̱, asta ndí ho nehe. Ne ndí tsixa dega
nthu'ti ja ra fadi ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñą̱.
5 Nura dą̱nga ndą̱ gá macją̱ ne numa ndą̱hʉ de
ma nijąhʉ da za da mą̱nga núbya gue nú'ʉ́ bi 'raca
nsɛqui co 'nara hɛ'mi pa dá hą̱'tsuahmą̱ nú'ʉ ma

mixodyohʉ de guehni Ndamasco pa da hñe'ti'ʉ. Nuga ndrá mahmạ̄ pa guehni pa ma ga honga nú'ʉ xqui gamfri rá noya Ajuạ̄ pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

Ra apostol Pablo mi pede de hanja bi gamfri (Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 Pe de ndí ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá thạ̄mfri bi gobgatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huɛxqui nts'ɛdi.
7 Nepʉ nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: “Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'øtca ra nts'o'mʉi?”
8 Nepʉ nuga dá ambabi njaua: “¿To'o'i, zi Hmu?” Nepʉ bi 'ñengagui: “Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guí hongui pa gui 'øtcagui ra nts'o'mʉi ngue'ạ̄ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui”, bi 'ñengagui.
9 Nehe nú'ʉ ndrí 'ño'be bi hyanda nú'ạ̄ ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ʉ́ himbi 'øde nú'ạ̄ ra noya bi zocagui.
10 Ha nuga dá ambi nú'ạ̄ to'o bi zoqui ne dá embabi: “Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga øt'ebya?” Ha nu'ạ́ bi 'ñengagui: “'Bai ne sigui ri 'ñu pa grí ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'ạ̄ mahyoni gui 'øt'e.”
11 Y co nú'ạ̄ ra ñot'i'ạ̄ bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepʉ nú'ʉ ndrí 'ño'be go gue'ʉ bi gʉncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

12 Ne de guehni ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi øt'a gatho nú'ạ̄ mạ̄nga ra ley, ne

gatho nú'ʉ ma mixodyohʉ mbi 'bʉhni Ndamasco mi ñą xá hño de gue'ą.

13 Y nu'ą́ bi ma bá c'ąscagui, ne mi zøni bi 'ñengagui njaua: “Zi cu Saulo, hñąnga ri thandi ma'na'qui.” Ne 'bestho ra ora'ą bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni.

14 Nepʉ nu'ą́ bi 'ñengagui: “Ajuą nú'ą mi xøcambeni ndu ma dadahʉ go gue'ą xqui huahn'a'i desde ra mʉdi pa gui pątua rá paha'ą, ne pa gui hyandua rá T'ʉ'ą nú'ą to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa gui 'yøtua rá noya'ą nu sta zo'a'i.

15 Ngue'ą go nu'i ma gui damajuąni ja gatho ya ją'i habʉraza de nú'ą xcá hyandi ne xcá 'yøde.

16 Xibya, ¿te rá 'bɛ guí tø'mi? Nxøni maha gui nxistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui.”

Ra apostol Pablo bi mą hanja xqui 'bɛhna da zofo ya ją'i hingyá xodyo

17 Nepʉ dá penga pa Jerusale ne dá cʉt'a ja ra ndąniją pa dá apabi Ajuą, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i.

18 Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: “Nxøni dąma øni de guecua Jerusale, ngue'ą nuya ją'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'ą ma gui damajuąni de gueque.”

19 Hangue nuga dá embabi: “Ma zi Hmu'i, nu'ʉ́ pądi xá hño gue nuga ndí cʉt'a mbo ja gatho ya niją, ne ndí tsixa fadi nú'ʉ to'o mi camfri'i ne ndí tsʉhni, ne ndí na'mbabi.

20 Ne nu mi mfanga rá ji ri hoga mɛfi ra cu Teba nú'ą mi damajuąni de gue'e, nequi ndí 'bʉhni nehe, ne xi dá ho nú'ą bi t'ø'tuabi'ą. Ne go ndí supabi yá dutu nú'ʉ ya hyote.”

21 Pe nura Zidada bi 'ñengagui: “Grí ma, ngue'ạ
ma ga pɛn'a asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá xodyo pa
gui zofo'ʉ.”

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'yɛ ra dạnga ndạ gá soldado

22 Hønsɛ gue'ʉ ya noya bi za bi mạnga ra cu
Pablo, ngue'ạ ra ora'ạ bi mʉdi bi mafi gatho ya jạ'i
ne mi ena njaua:
—¡Nuni dí 'ñepi da tho ngue'ạ ya hindi 'ñepi da
nte!
23 Ha nuya jạ'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne
asta mi pants'a yá dutu ne mi føta ya hai co yá cuɛ.
24 Nepʉ nura dạnga ndạ gá soldado bi manda da
jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte, ne bi manda dra fɛt'i
pa da mạhmạ te ma ts'oqui xqui 'yøt'e, pa njabʉ da
bạdi hanja mi pø yá cuɛ ya jạ'i con gue'ạ.
25 Pe nu mri thạt'a ra cu Pablo pa dra fɛt'i, nu'bʉ́
bi 'ñembabi 'nara ndạ gá soldado mi 'bahni:
—¿Ha gue xá hño gui fɛthʉ 'nara 'ñøhø me Nroma
nixi hinxcá pạhʉ 'mɛt'o ua xi xa 'yøt'a 'nara ts'oqui
ua hina?
26 Ha nu mi 'yøde njabʉ ra ndạ gá soldado, bi ma
bá xipa ra dạnga ndạ gá soldado ne bi 'ñembabi:
—Jamasu nú'ạ ma gui 'yø'tua nú'ạ ra 'ñøhø,
ngue'ạ nu'ạ́ ra me Nroma.
27 Nepʉ ra dạnga ndạ gá soldado bi ma bá tsʉdi
ra cu Pablo ne bi 'yambabi:
—¿Ha gue xi majuạni grá me Nroma?
Ra cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hạhạ, majuạni.
28 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá soldado bi 'ñembabi
njaua:

—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra bojạ pa bi za dá me Nroma.
Ha nura cu Pablo bi 'ñembabi:
—Pe nuga drá mengu desde dá 'bʉi.
29 Ne nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ to'o mi ma xa mɛthmạ ra cu Pablo, nú'ʉ́ 'bestho bi 'uegue de gue'ạ. Ne ra dạnga ndạ gá soldado mi bạdi gue xi majuạni mrá me Nroma, bi ntsu ngue'ạ xqui manda dra thạt'i.

Ra apostol Pablo mi ñạ ja yá thandi ya hmunts'a ndạ gá xodyo

30 Nepʉ rá hyax'ạ ra dạnga ndạ gá soldado bi 'yøt'e pa da nja ra nthanthyạ pa da bạdi hanja xqui ñạpabi ya xodyo ra cu Pablo. Hangue bi manda da thạcua ya cadena nú'ʉ mi thạt'a ra cu Pablo ne bi zohna gatho ya ndạ gá macjạ ne gatho ya ndạ gá xodyo pa da munts'i. Nepʉ bri pønga ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'ʉ.

23

1 Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi hyanda gatho ya ndạ gá xodyo xqui munts'ini ne bi 'ñembabi:
—Ma cu'ihʉ, nuga nzạntho stá 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ co ma mfeni xá nt'axi asta mapaya.
2 Nu'bʉ́ ra Ananía nú'ạ mrá dạnga ndạ gá macjạ bi 'bɛpabi nú'ʉ mi 'bahni guetbʉ ra cu Pablo da mɛ'tua rá ne.
3 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi 'ñemba ra dạnga ndạ gá macjạ:
—¡Ajuạ ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagrá yohmi! Pa gue'ạ guí hupʉ gui 'yangagui te stá øt'e ngu mạnga ra ley. Nu'bʉ́, ¿hanja hinguí øt'e ngu mạnga ra ley, gue hønsɛ go grí manda da hnabgagui?

4 Ha nu ma'ra ya ja̱'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabʉ gui tha̱tuabi rá da̱nga macja̱ Aju̱a̱?

5 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Ma cu'ihʉ, nuga hinduí pa̱hma̱ha̱ ua go guehni ra da̱nga nda̱ gá macja̱. Stá pa̱hma̱ hinstá ma̱ njabʉ, ngue'a̱ ma̱nga ja ra Ma̱ca T'ofo njaua: "Oxqui ña̱ma'ñʉ de ni 'nari nda̱ de ja ri hnini."

6 Nepʉ ra cu Pablo bi ba̱di gue 'ra de gue'ʉ myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo. Hangue bi 'ñenga nts'εdi:

—Ma cu'ihʉ, nuga nequi drá fariseo ne drá t'ʉ de ya fariseo. Hangue nubyá xuá ts'igagui pa guecua hønsε ngue'a̱ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du.

7 Nu de mi ma̱nga njabʉ ra cu Pablo, ya fariseo ne ya saduceo bi mʉdi bi ntsanoya'ʉ, ne bi hyegue 'ra 'nambʉ.

8 Ngue'a̱ nuya saduceo ena gue nú'ʉ xa du ya hinda ma da yopa nte, ne ena gue hingui 'bʉ ya εnxε, nixi ya nda̱hi. Pe nuya fariseo ha̱, camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du, ne camfri gue 'bʉi ya εnxε ne camfri gue 'bʉ ya nda̱hi.

9 Nepʉ xi bi mʉ ra mahni'ʉ. Y nura ora'a̱ bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'ʉ myá fariseo ne bi 'ñena:

—Nuna ra 'ñøhø hinte ma ts'oqui dí tsʉtuahʉ. Xi'bʉ xa zofo 'nara nda̱hi o 'nara εnxε, hingui tsa ga nø'tuahʉ rá ts'εdi Aju̱a̱.

10 Ha nu'ʉ́ co yá cuε xi mri mantho, hangue ra da̱nga nda̱ gá soldado xi bi ntsu ngue'a̱ mi hu rá mʉi gue nú'ʉ́ ma xa hyo ra cu Pablo. Hangue bi

manda dua ts'i ya soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'yɛ ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.

11 Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofo ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'ạ ngu xcá damajuạni de gueque nuua Jerusale, njabʉ ma grí damajuạni de gueque nuni Nroma nehe.

Yá ncontra ra apostol Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'ʉ pa da hyohmạ'ạ

12 Ha nurá hyax'ạ 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohmạ ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'ạ xqui 'yɛ'mbabi'ʉ.

13 Mi thogui ñote ya 'ñøhø nú'ʉ to'o xqui mɛ'tsa nú'ạ ra cohi'ạ.

14 'Mɛt'o bi ma bá c'ạ'tsa ya ndạ gá macjạ ne yá ndạxjua ndạ ya xodyo, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsihe asta hinga hohe ra Pablo.

15 Ha nubyá nu'ahʉ ne ma'ra ya ndạ de ma hmunts'a ndạhʉ 'yaphʉ ra dạnga ndạ gá soldado gue rixudi dua tsin'ahʉ'ạ ja ri thandihʉ. Gui 'ñemfʉ gue guí ne gui pạhʉ xá hño de nú'ạ xa 'yøt'ạ. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de guecua.

16 Pe nu 'nará 'bɛdatsi ra cu Pablo bi bạdi gue mi t'ɛcua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte.

17 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi zohna 'na de ya ndạ gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra dạnga ndạ gá soldado nuna ts'ʉnt'ʉnạ, ngue'ạ hạ 'raya noya da xipabi.

18 Hangue nura ndạ bi zi'tsua ra dạnga ndạ nú'ạ
ra ts'ʉnt'ʉ, ne bi 'ñembabi:
—Nú'ạ ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a
nuna ts'ʉnt'ʉ ngue'ạ ne da xi'a'i 'raya noya 'nạ.
19 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá soldado bi mipa rá
'yɛ ra ts'ʉnt'ʉ ne bi zixa 'nambʉ pa bá ambasɛ ne bi
'ñembi:
—¿Te 'mɛ guí ne gui xicagui?
20 Ha nú'ạ ra ts'ʉnt'ʉ bi 'ñembabi:
—Ya xodyo xa 'yøt'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i
ra favo gui pɛmpa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá
hmunts'a ndạ'ʉ, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'ʉ́ ne da
bạdi xá hño nú'ạ te xa 'yøt'e.
21 Pe oxqui camfri nú'ạ da xi'a'ʉ, ngue'ạ ngu ñote
ya 'ñøhø acate, ne xa mạ gue hinda ñuni nixi da
ntsithe asta hinda hyo ra Pablo. Nubyá nu'ʉ́ hønsɛ
tø'mtho nú'ạ go gui mạngue.
22 Nepʉ nura dạnga ndạ bi 'ñehui nú'ạ ra ts'ʉnt'ʉ
ne bi hyu'mba ra hñạ ne bi 'ñembi:
—Oto xqui xipabi de nú'ạ gá xicagui.

Ra apostol Pablo bi 'bɛhni pa ja ra ndạ Feli

23 Hangue nura dạnga ndạ bi zohna yoho ya
ndạ gá soldado ne bi 'bɛpabi gue da hñoqui co yo
nthebe ya soldado dega 'ñoua, ne má hñu'rate ma
'rɛt'a ya soldado dega ntøgue, ne má yo nthebe ya
soldado co ya lansa, pa da ma'ʉ ja ra hnini Cesarea
nzʉnga gʉto nxuui.
24 Nehe bi manda gue da t'umbabi 'na yoho ya
fani ra cu Pablo pa da ma ntøgue, ne da ts'its'i, pe
xi dra su xá hño pa dra dapabi ra Feli nú'ạ mrá ndạ
ja ra hai Cilicia.

25 Nehe bi t'umba 'nara t'ofo ya ndạ gá soldado
pa da umba ra ndạ Feli, habʉ mi enga njaua:
26 “Núga drá Claudio Lisia, dí zɛngua'i, nu'i hoga
ndạ Feli.
27 Nuna ra 'ñøhø rá thuhu ra Pablo bi gʉ ya
xodyo ne mi ma da hyohmạ. Pe nuga dá pạdi gue
ra me Nroma, hangue dá ñạniga co ma soldado.
28 Nuga ndí ne ga pạdi hanja mi ñạpabi'ʉ,
hangue dá tsixhe ja yá thandi yá hmunts'a ndạ'ʉ.
29 Ne nú'ạ dá pạdi gue mi ñạpabi de yá leysɛ'ʉ,
hingo te xqui 'yøt'e de ma leyhʉ pa xa tho nixi pa
xa jothmạ fadi.
30 Pe nuga bi sicagui gue nuya xodyo mi ne
xa 'yaqui pa xa hyohmạ'ʉ, hangue 'bestho dá
pɛn'abʉ'ạ. Ne dá xipabi nú'ʉ to'o ri ñạpabi gue da
ñạpabi ja ri thandi nú'ạ xa 'yøt'e. Gue'ạ mi ja te ga
xi'a'i. Nzɛnguathohʉ.”
31 Nu'bʉ́ ya soldado bi 'yøt'a ngu nú'ạ bri 'bɛpabi,
bi zixa ra cu Pablo dega xuui asta ja ra hnini
Antipatri.
32 Ha nurá hyax'ạ ya soldado nú'ʉ mi 'ñoua bi
menga pa ja ra cuarte, ha nú'ʉ mi pa ntøgue bi
thoguiui ra cu Pablo.
33 Ha nu mi zønga Cesarea bi t'umba ra t'ofo ra
ndạ Feli, ne ra cu Pablo bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ'ạ.
34 Ha mi uadi bi hñe'ta nú'ạ ra t'ofo ra Feli bi
'yambabi habʉ mrá mengu. Ha nu mi xipabi gue
mrá me Cilicia,
35 nu'bʉ́ bi 'ñembabi:
—Ma ga ø te gui mạ nu sta 'ñepʉ nú'ʉ to'o ri
ñạp'a'i.
Nepʉ bi manda gue dra su xá hño ja nú'ạ ra ngu
habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra ndạ Erode.

24

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Feli

1 De ya mi pɛ'tsa cʉt'a ma pa mi 'bʉhni ra cu
Pablo nuni Cesarea, bi zønga ra dạnga ndạ gá
macjạ nú'ạ mrá thuhu ra Ananía co 'rayá ndạxjua
ndạ ya xodyo, ne mi 'ñoui'ʉ 'nara pønjyạ mrá thuhu
ra Tértulo, bi zøñ'ʉ pa da ñạpa ra cu Pablo ja ra ndạ
Feli.
2 Nepʉ bá ts'i ra cu Pablo pa bi nja ra nthanthyạ
ja rá thandi ra Feli, y ra Tértulo bi mʉdi bi ñạte ne
bi 'ñembabi ra Feli:
—Dí jamạdi'ihe, ma hoga ndạ'ihe, ngue'ạ stá
pɛ'tshe 'nara hoga'mʉi ne hinto stá ntuñhe. Po ri
dạnga mfats'igue xa 'mʉi xá hño ma hninihe.
3 Gatho nuya ya hño xcá 'yøt'e de guecua ne
habʉraza, guehna 'nara dạnga jamạdi dí 'ra'ahe,
nú'i ma zi hoga ndạ'i Feli.
4 Pe pa hinga hạc'ahe ri 'bɛfi, dí bạnte'ihe gui øtca
ra favo gui hñuxa nt'øde 'na zi ora de núna ma ga
xi'ahe.
5 Nuje stá hanthe gue nuna 'ñøhøni gue nuyá
noya mạ 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ño habʉraza
xa heca ya xodyo, ne dí pạhe gue go guehni 'nara
ndạ de nú'ạ ra hmunts'i rá thuhu nasareno.
6 Nuní mi ne xa ts'onga ma nijạhe ngue'ạ ya
mi tsixa 'raya jạ'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá
jʉhe ne ndí ne stá nhyanthyạhe con gue'ạ ngu nú'ạ
mạnga ma leyhe.
7 Pe nura dạnga ndạ gá soldado rá thuhu ra Lisia
bi yʉt'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahe
nuna ra 'ñøhø.
8 Nepʉ nu'ạ́ bi mạ gue nú'ʉ to'o mi ne da ñạpa
nuna ra 'ñøhø gue da 'ñehe pa guecua pa da e da

ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambasɛ pa gui pa̱di hanja dí ña̱phe.
9 Gatho nú'ʉ ya xodyo mi 'bʉhni mi eñ'ʉ gue xi majua̱ni nú'a̱ mi ma̱nga ra Tértulo.
10 Nepʉ nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da ña̱, hangue nura cu Pablo bi mʉdi bi ña̱ ne bi 'ñena:
—Con gatho ra paha ma ga ma̱ ja ri thandi nú'a̱ te stá øt'e, ngue'a̱ dí pa̱di gue ya øt'a ndunthi ya jɛya grá nda̱ de nuna hnininа̱.
11 Da za gui 'ñani pa gui pa̱di gue nuga ja øt'a 'rɛt'amayoho ma pa dá tsønga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Ajua̱.
12 Ne hinto xa zʉcagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zʉqui dí ʉ'ta ya ja̱'i ja ra nda̱nija̱, nixi ja ma'ra ya nija̱, nixi ja ra hnini.
13 Nuyʉ ya ja̱'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'a̱ te gra ña̱pcagui.
14 Nuga ma xi ga xi'a'i nú'a̱ majua̱ni. Nuga dí pɛpabi nu Ajua̱ nú'a̱ mi pɛpa ndu ma dada, ne drí dɛna 'nara 'ra'yo jamfri nú'a̱ ma̱nyʉ gue hinga majua̱ni. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'a̱ xa t'ofo ja rá ley ra Moise, ne nú'a̱ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajua̱.
15 Nuga dí camfri nehe ngu camfriyʉ gue Ajua̱ da 'øt'e pa da yopa nte nú'ʉ xa du, ngu ya hoja̱'i ngu ya ts'o'mʉi.
16 Hangue nza̱ntho stá øt'a ra ts'ɛdi ga 'bʉi xá hño co 'nara hoga mfeni ja rá thandi Ajua̱ ne ja yá thandi ya ja̱'i.
17 Øt'a 'raya jɛya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hña̱'ti.

18 Guehna ndí øt'a ja ra ndạnijạ ha bi zø 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zʉcni ya stí nxʉqui ngu yá nzại ma jạ'ihe, hingue bi zʉcni co 'nara hmuntsjạ'i ndí ʉ'ti pa da ñʉnts'i.

19 'Bʉ nú'ʉ ya xodyo me Asia xa zʉcagui gra øt'a 'nara ts'ocate, nu'bʉ́ go guehmạ'ʉ di ñạpcagui, hingo nuyʉ.

20 Dá mạnga núyʉ ua bi zʉtca 'nara ts'ocate nú'bʉ dá 'ba ja yá thandiyʉ ne ja yá thandi ma'ra ya ndạ de ra hmunts'a ndạ gá xodyo.

21 Hønsɛ nu'ạ dá mạ ja yá thandiyʉ dá ena njaua: “Nubya xcá ñạpcaguihʉ hønsɛ ngue'ạ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du.”

22 Ra Feli ya mi pạdi xá hño de yá jamfri nú'ʉ to'o xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y nu'ạ́ bi zoguitho njabʉ de nú'ạ mi mạñ'ʉ, ne bi 'ñena:

—Nu sta zøhø ra dạnga ndạ gá soldado ra Lisia gue'bʉ ma ga yopa øthʉ ra nthanthyạ pa ga pạdi xá hño de nú'ạ guí mạñhʉ.

23 Nepʉ ra Feli bi 'bɛpabi 'nara ndạ gá soldado gue da su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne da umba nsɛqui nú'ʉ yá jạ'i'ạ da c'ạ'tsi ne da umbi nú'ạ te da hyoñ'ạ.

24 Nepʉ ya xqui tho 'raya pa, bi yopa zøhø ra ndạ Feli mri 'ñoui rá 'bɛhñạ mrá thuhu ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra Feli bi manda bi ts'i'tsua ra cu Pablo pa bi 'yøde'ʉ bi ñạ de rá noya ra Zidada Jesucristo.

25 Pe nu mi mʉdi bi mạnga ra cu Pablo nda'ạ ri ho Ajuạ ga øthʉ ne ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui, ne mạnga Ajuạ gue ma da hñạ'mba

nguɛnda ya ja̱'i de rá nga̱ts'i ra pa, nu'bʉ́ nura ora'a̱ ra Feli bi ntsu, ne bi 'ñembabi:

—Grí mahma̱, ne nu sta 'ñotho ma 'bɛfi ga yopa zo'a'i pa da za ga ña̱hʉ xá hño.

26 Mi hu rá mʉi ra Feli gue ra cu Pablo mi ma da umba ra boja̱ pa da hyɛgui, hangue ja guetbʉ mi zohni pa mi ña̱ui.

27 Rá yo njɛya bi bønga ra Feli dega nda̱, ne go bi gohi ra Porcio Festo. Nura Feli hinhya'mʉ bi hyɛgui ra cu Pablo ngue'a̱ mi ne da gohi xá hño co ya xodyo.

25

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda̱ Festo

1 Ha nu mi zønga ra Festo nuni Cesarea pa da 'mʉi dega nda̱, rá hñupa'a̱ bi ma pa Jerusale.

2 Ne de guehni nuya nda̱ gá macja̱ ne ma'ra ya nda̱ gá xodyo bi ma bá c'a̱'tsi pa bi xipabi nú'a̱ xqui 'yøt'a ra cu Pablo.

3 Y nu'ʉ́ bi 'yapa ra favo gue da manda da ts'i ra cu Pablo pa Jerusale, ngue'a̱ nu'ʉ́ bi benga ma'na'qui xa daca ja ra 'ñu pa xa hyo.

4 Pe nura Festo bi da̱tuabi'ʉ ne bi xipi gue nura Pablo ja da gotritho ja ra fadi Cesarea, cabʉ nu'á̱ 'bestho mi ma da mengui pa guehni.

5 Ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Dí xi'ahʉ 'bʉ 'ra de gue'ahʉ guí ne ga maha, maha pa ja grí xicjʉni 'bʉ te xa 'yøt'a nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱.

6 Ra Festo bi 'mʉ Jerusale hønsɛ ngu hña̱to ma pa o 'rɛt'a ma pa, ne bi menga pa Cesarea. Ne rá hyax'a̱ bi gʉ rá hudi ne bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

7 Nepʉ de mi yʉt'a ra cu Pablo de habʉ mi hudi
ra ndạ, nuya xodyo xqui 'ñehe de Jerusale bi 'yøt'a
'nara nthets'i habʉ mi 'bai'ạ, ne bi ñạpabi de ndun-
thi ya nthøsthai, pe hinte bi ts'ʉtuabi'ạ.
8 Ha nura cu Pablo bi mʉdi bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuga hinstá ts'ocuabi yá ley nuyʉ ma cu ya
xodyo, nixi stá ts'onga ma nijạhe, nixi hinte stá
ts'ocuabi ra Cesa nú'ạ ma ndạhʉ Nroma.
9 Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo,
hangue bi 'yambabi ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:
—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá
xʉc'ani ra uɛnda de nú'ạ xcá 'yøt'e?
10 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñena:
—Pøde hina, ngue'ạ dí 'bʉcua ja rá thandi ra
ts'ʉtbi de ma ndạhʉ Nroma, ne ja guecua mahyoni
ga nhyanthyạ'be núyʉ to'o ñạpqui. Y ngu guí pạdi
gue nuga hinte stá ts'ocua ma mixodyo'be.
11 Nu'bʉ stá øt'a 'nara dạnga ts'ocate ne rí
'ñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma
du. Pe nu'bʉ hinga majuạni de nú'ạ ñạpcaguiyʉ,
ni 'na hingui pɛ'tsa ra nsɛqui da 'yɛntc'a ja yá 'yɛ
ya xodyo. Nuga dí adi gue numa dạnga ndạhʉ ra
Cesa de Nroma go gue'ạ da hñạbga nguɛnda ua xi
stá øt'a 'nara ts'ocate ua hina.
12 Nu'bʉ́ nura Festo bi ñạui rayá mfats'i, nepʉ bi
'ñembabi ra cu Pablo:
—Nu'i xcá 'yadi gue ma dí hñạp'a nguɛnda ra
ndạ Cesa de Nroma de nú'ạ xcá 'yøt'e, hangue
nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Agripa

13 Nepʉ de ya xqui thogui 'raya pa, ma'na ra ndạ
rá thuhu Agripa bi mɛui rá 'bɛhñạ nú'ạ mrá thuhu

ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zɛngua ra ndạ Festo.
14 Ne bá 'bʉ de guehni ndunthi ya pa. Y nura
Festo bi metuabi ra ndạ Agripa de ra cu Pablo, ne
bi 'ñembabi:
—Nuua jot'a ja ra fadi 'nara 'ñøhø bi zogui ra
Feli.
15 De duá 'bʉhni Jerusale 'raya ndạ gá macjạ ne
'rayá ndạxjua ndạ ya xodyo bi ma bí ñạte'ʉ ne bi
xicagui te xqui 'yøt'ạ, ne mi adi'ʉ gue stá manda
xa tho.
16 Pe nuga dá embabi'ʉ gue ra ts'ʉtbi de Nroma
hingrá nzại da hyo 'nara jạ'i 'bʉ hinxa nhyan-
thyạthoui nú'ạ to'o xa ñạpabi.
17 Hangue ngu dá tsøheua nú'ʉ ya 'ñøhø de
Jerusale, rá hyax'ạ dá hudi ja ma hudi, ne dá
manda dua ts'i nú'ạ ra 'ñøhø.
18 Pe nú'ʉ to'o mi ñạpabi hinte bi mạ de gue nú'ạ
ndí beni. Ngue'ạ nuga ndí beni gue nu'ạ́ mi ts'oca
ma leyhʉ de Nroma.
19 Pe hina, hønsɛ nu'ạ mi ñạte'ʉ, por nuyá jamfri
pɛ'tsasɛ'ʉ, ne bi mạ de 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Jesu
mạñ'ʉ gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa
nte 'nạ.
20 Ha nuga hinduí pạdihmạ te ga øt'e con gue'ʉ,
hangue dá ambabi ra Pablo 'bʉ mi nehmạ xa ma
pa Jerusale pa ja xuá thạ'mbani nguɛnda de nú'ạ
mi hñạpabi.
21 Pe nu'ạ́ bi 'yadi gue go da hñạ'mba nguɛnda
ma ndạhʉ ra Augusto Cesa, hangue dá manda da
gohitho ja ra fadi asta hinga pɛhna ja ma ndạhʉ
Nroma.
22 Nepʉ ra ndạ Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Nequi dí ne ga øde te rá 'bɛ'ạ mạnga nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

Nu'bʉ́ ra Festo bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ́ 'bestho rixudi ma gui 'yøde te 'bɛ da mạ.

23 Hangue nurá hyax'ạ ra Agripa ne ra Berenice bi zøhø bi yʉt'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'ʉtbi, nehe mi 'ñoui ma'ra ya ndạ de ra hnini ne ya ndạ gá soldado. Nepʉ ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

24 Nepʉ bi 'ñena:

—Ma ndạ'ihe Agripa, ne gatho'ihʉ guí 'bʉhʉua con guecje, xi 'bʉcua nuna ra 'ñøhø xi xa ñạma'ñʉ ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'ʉ gue mahyoni ga manda da tho.

25 Pe nuga hinstá tsʉtuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadisɛ gue da ma pa nuni ja ma ndạhʉ Augusto Cesa pa go da hñạ'mbasɛ ra uɛnda, hangue stá beni ma'na xá hño ga pɛmpabi'ạ.

26 Ha nuga hindí pạdi te ma noya ga ofo pa ga pɛmpa ma ndạhʉ Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma ndạ'ihe Agripa, ne ja ri thandihʉ gatho nú'ahʉ guí 'bʉhʉua, pa gui 'yamfʉ ts'ʉ te xa 'yøt'e pa gui xicaguihʉ te ma noya da za ga pɛmpabi ma ndạhʉ.

27 Ngue'ạ nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pɛhna 'nara ts'ạhni ja ma ndạhʉ Cesa 'bʉ hindí pɛhna ra noya hanja xa hñạpabi.

26

Ra apostol Pablo bi mạ de rá jamfri ja rá thandi ra ndạ Agripa

1 Nepʉ ra ndạ̱ Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:
—Dí 'ra'a nsɛqui gui mạ̱ hanja xa hñạ̱p'a'i.
Hangue nura cu Pablo bi 'ñena:
2 —Con gatho ma paha ma hoga ndạ̱'i Agripa ma
ga xi'a'i hanja ñạ̱pcagui nú'ʉ 'ra de ma mixodyohʉ.
3 Ne drí johya ngue'ạ̱ nu'i guí pạ̱di xá hño gatho
ma nzạ̱ihʉ nújʉ dyá xodyohʉ, nehe guí pạ̱di de
gatho nú'ạ̱ te dí mạ̱ñhʉ. Hangue nuga drí bạ̱nte'i
gui 'yøde gatho núna ma ga mạ̱.

Ra apostol Pablo bi mạ̱ de rá 'mʉi ante da gamfri

4 Gatho ya xodyo xa bạ̱tca ma 'mʉi desde nú'bʉ
ndrá notsi, nú'bʉ ndí 'bʉ'be ma jạ̱'i ja ma hai ne ja
ndá ehe Jerusale.
5 Ne'ʉ nehe pạ̱di xá hño ne tsa da mạ̱ 'bʉ go
da ne'ʉ gue desde ndí ts'ʉnt'ʉ stá 'yo xá hño ja
ma jamfrihʉ ngue'ạ̱ ndrá fariseo, ne guí pạ̱di gue
nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho
ma'ra ma mixodyohʉ.
6 Nubya xa ts'ạ̱ncagui de guecua ja ra ts'ʉtbi
hønsɛ ngue'ạ̱ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa
du ngu nú'ạ̱ xqui ñạ̱'tua Ajuạ̱ nú'ʉ ndu ma dadahʉ.
7 Hangue gatho ma mixodyohʉ tø'mi da hñạ̱nga
nú'ạ̱ ra hñạ̱'ti'ạ̱, ne nzạ̱ntho ri xøcambeni Ajuạ̱ ne
pɛpabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tø'mi
nehe, ma hoga ndạ̱'i Agripa, y hangue por gue'ạ̱
xa ñạ̱pcagui'ʉ.
8 ¿Hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuạ̱ ma da japi da
yopa nte nú'ʉ xa du?

Ra apostol Pablo bi mạ̱ de rá nts'o'mʉisɛ co ya gamfri

9 Nequi nehe rá mʉdi ndí benga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o mi camfri ra Jesu nú'ą mrá me Nasare.
10 Y njabʉ dá øt'e nuni Jerusale. Stí pønga ra nsɛqui ja ya ndą gá macją pa ndí jʉ ndunthi ya gamfri pa ndí cot'a fadi, ne dá thądi gue hą da tho 'ra de gue'ʉ.
11 Ne ndunthi 'mi'qui ndí castiga nts'ɛdi ya gamfri ja yá niją ma mixodyohʉ pa ndrí japi da ncøni de yá jamfri xqui mɛ'tsi. Ne xi ndí ncuɛ con gue'ʉ ne ndí pa ja ma'ra ya hnini yabʉ pa nduí honi pa ga ø'tua ra nts'o'mʉi.

Ra apostol Pablo bi mą ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 Hangue gue'ą ndrá mahmą Ndamasco ngue'ą ya stí pønga ra nsɛqui ja ya ndą gá macją ne xqui 'raca ra ts'ɛdi pa ga jʉ ga cot'a fadi ya gamfri.
13 Pe dí xi'a'i ma ndą'i, nu ja ra 'ñu ngu mi nde ma pa, nura ora'ą dá handi bi gobgatho 'nara ñot'i mahyɛgui co nú'ʉ to'o ndrí 'ño'be, y nura ñot'i'ą ma'na mi tsɛdi que ra hyadi.
14 Nepʉ ra ora'ą dá taguihe gatho, y nuga dá øde 'nara noya bi ñąca ebreo ne bi 'ñengagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mʉi? Nu'i grí 'ñʉnsɛhɛ, guí nja ngu ra ndąmfri ora tica ra nsʉmboi."
15 Nepʉ nuga dá embabi: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mʉi ngue'ą guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui.

16 Nubyá nangui ne 'bai, ngue'ạ nuga go stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pɛpcagui, ne pa gui damajuạni ja ya jạ'i de nú'ạ xcá hyandibya ne de nú'ạ ma ga u't'a'i 'mɛfa.
17 Nuga go ma ga ñạñ'a'i de ja yá 'yɛ ya xodyo ne de nú'ʉ hingyá xodyo nuni habʉ dí pɛñ'a'i gui ma.
18 Nuni ja guehni ma gui zofo ya jạ'i pa da pata yá mfeni pa da 'ño ja ra mạca ñot'i, ne ya hinda sigui da 'ño ja ra 'bɛxuui. Ne gui xip'ʉ da 'uegue de ja yá ts'o'bɛfi ra Satá, ne da mɛpabi Ajuạ ma Dada, ne da gamfrigui pa da hñạnga ra mpumbi de yá ts'oqui, ne pa dyá mɛtigui ngu gatho nú'ʉ ma'ra xa nt'axca yá mfeni ngue'ạ xa gamfrigui." Njaua guehna bi xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yøde de rá noya ra Zidada

19 Hangue njabʉ, ma ndạ'i Agripa, hindá nts'o'yøde de nú'ạ dá øde de mahets'i.
20 Hangue dá fʉdi dá zofo ya jạ'i 'bestho de guehni Ndamasco, nepʉ dá ma pa Jerusale ne gatho ja ma'ra ya hnini Judea. Ne dá ma nehe habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá xodyo, dá zofo gue da ñobri'ʉ de yá ts'oqui ne da gamfri Ajuạ, ne da 'yøt'a nú'ạ xá hño pa da hnequi gue majuạni xa pata yá 'mʉi.
21 Y hangue por guehna ma mixodyohʉ bi gʉgagui ja ra ndạnijạ ne mi ne xa hyogagui.
22 Pe co rá mfats'i Ajuạ asta nubya dí siguitho dí zofo nú'ʉ ja yá nsu ne nú'ʉ otho yá nsu. Y nuga nzạntho dí mạ ngu nú'ạ bi mạnga ra Moise ne ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ de nú'ạ mi pɛ'tsi da nja.
23 Nu'ʉ́ mi mạ gue ra Cristo nú'ạ xqui hñuxa Ajuạ pa da ndạ, mi pɛ'tsi te da thogui ndunthi ya

ts'othogui asta hinda tho. Pe 'mɛfa de rá du'ạ go gue'ạ rá mʉdi mi pɛ'tsi da yopa nte de ra du. Ne go gue'ạ mi ma da xipa ya xodyo ne nú'ʉ hingyá xodyo de nú'ạ ra 'ra'yo te da umbi, ne nura 'ra'yo te'ạ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zofo ra ndạ Agripa

24 Y nu mi mạnga njaua ra cu Pablo pa bi mạ hanja xqui hñạpi, ra ora'ạ ra Festo bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñembabi:

—¡Asta xcá 'bɛ ri mfeni, Pablo! Ngue'ạ oda ri mfeni de ya hɛ'mi xcá hñe'ti, hangue xcá 'bɛ ri mfeni.

25 Pe nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Hinstá 'bɛ ma mfeni, ma hoga ndạ'i Festo, ngue'ạ nuga dí mạnga nú'ạ majuạni.

26 Nuni ra ndạ Agripa, nehni pạdi xá hño de nú'ạ dí mạ, hangue nuga hindí tsu ga ñạ ja rá thandini. Dí pạdi xá hño gue nuní ya xa unga nguɛnda de gatho núna dí mạ, ngue'ạ hinxa t'øt'e mant'ạgui.

27 Ma zi hoga ndạ'i Agripa, ¿ha guí camfri nú'ạ bi mạnga yá 'mɛhni Ajuạ? Nuga dí pạdi gue nu'i guí camfri nú'ạ bi mạñ'ʉ.

28 Nepʉ nura ndạ Agripa bi dạdi ne bi 'ñena:

—Ya ma'na tʉi ri 'bɛdi pa gui jacagui ga camfri ra Jesucristo nehe.

29 Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Hạhạ, co rá mfats'i Ajuạ da njabʉ, ne hinga hønsɛ'i, nehe gatho núyʉ xa 'yøde nú'ạ stá mạmbya. Dí ne da gamfriyʉ ngu stá camfriga nehe, hønsɛ hindí ne dra thạt'i co ya cadena ngu xra jagagui.

30 Nepʉ de ya bi uadi bi ña̱ ra cu Pablo, bi 'mai
ra nda̱ Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho
nú'ʉ mi huhuini.
31 Ne bi njʉqui'ʉ pa bá ña̱sɛ'ʉ 'na ngu 'na, ne bi
'ñémbi:
—Hinte xa 'yøt'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'ñepi da tho,
nixi pa da mfadi.
32 Nepʉ ra nda̱ Agripa bi 'ñembabi ra Festo:
—Ya xa za xa thɛhma̱ nuna ra 'ñøhø 'bʉ hinxqui
'yadi da ma ja ma nda̱hʉ ra Augusto Cesa pa ja dí
tha̱'mbani nguɛnda 'bʉ te xa 'yøt'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'a̱hni pa Nroma

1 Y mi zø ra pa de nú'a̱ xqui benga ra nda̱ Festo
pa da mɛncahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra
ya 'yofadi bi t'ɛnt'ua yá 'yɛ 'nara nda̱ gá soldado
mrá thuhu ra Julio nú'a̱ 'na de yá soldado ra nda̱
Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá mɛ'be'ʉ.
2 Y bi zixcahe 'nara da̱nga motsa xqui 'ñehe de ra
hnini Adramitio, ne dá pøñhe de guehni Cesarea
pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra hai Asia.
Nehe drí 'ñohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica
'nara hnini de ra hai Macedonia.
3 Y rá hyax'a̱ dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura
Julio xi bi nhyoja̱'i co ra cu Pablo ne bi umba
nsɛqui da ma dua c'a̱'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bʉ de
guehni, ne pa bá t'umbi nú'a̱ te mi honi.
4 Nepʉ dá pøñhe de guehni Sidó dá thothe po ra
lado mac'angui de ra hai Chipre nú'a̱ o madetho ra
ndehe. Dá øthe njabʉ pa dá 'banpahe ra bʉnthi mi
'yo.

5 Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe man-
juạntho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe
ja ra hnini Mira de ra hai Licia.
6 De guehni ra ndạ gá soldado ja bi zɯhni 'nara
motsa mrá me Alejandría de ra hai Egipto mri ma
pa ja ra hai Italia. Nu'bɯ́ dá jɯhe nú'ạ ra motsa'ạ pa
dá thoguihe habɯ ndrá mahe.
7 Ndunthi ya pa ndrí 'yohe 'ramats'ɯ ja ra ndehe,
xi xmá hñei pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nepɯ ngue'ạ
mi 'yo ndunthi ra bɯnthi himi hocaguihe ga 'yohe,
hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe
po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra
ndehe.
8 Xi dá 'yohe masque 'ramats'ɯ ngue'ạ mi 'yo
ndunthi ra bɯnthi himi hocje ga 'yohe xá hño. Y
hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habɯ xqui
thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.
9 Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndí 'yohe ja ra
ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe
ngue'ạ ya mi ma da zøhø ya pa de ya tsɛ, ne gue'bɯ
xi 'yo ndunthi ra bɯnthi. Hangue nura cu Pablo bi
zofo gatho ya jạ'i,
10 ne bi 'ñembabi:
—Compahɯ, dí handi gue ma ga thohɯ ndunthi
ya ts'othogui má 'ñu, da za da yɯi ra motsa con
gatho nú'ạ te di cɯ, ha nujú ga tuhɯ nehe.
11 Pe nura ndạ gá soldado himbi 'yø'tua ncaso
ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'ạ mi mạnga ra
'yɛt'amotsa ne nú'ạ to'o mrá mɛti.
12 Y ngue'ạ xmá nts'uni da gohni ra motsa ja
Ya Hoga Gosthi pa nú'ɯ ya pa'ɯ de ya tsɛ, hangue
ndunthi nú'ɯ to'o mi pani bi beñ'ɯ gue ma'na xá
hño da bøni de guehni pa xahmạ xa zahmạ xa

zønga Fenice nú'ą ja ja ra lado yɯhyadi de ra xɛca hai Creta, pa ja xa 'mɯhmąni'ɯ nú'ɯ ya pa de ya tsɛ.

Ra dąta bɯnthi ja ra ndehe

13 Nepɯ bi mɯdi bi 'ño 'na tɯi ra ndąhi nú'ą mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'ɯ gue xá hño da sigui da thogui pa habɯ mri ma'ɯ. Hangue dá pøñhe de guehni habɯ stí ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta.

14 Nepɯ hinga ya'ą bi zɯcje 'nara bɯnthi xi nts'ɛdi mbrí 'ñehe ngue mahuifi habɯ ndrá mahe.

15 Nura bɯnthi'ą bi duxa ra motsa ngue'ą xi mi tsɛdi, ne himi tsa ga tsąmhe. Hangue dá hɛhe bi duts'i.

16 Dá thothe gueta 'nara zi xɛca hai rá thuhu Clauda o madetho ra ndehe, ja ra lado habɯ hints'ɯ mi tsɛ ra bɯnthi. Nu'bɯ́ ja dá pø'tsheni ra t'ɯca motsa pa ja ra dąnga motsa nú'ą mri gɯt'i, pe xi dá henbahe.

17 Nepɯ de ya dá pø'tshe ra t'ɯca motsa, dá thąthe co ya nthąhi nura dąnga motsa ne xi dá dɯ'the pa hinda nhuati. Nepɯ nú'ɯ to'o mri 'yɛt'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa ja ra 'bomu ja 'nara t'ɯca hai rá thuhu ra Sirte, hangue bi jąʼma ya dutu nú'ɯ xqui thuxa mañą de ra motsa pa da 'ño co ra ndąhi, ne bi hopabi'ɯ da duxa ra ndąhi.

18 Ha nurá hyax'ą hinxqui tsayatho nú'ą ra bɯnthi xi mi tsɛdi, hangue nu'ɯ́ bi føta ja ra ndehe nú'ɯ te mri du ra motsa.

19 Nepɯ nurá hñupa dá føthe nehe ja ra ndehe ma'ra ya t'øt'e nú'ɯ mi pɛpabi ra motsa.

20 Bi thogui ndunthi ya pa hindá hanthe ra hyadi nixi ya tsø ngue'ą xi mi 'yo ndunthi ra bɯnthi, hangue ndí hu ma mɯihe gue ya ma stá tuhmąhe.

21 Ya mi pɛ'tsa ndunthi ya pa hinte stí tsihe,
hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de guecje ne
bi 'ñena:
—Compahʉ, 'bʉ xcá 'yøhmạhʉ nú'ạ dá xi'ahʉ gue
stá cohmạhʉni Creta, nu'bʉ́ hinstá thohmạhʉ núna
dí thohʉ, ne hinxa 'mɛdihmạ gatho nú'ạ stá 'bɛhʉ.
22 Pe nubyá, oguí tu ri mʉihʉ, ngue'ạ ni 'na de
guecjʉ hinga ma ga tuhʉ, masque ra motsa da
nxɛni ne da yʉi nuua ja ra ndehe.
23 Ngue'ạ manxuui bi zocagui 'nara ɛnxɛ bá
pɛnca Ajuạ nú'ạ to'o dí camfri ne dí pɛpabi.
24 Y nú'ạ ra ɛnxɛ'ạ bi 'ñengagui: "Pablo, oguí tsu,
ngue'ạ mahyoni gui tsønga Nroma habʉ bí 'bʉ ra
ndạ Cesa, ne gui 'ba ja rá thandi'ạ, ne por gue'a'i
Ajuạ ma da ñạnga de ra du núyʉ guí pɛuiua ja ra
motsa."
25 Hangue compahʉ, nubya dí xi'ahʉ, oguí tu ri
mʉihʉ, ngue'ạ nuga dí camfri gue Ajuạ da sujʉ,
ngue'ạ dí camfri gue ma da njabʉ ngu nú'ạ bi
xicagui rá ɛnxɛ'ạ.
26 Nu'ạ ma da nja, ma da 'yɛtc'ahʉ ra ndạhi ne
ma dí zogahʉ ja 'nara zi xɛca hai o mbo ra ndehe.
27 Ne ya mi pɛ'tsa 'nɛt'ocʉt'a ndí 'yohe njabʉ co
nú'ạ ra bʉnthi, ndí 'yohe ja ra dạnga ndehe nú'ạ
rá thuhu Adria, mi 'yɛtc'ahe ra ndạhi pa habʉraza.
Ne ngu made ra xuui nú'ʉ to'o mi ɛt'a ra motsa bi
mʉdi bi unga nguɛnda gue ya mi ma ga tsøñhe ja
'nara hai.
28 Nu'bʉ́ bi mʉdi bi 'yɛni hangu rá hñe ra dehe,
y ya mi pɛ'tsa ntsøca 'natema'rɛt'a ne 'rato metro
rá hñe. Nepʉ dá thohe má ts'ʉ de guehni pa ja ra
hai, bi yopa 'yɛni ma'na'qui, y ya mi pɛ'tsa ntsøca
'natemayoto metro.

29 Y co ra ntsu da mfant'ui ya do nura motsa, bi ja̱'ma goho ya bøja̱ de møte ra motsa asta habʉ bi zʉdi ra hai pa ya hints'ʉ bi ntihi nts'ɛdi, y gathoguihe ga nehma̱he ya xa hyats'i.

30 Y nú'ʉ to'o mi ɛt'a ra motsa bi má̱mbi gue xahma̱ xa za xa 'bathma̱'ʉ, hangue nu'ʉ́ bi yopa ca̱'ma ra t'ʉca motsa ja ra ndehe mi ma̱ntho'ʉ gue pa xa 'yɛnt'a ma'ra ya bøja̱ ja rá ña̱xu ra motsa.

31 Hangue nura cu Pablo 'bestho bi xipabi ra nda̱ gá soldado ne ma'ra ya soldado ne bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ núyʉ da ga̱i de guecua ja ra motsa, nu'bʉ́ hinda za ga pøñhʉ de guecua.

32 Nu'bʉ́ ya soldado bi da̱ma hyɛca ya ntha̱hi de ra t'ʉca motsa ne bi døgue bi ma.

33 Nepʉ rá hyax'a̱ hamxuditho, ra cu Pablo bi xicje drí gathohe gue ga tsihe te ga tsihe, ne bi ba̱nteguihe bi 'ñenje:

—Nu'ahʉ, ya øt'a 'nɛt'ocʉt'a hinte xcá a̱hʉ ne hinte xcá tsihʉ.

34 Dí ba̱nte'ihʉ gui tsihʉ te gui tsihʉ, ngue'a̱ guehna mahyoni pa njabʉ da nja ri ts'ɛdihʉ, ngue'a̱ dí pa̱di gue ni 'na de gue'ahʉ hingui ma gui tuhʉ.

35 De mi ma̱nga njabʉ ra cu Pablo bi gʉ 'nara thuhme ne bi umba njama̱di Ajua̱ ja yá thandi'ʉ. Nepʉ bi heque, ne bi mʉdi bi zi'a̱.

36 Nepʉ gathoguihe xi bi hñu ma mʉihe, ne dá ñunihe nehe.

37 Y núje ndí pahe ja ra motsa, ndí tsøxhe yo nthebe ne hñu'rate ne 'rɛt'ama'rato.

38 Y ya de dá juahe dá ñuñhe ne dá niña̱he, nú'a̱ ra trigo bi bongui dá føthe mbo ra ndehe pa ma'na ya hinxmá hñʉ nú'a̱ mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxɛni co rá ts'ɛdi ra dehe

39 Nepʉ de ya bi hyats'i, nú'ʉ to'o mri 'yɛt'a ra
motsa bi hyandi gue ya ma da zønga ja ra hai pe
himi pa̱di te ma hai'a̱. Ne bi hyanda 'nara luga ngu
ra gosthi mbo ra zi xɛca hai habʉ mri hnequi 'na
xɛni ra 'bomu guetbʉ rá hyo ra ndehe. Ne nu'ʉ́ bi
beni xahma̱ da za da zønga ra motsa asta habʉ mi
ja ra 'bomu.

40 Bi hyɛca ya ntha̱hi nú'ʉ mi tha̱t'a ya bøja̱ nú'ʉ
mri gʉt'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá nthа̱hi
nú'ʉ ya za dega nt'ɛt'a motsa. Nepʉ bi pø'tsa ya
dutu pa da daca ra nda̱hi ja rá ña̱xu ra motsa. Nepʉ
ra motsa bi 'yent'a ra nda̱hi gá ma ja rá hyo ra hai.

41 Pe bi zønga habʉ mi ja yoho yá ts'ɛdi ra dehe,
nepʉ bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nurá
ña̱xu ra motsa xi bi yʉ ja ra 'bomu, hangue ya
himbi za bi 'ño. Ha nu de rí møte bi mʉdi bi nxɛni
co rá ts'ɛdi ra dehe.

42 Nura ora'a̱ ya soldado mi ne xa hyo gatho ya
'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'ʉ dega ncʉnthe.

43 Pe nura nda̱ gá soldado bi hña̱cuabi'ʉ pa hinda
hyo, ngue'a̱ nu'á̱ mi ne da ña̱nga ra cu Pablo. Nepʉ
nu'á̱ bi 'bɛpabi gue da mføte rá mʉdi pa ja ra dehe
nú'ʉ to'o mi pa̱ da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa
da zønga asta ja ra hai.

44 Ha nu'ʉ ma'ra nú'ʉ to'o himi pa̱ da 'raxa ja ra
dehe dega nsaha, bi 'bɛpabi da gʉ 'ra 'na xɛni ra za
nú'ʉ xqui xø'tsa ra dehe de ja ra motsa. Y njabʉ ha̱,
bi za bi zønga gatho'ʉ ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xɛca hai rá thuhu Malta nú'a̱ o madetho ra ndehe

1 Nu ndá pøñhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de
guecje hindá jạthe. Nepʉ ja dá pạhe te rá hu nú'ạ
ra hai habʉ dá tsøñhe. Gue'ạ 'nara xɛca hai rá
thuhu Malta o ja ra ndehe.
2 Nepʉ nuya mengu de guehni xi bi 'yøtcahe
ndunthi ra hñojạ'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara dạnga faspi
pa dá mpa'the, ngue'ạ xi xmá tsɛ 'nara 'ye mi 'uại.
3 Nepʉ ra cu Pablo bi xʉ 'raya za pa mi ʉ'tsa
ja ra tsibi. Y nura ora'ạ co ra pa bi bønga 'nara
zatequ'eñạ habʉ xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá
'yɛ ra cu Pablo.
4 Y nu mi hyanda njabʉ nú'ʉ ya mengu de nú'ạ
ra hai'ạ gue ra qu'eñạ mi zʉdi ja rá 'yɛ ra cu Pablo,
mri 'ñémbi'ʉ 'na ngu 'na:
—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñote. Nuní masque bi
c'othmạ rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'ʉtbi xa
zʉdi de guecua, ya hinda hopi da nte.
5 Pe nura cu Pablo bi huạt'a rá 'yɛ ja ra tsibi pa bi
dagui nú'ạ ra zatequ'eñạ, y hinte bi ja ra cu Pablo.
6 Gatho ya mengu de nú'ạ ra hai'ạ mi tø'mi gue
xa hyandi xa nenga rá 'yɛ, o xa datho xa du. Mi
tø'mtho'ʉ te xa thogui hmạhạ'ạ, pe nu mi hyandi
gue ya hinte bi ja, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi pata yá mfeni.
Nepʉ nu'ạ bi beñ'ʉ, gue nura cu Pablo mi gue'ạ
'nara zidada.
7 Guetbʉ de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø
mrá thuhu ra Publio nú'ạ mrá ndạ de maxøgue
nú'ạ ra hai'ạ. Nu'ạ́ xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñojạ'i
ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu.
8 Y nurá dada'ạ mi 'bɛnga ja ra mfidi mri hñeni
mri umba ra nzø ne ra nạst'i. Y nura cu Pablo
bi ma bá c'ạ'tsi pa bá apabi Ajuạ por gue'ạ ne bi
hñu'tsua rá 'yɛ. Nepʉ 'bestho bi ñạni'ạ.

9 Y nu mi fa̱di njabʉ, bi zøhø ndunthi ya da'thi
nú'ʉ myá mengu de nú'a̱ ra hai'a̱, ne gatho bi ña̱ni.
10 Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe
de guehni bi 'racje gatho nú'a̱ mi pa̱di'ʉ gue da
'yøtcahe ra 'bɛdi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zønga Nroma

11 Dá 'bʉheni hñu nza̱na̱ con gue'ʉ. Nepʉ ja dá
jʉheni 'nara motsa nú'a̱ xqui gohni nehe nú'ʉ ya
pa dega tsɛ. Nú'a̱ ra motsa'a̱ mrá me Alejandría
'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa
xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'ʉ t'embi ya aju̱a̱, 'na
de gue'ʉ rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu
ra Polu.
12 Nepʉ dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Sira-
cusa, ja dá 'bʉheni hñu pa.
13 De guehni dá thoguihe mahuifi dá mahe ja
rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini
Regio. Nepʉ rá hyax'a̱ bi 'ño ra nda̱hi mri 'ñehe
mac'angui, nepʉ rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini
Puteoli de ra hai Italia.
14 Ne de guehni ja dá nthɛheni 'raya cu nú'ʉ bi
zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'bʉheni con gue'ʉ hña̱to
ma pa. Nepʉ de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá
ma dí mahe ja ra hnini Nroma.
15 Y nuya cu de guehni Nroma ya mi pa̱di gue ma
ga tsøñhe, hangue nu'ʉ́ xqui bøni e da da̱cje ja ra
da̱'ñu nú'a̱ mri ma Nroma, gueta ra tai de ra t'ʉca
hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu
Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'ʉ ya cu,
nu'á̱ bi umba njama̱di Aju̱a̱ ne bi hñu rá mʉi ne xi
bi johya'a̱.

16 Nepʉ de dá tsøñhe Nroma, ra ndạ gá soldado bi 'yɛntʼua ja rá 'yɛ ra ndạ gá nsufadi núʼʉ ya 'yofadi mri ziʼạ. Pe nura cu Pablo bi umba nsɛqui pa bi tsʼixa 'nambʉ bá 'bʉi, ne bá 'bʉhuiniʼạ 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mạmba rá noya Ajuạ nuni Nroma

17 Ne rá hñupa de xqui zønga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya ndạ gá xodyo núʼʉ mi 'bʉhni. Nepʉ de ya xqui muntsʼi bi 'ñembabi:

—Ma cuʼihʉ, masque núga hinte stá øʼtua ma mixodyohʉ, nixi stá øtʼa 'nara ntsʼoʼmʉi co núʼʉ yá nzại ndu ma dadahʉ, pe masque hinte stá øtʼe, nuga bri jʉgagui ntsʼạhni nuni Jerusale ne bi tʼɛntcʼa ja yá 'yɛ ya me Nroma.

18 Pe nu ndá nhyanthyạhe, himbi tsʼʉtcagui ni 'nara tsʼoqui te stí øtʼe pa xa hyocjhmạʼʉ, hangue nuʼʉ́ mi ne da hyɛgagui.

19 Pe numa mixodyohʉ de guehni himbi neʼʉ gue da thɛgagui, hangue maʼna xá hño dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñạmga nguɛnda ma ndạhʉ ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñạpabi ma mixodyohʉ.

20 Hangue stá zonʼahʉ pa ga ñạhʉ. Nuga dí 'bacua ja ri thandihʉ dí thạtʼi co ya cadena ngueʼạ dí tøʼmi núʼạ ra hñạʼti xa ñạtcaguihʉ Ajuạ nújʉ dyá me Israelhʉ.

21 Nuʼbʉ́ nuya ndạ gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara hɛʼmi hinte stá hạñhe de guehni Judea de gueʼaʼi, ne ni 'na de gue núʼʉ ma mixodyohʉ xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gueʼaʼi, nixi xa ñạpʼaʼi.

22 Dí ne ga øhe núˈa̱ guí ma̱ de núˈa̱ guí camfri,
ngueˈa̱ dí pa̱he gue habʉraza ña̱maˈñʉ ya ja̱ˈi de
nuna ra ˈraˈyo jamfri.
23 Nepʉ bi má̱mbiˈʉ te ra pa mi ma da yopa ña̱ˈʉ
maˈnaˈqui. Y nu mi datˈa núˈa̱ ra paˈa̱ xqui ma̱ñˈʉ,
ndunthi de gueˈʉ bi zønga habʉ mi ˈbʉ ra cu Pablo.
Desde mi xudi bi mʉdi bi ña̱ˈa̱ asta mi nde tobya mi
zofo ya ja̱ˈi de hanja ri manda Aju̱a̱. Núˈá̱ mi ma̱ de
rá ley ra Moise ne gatho núˈa̱ xqui ˈyofo maˈra yá
ˈmɛhni Aju̱a̱, pa nuˈʉ́ da gamfri nehe gue ra Jesu go
gueˈa̱ ra Cristo núˈa̱ toˈo bá pɛhna Aju̱a̱ pa da nda̱.
24 Nepʉ ˈra de gueˈʉ bi gamfri núˈa̱ mi ma̱nga ra
cu Pablo, pe nu maˈra himbi gamfri.
25 Ne ˈra de gueˈʉ bi ntsanoyasɛ ne bi mʉdi bi
maˈʉ. Pe ante da maˈʉ ra cu Pablo bi ˈñembabiˈʉ:
—Go gueˈa̱ maju̱a̱ni bi ma̱nga ra ba̱di Isaía po
rá Ma̱ca Nda̱hi Aju̱a̱ bi xipa ndu ma dadahʉ, ne bi
ˈñena njaua:
26 Rí ma ua xipa nuya ja̱ˈi:
Ma gui ˈødehʉ, pe hinda zo ri mfenihʉ,
ma gui hyanthʉ, pe hingui ma gui pa̱hʉ te rí bøni
núˈa̱ gui hyanthʉ.
27 Ngueˈa̱ xi xa megui ri mfenihʉ,
ne hinguí ne gui hñuxhʉ ntˈøde núˈa̱ guí ødehʉ,
ne hinguí ne gui pa̱hʉ núˈa̱ guí hanthʉ.
Nuˈahʉ hinguí ne gui hanthʉ,
nixi gui ˈødehʉ,
nixi gui pa̱hʉ,
ngueˈa̱ hinguí ne gui ntsøˈmhʉ pa ga punˈa ri
tsˈoquihʉ.
Guehna ma̱nga ra Ma̱ca Tˈofo.
28 Hangue pa̱hʉ xá hño gue desde nubya ma da
tˈumbabi ra noya dega mpøhø núˈʉ hingyá xodyo.

Nuga dí camfri gue nu'ʉ́ ha̱, ma da 'yøde ne da gamfri.
29 Ne nu mi uadi bi ma̱nga njabʉ ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoya sɛhɛ'ʉ.
30 Ha nura cu Pablo bi 'mʉhni maxøgue yo njɛya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi umba ntsaya gatho nú'ʉ mi tsøni pa da ña̱ui.
31 Ne mi zofo ya ja̱'i hanja go ri manda Aju̱a̱, ne mi xipabi'ʉ de ra Zidada Jesucristo. Himi tsu da ña̱, ne hinto mi ha̱cuabi'a̱.

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b